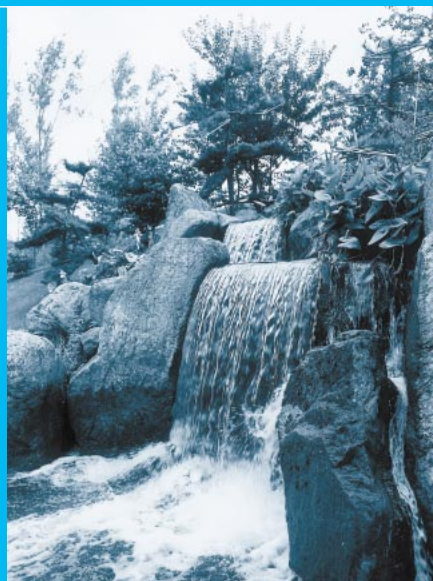

Stadsmonografie Hasselt

2002

Uitgave van

Project Stedenbeleid
Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Markiesstraat 1
1000 Brussel
tel. 02 553 40 38
fax 02 553 40 31

Opgemaakt door

Sociaal Economisch Instituut (SEIN)
Limburgs Universitair Centrum
Universitaire Campus
3590 Diepenbeek

en

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Verantwoordelijke uitgever

Guido Decoster
Directeur-generaal

Depotnummer

D/2002/3241/114

Productie

LS-Communication, Sint-Niklaas

Coverfotografie

Toon Coussement, Asper

Druk

Enschedé Van Muysewinckel, Evere

Stadsmonografie **Hasselt**
2002

Leeswijzer	1
1 Inleiding	5
Geschiedenis	5
Geografische ligging	9
Demografische evolutie	9
2 Een bereikbare stad?	11
Mobiliteit	13
Infrastructuur	13
Openbaar vervoer	17
Verkeerstellingen	21
Parkeerbeleid	21
Dienstverlening	23
De stadsdiensten	23
Hasselt op het internet	27
3 Een bruisende stad?	31
Demografie	33
Bevolkingsevolutie	33
Groen of grijs?	39
Doorstroming op de arbeidsmarkt	39
Vreemdelingen	41
Economie	43
Nijverheid	43
Diensten	43
Economische vernieuwing	49
Sport en cultuur	53
Sport	53
Jongeren	53
Cultuur	55
4 Een veilige en gezonde stad?	59
Verkeersveiligheid	61
Ongevallen	61
Ernst van de ongevallen	65
De zachte weggebruiker	65
Criminaliteit	69
Criminaliteitsgraad	69
Misdrijven	71
Onveiligheidsgevoel	73
Mijdingsgedrag	73
Een gezonde stad?	77
Vrouwen	77
Mannen	77

5 Een leefbare stad?	79
Wonen in de stad	81
Bouwgrondprijzen	81
Woningprijzen	81
Netheid	85
Een rijke stad?	87
Mediaaninkomen	87
Inkomensverdeling	87
Leefloontrekkers	91
Werkloze jongeren	91
Een groene stad?	93
Recreatief groengebied	93
Afval	93
Cultureel erfgoed	95
Leefbaarheid van wijken en buurten	97
Frequentie van buurtproblemen	97
Problematisch karakter van buurtproblemen	99
Inkomensverdeling	101
6 Een leidinggevende stad?	103
Onderwijs	105
Secundair onderwijs	105
Hoger onderwijs	105
Economie	107
Omzet	107
Investerings	107
Toegevoegde waarde	109
7 Een participatieve stad?	111
Verkiezingen	113
Participatie van vrouwen	115
Leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten	115
Vrouwen in de gemeentepolitiek	115
Samenstelling van de gemeenteraad	117
Bijlage: facetbenadering	119
Verklarende woordenlijst	158
Bibliografie, bronvermelding	160

Leeswijzer

Deze stadsmonografie is een cartografische en sociografische weergave van de economische, fysische en sociaal-culturele situatie van Hasselt. Deze weergave gebeurt vanuit het oogpunt van de bewoners en de gebruikers. We maken hierbij gebruik van cijfers, statistieken en indicatoren. Meestal zijn deze gebaseerd op objectief meetbare omgevingsfactoren. Maar soms zijn ook meningen, opinies en belevingen opgenomen zoals de cijfers van de Veiligheidsmonitor.

Hasselt wordt zowel doorheen de tekst als in de cijfergegevens steeds vergeleken met Vlaanderen in zijn geheel en met de groep van de dertien Vlaamse centrumsteden: Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout. Op 1 januari telde deze groep van centrumsteden 1.460.770 inwoners. Hasselt neemt met zijn inwonersaantal van 67.777 inwoners 4,6% van het inwonersaantal van de centrumsteden voor zijn rekening.

Behalve met Vlaanderen en de centrumsteden worden de cijfergegevens van Hasselt in de opgenomen tabellen ook vergeleken met een naburige stad. In het geval van Hasselt is deze vergelijkingsstad buurgemeente Genk met haar 62.842 inwoners. Om de leesbaarheid van de tekst te bevorderen is deze vergelijking echter niet in de tekst opgenomen.

De meeste opgenomen cijferreeksen beschouwen een periode van tien jaar: 1991–2000. Wanneer de periode waarover gegevens beschikbaar zijn korter is, wordt dit vermeld in de tekst.

Alle cijfergegevens zijn samengevat rond kwaliteitstrefwoorden zoals bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid. Elk hoofdstuk draait rond zo'n trefwoord en geeft antwoord op de vraag in welke mate Hasselt aan deze kwaliteit beantwoordt. Hierna worden de thema's die in deze stadsmonografie aan bod zullen komen kort overlopen.

Deze monografie maakt deel uit van een reeks van 13 monografieën over de Vlaamse centrumsteden. Een monografie geeft een stad een samenhangend beeld over zichzelf en situeert haar ten opzichte van de andere Vlaamse steden en ten opzichte van Vlaanderen in zijn totaliteit. Diverse cijfers en statistieken worden gebundeld in één leesbaar document en de trends die daarin vervat zitten worden verduidelijkt via aangepaste grafieken, toelichtingen en synthetische beschrijvende statistiek.

Deze reeks is een initiatief van de Vlaamse overheid en wordt aangeboden aan de betrokken steden. De monografieën zijn zo geconcipieerd dat de steden ze zelf periodiek kunnen actualiseren.

De monografieën zijn bedoeld voor zowel beleidsmensen, investeerders, middenveld als geïnteresseerde burgers.

Inleiding

Dit inleidend hoofdstuk situeert de stad Hasselt op historisch, geografisch en demografisch vlak. Dit beperkt zich niet tot de laatste tien jaar maar gaat verder terug in de tijd, zo mogelijk tot aan het ontstaan van de stad. Dit laat ons toe om de huidige gegevens in de juiste context te plaatsen.

Een bereikbare stad?

Steden worden gemaakt en kapot gemaakt door hun bereikbaarheid, wegeninfrastructuur en transport!. Enerzijds is de ontwikkeling van de stad niet zonder gevolgen voor mobiliteitskeuzen en anderzijds bepalen de mobiliteitskeuzen de toekomstige ontwikkeling van de stad.

Hoe bereikbaar zijn onze steden? Hoeveel verkeer maakt dagelijks gebruik van de toegangswegen tot de stad? Hoe groot is de bereikbaarheid in de steden zelf? Is er afstemming tussen de verschillende transportsystemen, onder andere via een goed openbaar vervoer en een consequent parkeerbeleid?

1 P.Hall & U. Pfeiffer, *Urban future* 21, London, 2000, p. 261–262, 327–329

Een heel andere vorm van bereikbaarheid betreft de toegankelijkheid van de stedelijke diensten. Zijn de openingsuren klantvriendelijk? Is de kwaliteit van de dienstverlening gegarandeerd? Heeft de stad een ombudsman of kan de bevolking ergens anders met haar klachten terecht? Is de stad ook virtueel toegankelijk? Beschikt de stad over een website? Zijn de stadsdiensten bereikbaar via e-mail?

Een bruisende stad?

In een bruisende stad hoor je kinderstemmen, is er economische bedrijvigheid, ontmoeten mensen elkaar, doet men samen aan sport en cultuur. Een stad is aantrekkelijk omdat er verrassingen zijn op elke hoek van de straat. Er is niets zo doods als stilte in de stad.

Mensen zijn voortdurend in beweging. De stad is de plaats bij uitstek waar mensen verhuizen: ze komen in de stad wonen, en trekken weer weg. Per saldo stellen we nog steeds een stadsvlucht vast: meer mensen trekken weg dan er binnen komen. Vooral gezinnen met kleine kinderen vinden de buiten aantrekkelijker dan de stad. De huishoudens in de stad zijn bijgevolg doorgaans klein. De stad oefent bovendien een grote aantrekkingskracht uit op nieuwkomers allerhande: allochtonen, asielzoekers en illegalen. Hoe groot zijn de migratiebewegingen in de stad? Hebben deze een grotere impact op de bevolkingsevolutie dan de natuurlijke loop van de stadsbevolking? En wat zijn de gevolgen van deze bevolkingsevoluties voor de doorstroming op de arbeidsmarkt?

De stad is het centrum van economische activiteiten van een regio. Voortdurend starten nieuwe bedrijven op maar gaan ook failliet. De secundaire sector boet in veel steden aan belang in ten voordele van de tertiaire sector. De stad wordt meer en meer een centrum van de diensteneconomie, zowel diensten aan bedrijven (verzekeringen, banken) als aan personen (horeca, toerisme). Maar is de stad ook economisch klaar voor de toekomst? Wat is de evolutie van de tewerkstelling in nieuwe economische sectoren?

Wie de nieuwe trends in het culturele leven wil kennen moet in de stad zijn voor podiumkunsten, tentoonstellingen, educatieve activiteiten. Waar mensen samen wonen vindt men verenigingsleven, sportactiviteiten en sociale ontmoetingsruimten. Welke accommodaties vinden we hiervoor in de stad? Hoe actief is de stad in het culturele veld?

Een veilige en gezonde stad?

2 A.O. Verwey e.a., *Jaarboek
Grootstedenbeleid, Assen, 2000,*
p.81–83

Veiligheid is een belangrijk maatschappelijk probleem². Wanneer de burgers gevraagd wordt met welk probleem de overheid zich zeker zou moeten bezighouden, scoort veiligheid al een aantal jaren erg hoog. De bevolking hecht op dit ogenblik veel meer belang aan veiligheid dan bijvoorbeeld aan de bestrijding van de werkloosheid.

Steden worden traditioneel gezien als haarden van criminaliteit en onveiligheid. Dit heeft natuurlijk te maken met armoede, met uitgesproken sociale ongelijkheid, met gebrek aan sociale controle en samenhangsgevoel, met de aanwezigheid van marginale en illegale groepen, met de centrumfunctie van steden, ...

Hoe hoog ligt de criminaliteitsgraad in de steden? Is er een verandering waar te nemen in de frequentie van verschillende delictvormen? Is er bijvoorbeeld een verschuiving van de vermogensdelicten naar de geweldsdelicten?

Veiligheid heeft ook veel te maken met de eigen gevoelens. Het is best mogelijk dat het aantal misdrijven daalt, maar dat het gevoel van onveiligheid toeneemt. Hoe groot is het onveiligheidsgevoel in de steden? En in welke mate beïnvloedt dit het gedrag van de stadsbevolking? Gaan zij bepaalde plaatsen of situaties trachten te vermijden?

Een tweede belangrijk aspect van veiligheid is de verkeersveiligheid. Hoeveel verkeersongevallen gebeuren er in de steden? Neemt dit aantal toe of af? Hoe ernstig zijn deze ongevallen? Hoe veilig zijn de zachte weggebruikers, vooral de voetgangers, fietsers en bromfietzers?

Ook de gezondheid van de mensen in de stad wordt nagegaan. Welk is het rookgedrag van de jongeren in de stad? Is er veel druggebruik? Aan welke ziekten sterven mensen in de stad?

Een leefbare stad?

De ene stad is 'leefbaarder' dan de andere. Een leefbare stad is in de eerste plaats een stad waarin het aantrekkelijk is om te komen wonen en te blijven wonen. Belangrijke stimuli hiervoor zijn de bouwgrondprijzen, de prijzen van de woningen en de kwaliteit van de buitenruimten. Daarnaast heeft een leefbare stad heel wat te bieden aan recreatief groengebied en cultureel-historisch erfgoed.

Binnen de steden is de ene buurt ook leefbaarder dan de andere. Toen de mensen zich nog te voet verplaatsten, woonden de rijken en de armen in elkaars buurt want ze waren afhankelijk van elkaar. De armeren werkten in de huishoudens, tuinen en stallingen van de rijken. Eén van de kenmerken van de moderne steden is de ruimtelijke segregatie van kansarmen in zogenaamde achterstandsbuurten. Deze segregatie is niet alleen zichtbaar met het blote oog bij een wandeling door de stad wandelen maar kan ook vastgesteld worden wanneer de inkomensverdeling over de verschillende buurten bestudeerd wordt. Daarnaast is ook het oordeel van de burgers over hun buurt en buurtproblemen een belangrijke indicator voor de leefbaarheid van de stadswijken.

Een leidinggevende stad?

De ruimtelijke structuur is de neerslag van sociaal-economische processen, en het zijn de steden die de Vlaamse ruimte structureren, omdat zij de concentratiegebieden zijn van de economische activiteiten. Steden hebben een enorme aanzuigkracht op de omliggende gebieden. Aan de andere kant gebeurt vanuit de steden een uitzwerming over de omliggende gebieden. Deze uitzwerming geldt zowel voor het wonen (suburbanisatie), als voor economische activiteiten³. De motor van deze bewegingen is steeds de stad. Wat is de concrete aantrekkingskracht van de stad?

Hoe aantrekkelijk is de stad als onderwijsverstrekker voor onderwijs? Hoe groot is de economische slagkracht van de steden? Welke centrale rol neemt de stad op zich als zorgverstrekker?

Een participatieve stad?

De Blijde Inkomst, Vrijheden, Burgers, Revolutie: het zijn begrippen die samenhangen met de stedelijke ruimte. 'Stadslucht maakt vrij'. Nieuwe politieke bewegingen ontstaan in de steden.

Voelen de inwoners van de stad zich nog steeds de burgers van hun stad? Brengen zij een geldige stem uit bij de verkiezingen? Stemmen zij niet blanco?

En hoe verloopt de bottom up en top down communicatie: hoorzittingen, adviesraden?

En hebben de burgers gelijke kansen? Hoe is de aanwezigheid van vrouwen in de leidinggevende functies van de stedelijke administratie en de stedelijke politiek?

Bijlage: facetbenadering

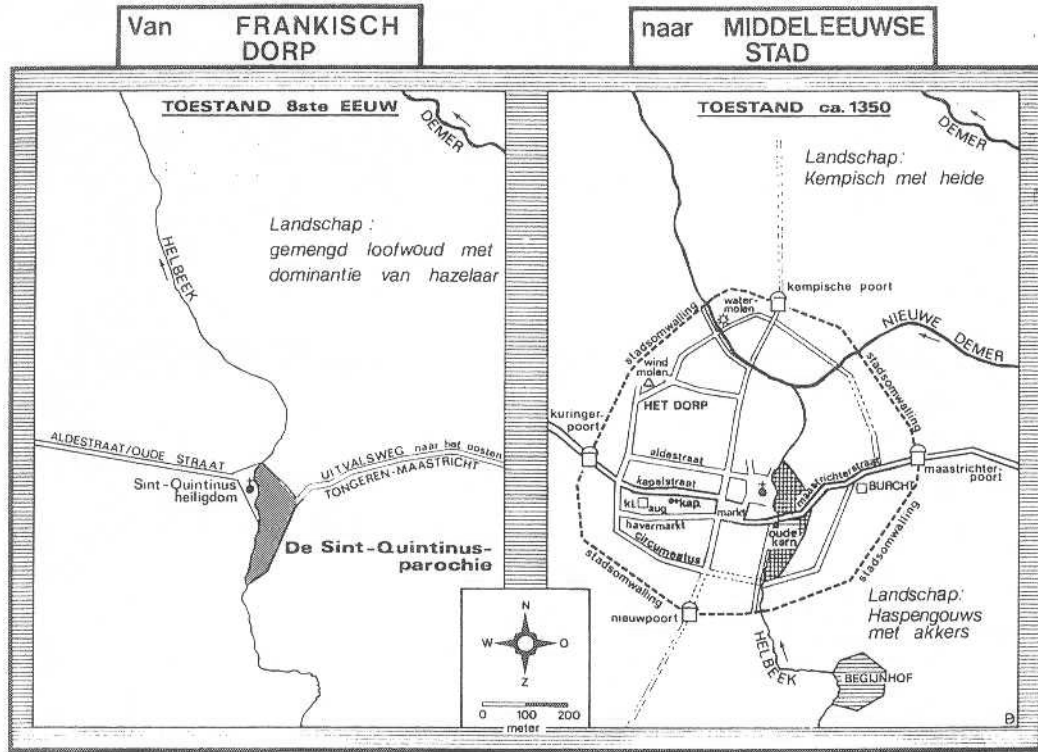
De facetbenadering geeft cijferreeksen die kunnen gebruikt worden in een kwantitatieve analyse van de stad. Samen met de integrale benadering geven deze cijferreeksen een goed beeld van de economische, fysische en sociaal-culturele situatie van de stad. Hiermee kan van de stad in kwestie een totaalanalyse gemaakt worden en kan ze ook vergeleken worden met een vergelijkbare stad, met het totaal van de dertien steden en met Vlaanderen in zijn geheel.

De gegevens zijn gegroepeerd volgens de volgende elf facetten: bestuur, cultuur, demografie, dienstverlening, economie, huisvesting, jeugd, milieu, onderwijs, sport en recreatie, tewerkstelling en welzijn. Binnen een facet geeft de cijferreeks per jaartal het cijfer voor de betrokken stad, voor een vergelijkbare stad, voor het totaal van de dertien centrumsteden en voor Vlaanderen in zijn geheel, voor zover deze laatste gegevens beschikbaar zijn.

³ *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen*, Brussel, 1998, p. 35 en volgende, p. 129 en volgende

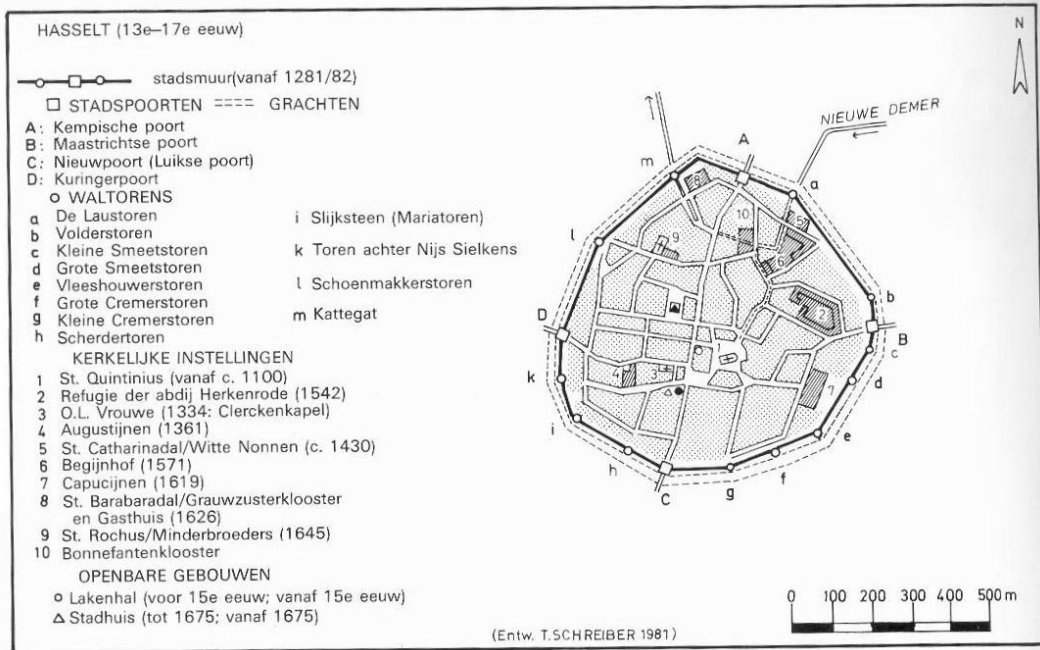
1 1 Hasselt, van Frankisch dorp naar Middeleeuwse stad

Bron: Diriken, P.

1 2 Hasselt, 13de–17de eeuw

Bron: Aussems, P.J.M., e.a.

1 Inleiding

In dit inleidend hoofdstuk wordt de stad Hasselt historisch gesitueerd. We zetten een aantal elementen op een rij die relevant zijn voor het interpreteren van de stad van vandaag. Het is immers van cruciaal belang om de statistische gegevens die in de andere delen van de monografie aan bod zullen komen in een juist kader te kunnen plaatsen.

Eerst schetsen we de evolutie van de stad Hasselt van bij haar ontstaan tot de stad die we vandaag de dag kennen. Daarna besteden we aandacht aan de geografische ligging van de stad. Tot slot van deze inleiding gaan we kort in op de voornaamste demografische evoluties die de stad kenmerkten.

Geschiedenis

Hasselt ontstond hoogstwaarschijnlijk in de 7de eeuw. Het was toen een Frankische landbouw-nederzetting aan de oever van de Helbeek, een bijriviertje van de Demer. Deze nederzetting omvatte het grondgebied van het huidige stadscentrum, de Sint-Quintinskathedraal, de Koning Albertstraat en de Sint-Jozefstraat.

In de Middeleeuwen lag Hasselt op de belangrijke handelsweg Brugge – Diest – Hasselt – Maastricht – Keulen.

In de 11de en 12de eeuw vond er in het huidige Vlaanderen een regionale eenmaking plaats die resulteerde in drie territoriaal nog steeds herkenbare entiteiten. Dit waren het graafschap Vlaanderen (het huidige West- en Oost-Vlaanderen), het hertogdom Brabant (Antwerpen en Brabant) en het graafschap Loon (Limburg).

De kleine Frankische nederzetting ontwikkelde zich in de 12de eeuw tot een kleine stad die een aantal privileges genoot. In 1321 bevestigde de toenmalige graaf van Loon de stedelijke rechten. Een halve eeuw later werd de stad ook ommuurd. Deze muur stond waar de huidige Groene Boulevard loopt. De buiten de stad lopende Demer werd kunstmatig afgeleid en dwars door de binnenstad gevoerd.

Door zijn gunstige ligging groeide Hasselt gestaag. Het werd het belangrijkste handels- en nijverheidscentrum en daarom ook de administratieve hoofdplaats van het Graafschap Loon.

In 1361 werd het Graafschap Loon na een korte successieoorlog ingelijfd bij het Prinsbisdom Luik. In deze periode kwam de lakennijverheid tot ontwikkeling in de stad met een hoogtepunt van bloei in de 15de eeuw. Maar al aan het eind van deze eeuw en in de 16de eeuw raakte de textielnijverheid in verval door de politieke en godsdienstige onlusten en de vele bijbehorende kleine oorlogen en door de concurrentie van de Engelse lakenindustrie. Hasselt werd gereduceerd tot een regionaal marktcentrum.

In de 17de eeuw had de stad veel te lijden onder voorbijtrekkende legers en vreemde bezettingen. Hasselt werd belegerd door Duitsers, Hessen, Zweden, Kroaten, Loreinen en bezet door de Hollanders (1675–1681).

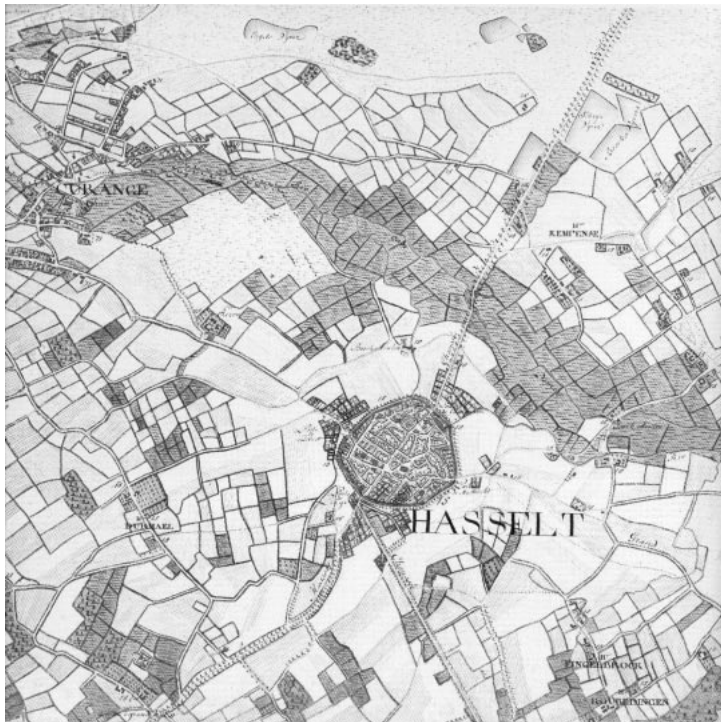
In de tweede helft van de 18de eeuw nam Hasselt deel in de (weliswaar beperkte) industrialisatie. Toen werden de fundamenten gelegd van de latere bloei van de jeneverindustrie.

Eind 18de eeuw werd Hasselt bezet door de Fransen. In 1798 kwamen de boeren in opstand: de Boerenkrijg. Ze slaagden er aanvankelijk in de Fransen te verdrijven maar deze zetten al snel de situatie terug recht.

In het begin van de 19de eeuw was er sprake van een zeer eenzijdige industriële ontwikkeling die bijna te herleiden valt tot de brouwersambacht en de jeneverstokerijen.

1 3 Hasselt en omgeving, kabinetskaart Zuidelijke Nederlanden, 1775

Bron: Bussels, M, e.a.

1 4 Het kanton Hasselt, 1820

Bron: Bussels, M, e.a.

Na het ontstaan van België in 1830 werd Hasselt de hoofdplaats van de provincie Limburg. Samen met de (beperkte) industrialisatie in het begin van de 19de eeuw zorgde dit ervoor dat Hasselt een ware metamorfose onderging en uit haar middeleeuwse keurslijf brak. De omwalling werd geloopt en er werd in de plaats een ringlaan aangelegd (sinds 2000 de Groene Boulevard). Het stadsbeeld werd gemoderniseerd door een betere infrastructuur en de bouw van nieuwe overheidsgebouwen. Er werd ook gewerkt aan de verbinding met andere steden. Zo werden er rond 1850 'steenwegen', een spoorweg en het Kempisch Kanaal aangelegd.

In die tijd bereikte de jeneverindustrie een hoogtepunt. Rond 1840 waren er 24 stokerijen. Dat was een derde van de stokerijen in Limburg. De beheerders van de stokerijen verwierven een grote invloed op het economische leven. Zij werden grondeigenaars, veeboeren en bankiers. In eerste instantie richtten de stokerijen zich op de lokale markt maar in de tweede helft van de 19de eeuw kon er dankzij de verbetering van de infrastructuur onder invloed van de stokers zelf zelfs aan export gedaan worden. De aanleg van de spoorweg speelt hierin een belangrijke rol. In de periode 1860–1869 was Hasselt het jenevercentrum van België.

Aan het eind van de 19de eeuw konden de Hasseltse stokers de moderne trends en technische evoluties van de distilleertechnieken en –apparatuur niet meer volgen. De kostprijs werd hoger dan in andere steden. Het duurde wel nog tot de Eerste Wereldoorlog eer de meeste stokerijen op de fles gingen. De bezetter gebruikte de installaties voor andere doeleinden. Ook door de Wet Vandervelde van 1919 taande de jeneverindustrie. Deze wet legde immers de verkoop van sterke drank aan banden.

De bouw van het Albertkanaal (1930–1939) moest een nieuwe impuls geven aan de industriële activiteit in Hasselt maar het duurde tot de jaren '50 eer de industrialisatie echt op gang kwam. Verschillende confectiebedrijven, voedingsbedrijven en metaalverwerkende bedrijven vestigden zich in Hasselt aan de Kanaalkom. In 1955 vestigde de NV Philips zich in Hasselt. De bevolkingsaan groei nam sterk toe met nieuwe woonwijken tot gevolg. Maar de groei van de nijverheid bleef in Hasselt eerder bescheiden. Hasselt werd een moderne stad met vooral een enorme groei in de commerciële en de dienstensector (openbare diensten, scholen, culturele infrastructuur, ziekenhuizen, handelscomplexen).

In 1977 werden de deelgemeenten Kuringen, Stokrooie, Kermt, Spalbeek, Stevoort, St-Lambrechts-Herk en Wimmertingen samengevoegd met de stad Hasselt. Deze fusie maakte Hasselt 2,5 maal zo groot in oppervlakte (de derde grootste gemeente van Limburg) en de Limburgse gemeente met het grootste inwonersaantal.

De dag van vandaag is Hasselt vooral een handels- en dienstencentrum. Het heeft eerst en vooral een uitgebreide administratieve functie. Er is een redelijk sterke concentratie van overheidsdiensten vanwege de functie van Hasselt als administratieve hoofdplaats van Limburg. Veel bedrijven hebben ook een commerciële regionale zetel in Hasselt. Verder is de stad Hasselt met haar uitgebreide waaier onderwijsvoorzieningen een belangrijk onderwijscentrum. Met haar uitgebreide winkelinfrastructuur heeft Hasselt een invloedssfeer als handelscentrum die zich uitstrekt over heel de provincie.

Hasselt heeft haar achterstand tegenover andere regionale steden weten weg te werken en kwam uit de studie 'Hiërarchie der stedelijke kernen in Vlaanderen' van professor E. Van Hecke⁴ naar voor als vijfde best uitgeruste stad van Vlaanderen.

4 Van Hecke E., Van der Haegen H., *Hiërarchie der stedelijke kernen in Vlaanderen*, Instituut voor sociale en economische geografie, 1997

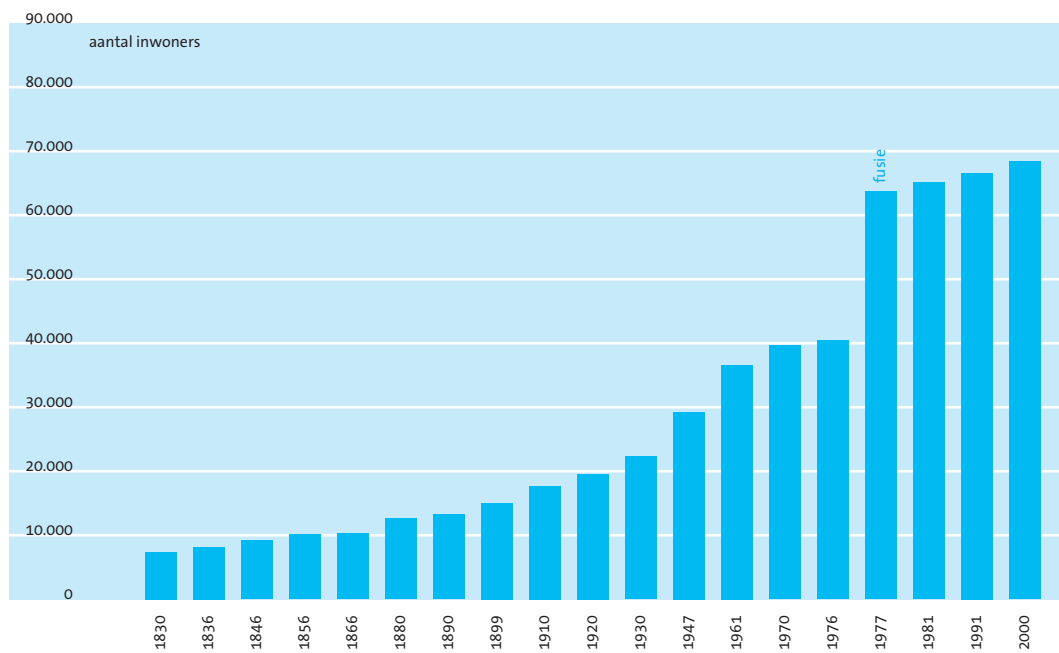
1 5 De deelgemeenten van Hasselt sinds 1977

Bron: SEIN

1 6 Bevolkingsevolutie in Hasselt (1830-2000)

Bron: Stad Hasselt

Geografische ligging

Hasselt ligt centraal in Limburg op de grens van de Kempen en Vochtig-Haspengouw. De stad maakt deel uit van de Euregio Maas-Rijn. Sinds de fusie heeft de stad een oppervlakte van 10.233 ha.

De stad heeft zich historisch gezien steeds concentrisch ontwikkeld rond de markt. De opeenvolgende begrenzingen van het nederzettingsspatroon bevestigen deze groei. Toch heeft het eigenlijke centrum van Hasselt zich enigszins anders ontwikkeld dan andere grote steden. Er is geen duidelijke 19de-eeuwse gordel. Men stapt als het ware uit het historisch centrum de 20ste-eeuwse ontwikkeling binnen.

De ontwikkeling van het stedelijke karakter merk je aan de woonwijken buiten de Kleine Ring. Zij werden rond de stadskern ingeplant. Omdat de Kleine Ring zo doorbroken werd, was de aanleg van een Grote Ring op het eind van de jaren '60 noodzakelijk. Zo kon Hasselt zich verder als volwaardige stad ontwikkelen.

Demografische evolutie

Op 1 januari 2000 telde de fusiegemeente Hasselt 68.058 inwoners. 63,6% onder hen woont in klein-Hasselt en 36,4% in een andere deelgemeente. Met een bevolkingsdichtheid van 667 inwoners per km² is Hasselt na Genk de dichtst bevolkte gemeente van de provincie.

In tegenstelling tot de mijn gemeenten in Limburg wordt de demografische geschiedenis van Hasselt niet gekenmerkt door een grote immigratie. Hasselt kent slechts 3,7% vreemdelingen. Dat is minder dan het Vlaamse gemiddelde (4,9%). De demografische groei is dan ook bijna geheel het gevolg van het geboorteoverschot.

De Hasseltse bevolking kent een geschiedenis van trage maar gestage groei. In 1830 bedroeg het bevolkingsaantal 7.393 inwoners. Tegen het eind van de 19de eeuw was dit aantal verdubbeld. Daarna nam de groei langzaam maar zeker toe. Tussen 1930 en 1970 was de bevolkingstoename het grootst. In 1977 volgde de fusie van de gemeente Hasselt. Daardoor nam het Hasseltse bevolkingsaantal toe met 57,4%. Sindsdien is de bevolkingsgroei eerder gematigd. In 1999 kende Hasselt een aangroei van 0,33%. Dit cijfer was het resultaat van een natuurlijk saldo van 0,21% en een migratiesaldo van 0,12%.

Het saldo tussen immigratie en emigratie is onbelangrijk maar dit neemt niet weg dat er binnen de stad zelf over de grenzen van de fusiegemeenten wel gemigreerd wordt. Factoren als de bouwgrondprijzen, wijzigingen in tewerkstelling, woningbouwbeleid, autobezit en dergelijke verklaren deze interne bewegingen. Opvallend is hoe de stadskern een sterke daling van de bevolking kent sinds 1970 maar sinds 1990 stabiliseert het inwonersaantal zich.

2 Een bereikbare stad?

Dit hoofdstuk gaat na of Hasselt een bereikbare stad is. Dit bedoelen we tweeledig: zowel de bereikbaarheid van de geografische stad als de bereikbaarheid van de stadsdiensten komen aan bod. Het eerste kaderen we onder het begrip mobiliteit, het tweede onder dienstverlening.

Wat de mobiliteit betreft is Hasselt bereikbaar via de weg, via het water, via het spoor en via de lucht.

Over de weg is Hasselt ontsloten door de E313-autosnelweg Antwerpen-Luik en door een aantal rijkswegen die Hasselt verbinden met de grotere gemeenten in haar omgeving. De Hasseltse Grote Ring moet alle doorgaand verkeer naar de uitvalswegen leiden. De Kleine Ring moet het verkeer uit het stadscentrum houden.

Het Albertkanaal is de enige bevaarbare waterweg in Hasselt. Het Kanaal loopt door het noorden van de stad en heeft een aansluiting met de binnenstad via de jachthaven aan de Kanaalkom. Via het spoor is Hasselt slechts beperkt bereikbaar. Hasselt is wel het enige spoorwegknooppunt in Limburg maar er zijn slechts indirecte verbindingen met Noord-Limburg en het Maasland.

Hasselt telt één luchthaven. Deze is enkel geschikt voor beperkt personenvervoer en heeft vooral een ontspanningswaarde.

Sinds 1997 is er in Hasselt een nieuw busnet in gebruik dat gratis vervoer aanbiedt aan iedereen op het stadsnet en aan Hasselaars op het regionaal net op Hasselts grondgebied. Het aantal gebruikers is door deze maatregel enorm toegenomen. Bovendien zou een derde van deze verplaatsingen vroeger niet gemaakt zijn. De meerkost van deze maatregel bedraagt 700.000 euro per jaar.

De bus wordt het vaakst gebruikt voor school- en werkverplaatsingen. Het uitgebreide aanbod is de meest doorslaggevende factor om mensen voor de bus te laten kiezen. Het gratis zijn komt pas op de derde plaats. De Hasselaars zijn meer tevreden over hun openbaar vervoer dan de doorsnee Vlaming.

Hasselt kende tussen 1999 en 2000 een verkeersgroei van 3,2% op de E313-autosnelweg. De verkeerstoename op de gewestwegen is beperkt. Het grootste verkeersknooppunt blijft de Limburgse noordzuidverbinding die Hasselt ontsluit naar het noorden van de provincie.

Wie van deze automobilisten in het centrum van Hasselt moet zijn, kan terecht op één van de 9.053 parkeerplaatsen. 57% daarvan is vrije parkeergelegenheid; 34% van de plaatsen is betalend.

De bereikbaarheid van de stadsdiensten is het tweede aspect van bereikbaarheid dat in dit hoofdstuk aan bod komt. Deze toegankelijkheid is buiten de normale kantooruren zeer beperkt. Er bestaat enkel de mogelijkheid om op maandagavond op afspraak de bevoegde stadsdienst te bereiken. Per e-mail zijn de stadsdiensten een stuk toegankelijker. Nagenoeg elke stadsdienst beschikt over een eigen e-mailadres.

Wat de kwaliteit van de dienstverlening in Hasselt betreft, behalen de stadsdiensten een score van 5 op 10. Vooral de toegankelijkheid van de stadsdiensten voor personen met een handicap scoort laag.

Hasselt heeft geen ombudsman. Er bestaat ook geen klachtenlijn. Hasselt heeft enkel een werklijn waarnaar de inwoners kunnen bellen of mailen wanneer een probleem zich voordoet met betrekking tot de openbare ruimte.

Hasselt wil via het internet toegankelijk zijn. Sinds 1998 beschikt de stad over een website. Deze werd in 2001 totaal vernieuwd. Sindsdien is ook een virtueel loket opgenomen. Hasselt wil deze toegang tot het internet aan al haar inwoners garanderen via haar project 'internet voor allen'.

Mobiliteit

In deze paragraaf rond mobiliteit brengen we de fysieke bereikbaarheid van de stad Hasselt in kaart. Eerst schetsen we de voorradige verkeersinfrastructuur. Daarna besteden we aandacht aan het openbaar vervoersnetwerk in de stad. Ten derde gaan we in op een aantal verkeerstellingen op de belangrijkste Hasseltse toegangswegen. Ten slotte schetsen we kort het parkeerbeleid.

Infrastructuur

Hasselt kent een centrale ligging in de provincie Limburg. Bovendien is Hasselt de provinciehoofdplaats. Deze centrumfunctie van de stad maakt van Hasselt een verkeersknooppunt. Laten we voor een goed begrip even ingaan op de verschillende toegangswegen tot Hasselt.

Autowegen

Hasselt is vooreerst ontsloten door twee autosnelwegen. De E314 Aken – Brussel in het noorden (met de dichtstbijzijnde oprit in Houthalen) en de E313 Luik – Antwerpen in het westen en zuiden met vier afritten in Hasselt: afrit 27, 27bis, 28 en 29.

Daarnaast verbinden een aantal rijkswegen Hasselt met de rest van de provincie en verder. Achtereenvolgens zijn het de N74 Hasselt – Houthalen (tot Eindhoven), de N75 Hasselt – Genk (tot het Maasland), de N702 (de Universiteitslaan naar het Limburgs Universitair Centrum en Genk), N2 Hasselt – Maastricht, de N20 Hasselt – Tongeren, de N80 Hasselt – Sint-Truiden en de N2 Hasselt – Diest.

Deze rijkswegen lopen door tot op de Kleine Ring. Maar toen deze door stedelijke bebouwing volledig in de agglomeratie opgenomen was, besloot men deze te ontlasten van het doorgaand verkeer door de aanleg van een Grote Ring (Singel) rond de stad aan het eind van de jaren '60. Deze ring heeft bijgedragen tot de ontsluiting van Hasselt en is niet enkel een omleidingsweg voor doorgaand verkeer maar ook de hoofdverdeelweg van waaruit men de gewenste bestemming kiest, gebruik makend van de grote uitvalswegen.

Om de Kleine Ring volledig op te nemen in de agglomeratie en alle doorgaand verkeer te weren werd deze ring aan het eind van de jaren '90 heringericht tot een Groene Boulevard. De vroegere 2x2-vakrijbaan moest plaats ruimen voor een tweebaansweg in één richting. Het doel was om alle verkeer dat Hasselt doorkruiste van de Kleine Ring te weren.

- ▶ Hasselt is omsloten door de E313-autosnelweg Antwerpen – Luik en een aantal rijkswegen die Hasselt verbinden met de grotere gemeenten in haar omgeving.
- ▶ Hasselt kent een Grote Ring die alle doorgaand verkeer moet opvangen en een Kleine Ring die het verkeer uit het stadscentrum moet weren.

Waterwegen

De aanleg van het Albertkanaal in de jaren '30 vormde mede de basis voor de industrialisatie in Hasselt. Het kanaal is van levensbelang voor de industrieën langs de waterweg hetzij als aanvoerlijn van grondstoffen, hetzij als afvoerlijn van eindproducten, hetzij als voorziener van koelwater in het productieproces.

Het Albertkanaal loopt door het noorden van de stad (ten noorden van de Grote Ring) en heeft een aansluiting met de binnenstad via de jachthaven aan de Kanaalkom.

- ▶ De enige bevaarbare waterweg in Hasselt is het Albertkanaal in het noorden van de stad dat een aansluiting heeft met de binnenstad.

Spoorwegen

Hasselt is het enige verkeersknooppunt van Limburg. Hasselt beschikt over een reizigersstation dat aangesloten is op het intercitynet. Dit neemt echter niet weg dat het spoorwegennet in Limburg achterop hinkt. Het Maasland en Noord-Limburg beschikken niet over een rechtstreekse spoorverbinding met Midden-Limburg. Daarnaast is ook de snelheid van de spoorverbinding tussen Hasselt en Brussel beperkt. De reistijd tussen beide steden bedraagt minimaal 1 uur en 21 minuten.

- ▶ Hoewel Hasselt het enige spoorwegknooppunt in Limburg is, blijft Hasselt beperkt bereikbaar per spoor.

Autobusdienst 'De Lijn'

Om de bereikbaarheid van Hasselt te vergroten en de mobiliteit te verhogen is sinds 1 juli 1997 een nieuw stadsnet in voege. Er zijn rechtstreekse verbindingen met alle omliggende Limburgse gemeenten. Sinds deze dag is het busvervoer op het stadsnet in Hasselt ook gratis.

Het nieuwe busnetwerk bestaat uit zes stadslijnen, een Boulevardpendel en een Centrumpendel. De Boulevardpendel verbindt de haltes langs de Kleine Ring en het station met elkaar. Er is een hoge frequentie: een bus om de 5 minuten. De Centrumpendel rijdt om de 10 minuten af en aan tussen het station en de Grote Markt.

Gratis openbaar vervoer op het stadsnet betekent concreet:

- ▶ Verplaatsingen op het stadsnet zijn volledig gratis voor iedereen. Het gaat om zeven stadslijnen, de boulevardpendel en de centrumpendel.
- ▶ Verplaatsingen op het streeknet met begin- en eindpunt binnen het grondgebied van Hasselt zijn gratis voor Hasselaars op het grondgebied van Hasselt. Personeel en studenten van het LUC kunnen bovendien gratis pendelen tussen Hasselt en de Universitaire Campus in Diepenbeek op vertoon van hun studentenkaart, cursistenkaart of personeelskaart.
- ▶ Kinderen onder 12 jaar mogen altijd gratis rijden op bovenstaande trajecten.

Sinds 1 juli 1997 kent Hasselt een uitgebreid busnetwerk. Dit busvervoer is op het stadsnet voor iedereen gratis. Verplaatsingen op het streeknet zijn enkel gratis voor Hasselaars.

Vliegveld

Het vliegveld van Kiewit in het noorden van de stad is vooral geschikt voor beperkt personenvervoer en niet voor het vervoer van grote hoeveelheden goederen. Omwille van het sportvliegen en de vliegshows heeft het vliegveld eerder een toeristische waarde.

- ▶ Hasselt heeft in het noorden een vliegveld met vooral ontspanningswaarde.

2 1 Evolutie aantal busgebruikers, 1996-2000

Bron: De Lijn

	Stadsnet	Regionaal net	Alle netten
09/1996	28553	34255	62808
09/1997	244252	43760	288012
09/1998	262263	45700	307963
09/1999	270922	41112	312034
09/2000	291578	38198	329776

2 2 Profiel van de busreizigers, uitgesplitst naar woonplaats, geslacht, leeftijd en gebruik van al dan niet gratis bus, 1998

Bron: De Lijn

Woonplaats	Binnen de Grote ring	Buiten de Grote Ring	Niet-Hasselaars	
	22,0	25,8	52,2	
Geslacht	M	V		
	39,2	60,8		
Leeftijd	-20j	20-30j	30-60j	60j+
	37,4	22,6	31,6	8,4
Gratis?	Ja	Nee		
	60,0	40,0		

Openbaar vervoer

Gratis openbaar vervoer is een paradepaardje van Hasselt. Eind 1997 voerde de Lijn een uitgebreid busonderzoek naar de effecten van gratis openbaar vervoer. We zetten de belangrijkste resultaten van dit onderzoek op een rij. Eerst bekijken we de invloed van het gratis vervoer op het aantal busreizigers. Vervolgens schetsen we de kost van gratis openbaar vervoer. Daarna tonen we een profiel van de reizigers. We besteden ook aandacht aan de verplaatsingsmotieven en gaan na waarom men kiest voor de bus. Ten slotte gaan we op zoek naar de tevredenheid van de Hasseltse busreizigers.

Aantal busgebruikers

Sinds 1 juli 1997, de datum waarop het nieuwe busnet in voege trad, is het aantal reizigers op het streek- en vooral stadsnet drastisch toegenomen. Het eerste jaar steeg het aantal busreizigers op het stadsnet met meer dan 750%. Het aantal busreizigers verachtvoudigde dus. Ook het aantal reizigers op het streeknet steeg significant met 27,7%. Op beide netten samen kunnen we spreken van een gezamenlijk stijging van 358% het eerste jaar.

De daaropvolgende jaren bleef het aantal reizigers toenemen op het stadsnet met gemiddeld 6%. Het regionaal net ging er echter licht op achteruit met gemiddeld -4%.

- ▶ Sinds het busvervoer gratis is, is het aantal busgebruikers enorm toegenomen.

Kosten

Het verlies aan inkomsten voor De Lijn door het gratis maken van de bus in Hasselt moet de stad Hasselt compenseren. Gratis is dus niet echt gratis. Het nieuwe net betekende een meeruitgave van bijna 700.000 euro in 1998. De Lijn en het Vlaamse Gewest dragen de meerkosten van de vernieuwing van het stadsnet. In 1998 bedroegen de exploitatiekosten bijna 3 miljoen euro.

De meest gehoorde kritiek op het gratis openbaar vervoer is dat iedereen moet opdraaien voor de kosten terwijl niet iedereen gelijke toegang heeft. De rechtvaardiging van het gratis openbaar vervoer die aangehaald wordt, is de maatschappelijke winst die zou bereikt worden door het mindere energieverbruik, minder vervuiling en meer veiligheid.

- ▶ Het gratis busvervoer betekent een meeruitgave van 700.000 euro voor de stad Hasselt.

Profiel reizigers

Uit een busonderzoek dat in november 1997 uitgevoerd werd bij 4.500 reizigers bleek dat:

- ▶ 47,8% van de busgebruikers Hasselaars zijn.
- ▶ 46% van de Hasseltse busgebruikers in het centrum woont (binnen de Grote Ring).
- ▶ 60,8% van de reizigers vrouwen zijn.
- ▶ 62% van de busreizigers is jonger dan 30, 37,4% is zelfs jonger dan 20 en slechts 8,4% ouder dan 60 is.
- ▶ 60% van de busreizigers gratis rijdt. Vooral 30-plussers rijden gratis. De jongeren zijn vaker school- en streekreizigers en moeten betalen.

2 3 Motieven voor busverplaatsingen, 1998

Bron: De Lijn

	%
School lopen	31,2
Werken	24,0
Winkelen/Diensten bezoeken	20,8
Wonen	12,5
Vrijtijdsactiviteiten	10,6
Andere	0,9

2 4 Overschakeling van andere vervoermiddelen naar de bus, 1998

Bron: De Lijn

	%
Bus	54,3
Auto	22,8
(Brom)Fiets	18,4
Te voet	13,9

2 5 Redenen om de bus te gebruiken in plaats van een ander vervoermiddel, 1998

Bron: De Lijn

	%
Geen auto of fiets	26
Gratis bus	22
Uitgebouwd netwerk	17
Weer	12
Hoge frequentie	12
Andere	11

Verplaatsingsmotieven

In Hasselt is het school lopen met 31,2% van alle verplaatsingen het belangrijkste verplaatsingsmotief van de busgebruiker. In 24% van de gevallen wordt de bus gebruikt om naar het werk te gaan.

Vergeleken met de Vlaamse resultaten gebruiken relatief meer mensen de bus om te gaan winkelen of een dienst te bezoeken (20,8% tegenover 13,2%). Er zijn daartegenover minder schoollopers (31,2% tegenover 37,3%). Aangezien Hasselt een belangrijk onderwijscentrum is, bereikt De Lijn door het gratis openbaar vervoer ook andere doelgroepen die onder normale omstandigheden niet de bus zouden nemen: het winkelpubliek. Het zijn vooral de vijftig- tot zeventigjarigen die het meest frequent winkelverplaatsingen maken.

De Hasseltse bus wordt ook minder gebruikt voor vrijetijdsactiviteiten (10,6% tegenover 20%).

Ook Hasselaars en niet-Hasselaars verschillen in hun verplaatsingsmotieven. Studenten en scholieren zijn voornamelijk niet-Hasselaars. Winkelen en ontspannen met de bus wordt in Hasselt vaker gedaan door de Hasselaars zelf.

Logisch is verder dat men op streeklijnen relatief meer studenten en scholieren aantreft en op de stadslijn vaker winkelpubliek, bezoekers van diensten en mensen op weg naar ontspanning. Werk- en woonverkeer is gelijklopend op beide lijnen. De pendellijnen (Boulevardpendel en Centrumpendel) bedienen vooral het winkelpubliek en schoollopers (60%). De Boulevardpendel concentreert zich op de leerlingen, de Centrumpendel op shopping.

Sinds de invoering van het nieuwe busnet zegt de helft van de busreizigers vaker naar Hasselt te komen dan voordien (in 1996). Vooral tieners en 60-plussers komen vaker.

Tweerde zegt meer met de bus naar Hasselt te komen. Ook hier zijn het vooral de tieners en de senioren die vaker de bus nemen.

Een derde van alle busverplaatsingen zijn verplaatsingen die vroeger niet zouden gemaakt zijn, noch met de bus noch met een ander vervoermiddel. Vooral tieners zijn hierin pioniers. Het overige twee derde van de busverplaatsingen vond vroeger ook al plaats maar gebeurde in een kleine helft van de gevallen vroeger met de auto (22,8%), met de (brom)fiets (18,4%) of te voet (13,9%).

- ▶ De bus wordt het vaakst gebruikt voor school- en werkverplaatsingen.
- ▶ Een derde van alle busverplaatsingen zouden vroeger niet gemaakt zijn.

Waarom kiezen voor de bus?

Busreizigers in Hasselt nemen in de eerste plaats de bus omwille van het uitgebreide busaanbod (29,1%). Onder busaanbod verstaan we zowel de factor 'hoge frequentie' als 'uitgebreid netwerk'. Op de tweede plaats komt het niet hebben van een auto of een fiets (26,4%) en op de derde plaats het gratis openbaar vervoer (22,5%). Criteria als veiligheid, comfort, milieuvriendelijkheid en snelheid kwamen nauwelijks naar voor en vallen onder de categorie 'andere'.

Hasselaars nemen vooral de bus omwille van het gratis-zijn en het uitgebreide aanbod. Niet-Hasselaars nemen de bus door het gebrek aan een auto of fiets en ook omwille van het uitgebreide aanbod. Het aspect gratis komt pas op een derde plaats vermits zij vaak dienen te betalen voor de busrit op de streeklijnen.

Voor voormalige autogebruikers weegt het aanbod door, voor voormalige fietsgebruikers en voetgangers het gratis aspect. Ook het weer speelt een belangrijke rol voor deze categorieën. De trouwe busgebruikers nemen vooral de bus omdat ze geen wagen of fiets hebben.

- ▶ Busreizigers in Hasselt nemen in de eerste plaats de bus omwille van het uitgebreide aanbod. Het gratis zijn komt pas op de derde plaats.

2 6 Tevredenheid over het busgebruik, 1998

Bron: De Lijn

	Hasselt	Vlaanderen
	8,25	7,55

2 7 Verkeerstellingen van de N74, N702, N2, N20, N80 (1999-2000) en E313 (1996-2000)

Bron: LIN, afdeling verkeerskunde

		Werkdagen	Zaterdagen	Zondagen	Gemiddeld
N74 Hasselt - Houthalen	1999	18260	14935	12121	16908
	2000	18257	14846	12016	16878
N702 Hasselt - Genk	1999	10706	7423	5846	9543
	2000	10895	7485	5767	9675
N2 Diest - Hasselt - Maastricht	1999	7654	7185	5695	7307
	2000	7464	6965	5285	7081
N20 Hasselt - Tongeren	1999	5966	5389	4696	5702
	2000	6041	5342	4645	5742
N80 Hasselt - Sint-Truiden	1999	9469	6993	5592	8561
	2000	9626	7172	5655	8708
E313 Lummen - Diepenbeek	1996	29500	21300	22150	27275
	1997	30575	21150	22850	28125
	1998	33350	23575	23925	30625
	1999	35850	25725	26175	33025
	2000	37225	25950	26325	34075

2 8 Aantal parkeerplaatsen, 2000

Bron: Mobiliteitsplan Hasselt

	N	%
Vrij	5173	57,1
Pgebouw	1934	21,4
Betalend	1128	12,5
1-15/16-31	502	5,5
Privé	302	3,3
Erf	14	0,2
totaal	9053	100,0

Tevredenheid

Het Hasseltse busvervoer krijgt een hoge score van haar busreizigers: 8,25 op 10. Hoe ouder de reizigers zijn, hoe hoger de punten liggen die zij geven. Nochtans zijn jongeren de belangrijkste klanten. De gemiddelde score in Vlaanderen bedroeg 7,55.

- ▶ Hasselaars zijn meer tevreden over hun openbaar vervoer dan de gemiddelde Vlaming.

Verkeerstellingen

Permanente telposten registreren op vaste plaatsen, 24 uur op 24 uur, de verkeersintensiteiten. Detectie gebeurt met elektromagnetische lussen of met camera's. Daarnaast bestaan er ook periodieke telposten. Deze registreren het verkeer op geregelde tijdstippen gedurende enkele weken. Dit gebeurt met verplaatsbare telapparaten met behulp van holle rubberslangen.

In Vlaanderen neemt het wegverkeer nog elk jaar toe. Op de autosnelwegen reden in 2000 1,7% meer wagens dan in 1999. Het wegverkeer op de gewestwegen steeg met 0,5%.

In Hasselt passeerden op de E313 gemiddeld 34.000 voertuigen per dag in 2000. Dat is een stijging met 3,2% tegenover het jaar daarvoor. De E313 kent in Hasselt dus een groei boven het Vlaams gemiddelde. Op een termijn van vijf jaar is het verkeer op deze autosnelweg maar liefst met een kwart toegenomen.

Op de gewestwegen is de stijging minder groot. Algemeen nam het aantal voertuigen op deze wegen licht toe in 2000.

De N74 die als enige gewestweg Hasselt ontsluit naar Noord-Limburg is veruit de drukste toegangsweg met dagelijks bijna 17.000 passerende voertuigen. Deze gewestweg kent als enige een heuse ochtend- en avondspits met sterk vertraagd verkeer.

In zuidelijke richting wordt het inkomend en uitgaand verkeer verdeeld tussen de N20 richting Tongeren en de N80 naar Sint-Truiden. Zij slikken respectievelijk ongeveer 6.000 en 9.000 voertuigen.

In oostelijke richting splitst het verkeer zich tussen de N2 richting Maastricht en de N702 richting Genk. Zij zijn goed voor respectievelijk zo'n 7.000 en 10.000 voertuigen per dag.

De N2 Diest-Maastricht vormt samen met de E313-autosnelweg de oost-westverbinding doorheen Hasselt. De meetpunten op deze weg registreerden dagelijks zo'n 7.000 voertuigen.

- ▶ Hasselt kende tussen 1999 en 2000 een grote verkeersgroei op de E313-autosnelweg maar slechts een beperkte groei op de gewestwegen.
- ▶ Het grootste verkeersknooppunt is de Limburgse noordzuidverbinding.

Parkeerbeleid

Alles bij elkaar telt Hasselt 9.053 parkeerplaatsen. Het grootste deel daarvan (57%) is voornamelijk vrije parkeerplaats. Wel gaat het hier meestal om parkeergelegenheid die verder van het stadscentrum gelegen is. Er is gratis parkeergelegenheid voorzien op een stuk van de parking aan de Grenslandhallen aan de zijde van de Universiteitslaan. Parkeerders aan de grenslandparking kunnen om het half uur op de stadslin H3 stappen en tijdens de ochtend- en avondspits om het kwartier. Andere grote gratis parkeergelegenheden zijn er nog aan het Cultureel Centrum en aan de achterkant het Kolonel Dusartplein.

34% van de parkeerplaatsen zijn betalend waarvan 12,5% in de open lucht en 21,4% in ondergrondse garages. Hasselt heeft vijf betalende ondergrondse parkeergarages: Kolonel Dusartplein, Molenpoort, Easy Parking, Luikerpoort en TT-wijk.

- ▶ Hasselt telt 9.053 parkeerplaatsen waarvan 57% gratis is en 34% betalend.

2 9 Flexibiliteit van de dienstverlening, 2001

Bron: Website Hasselt, SEIN-bewerking

	Flexibele openingsuren	Virtuele bereikbaarheid
Dienst bevolking	0	100
Dienst burgerlijke stand	0	100
Andere stadsdiensten met loket	0	100
Jeugddienst	0	100
Hulp- en preventiediensten	0	100
Interne diensten	0	100
OCMW	0	100
Hulpverlening	0	100
Bibliotheek	3	100
Sportdienst	0	100
Dienst leefmilieu	0	100
Toerisme	1	100
Ruimtegebonden diensten	0	100

2 10 Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening, 2000

Bron: Test Aankoop, oktober 2000

	Hasselt	Genk	13 steden
Openingstijden	1	1	2,7
Affichering openingstijden	9	1	5,9
Loketten of kantoren gemakkelijk te herkennen	5	9	7,9
Toegankelijkheid voor mensen met een handicap	1	9	5,6
Eindbeoordeling van de lokalen	5	6	6,0

Dienstverlening

Bereikbaarheid in een stad betekent bereikbaarheid van de stadsdiensten, zowel persoonlijk als virtueel. In een eerste paragraaf gaan we de bereikbaarheid van de stadsloketten na. Daarna nemen we een kijkje op het wereldwijde web om te zien of de Hasseltse stadsdiensten ook virtueel bereikbaar zijn.

De stadsdiensten

Eerst bekijken we kritisch de toegankelijkheid van de stadsdiensten. Vervolgens gaan we de kwaliteit van de dienstverlening na. Tenslotte gaan we dieper in op de klachtenregistratie in Hasselt.

Toegankelijkheid van de stadsdiensten

Om de toegankelijkheid van de stadsdiensten te meten, deelden we alle gemeentediensten in 13 groepen in. Bij deze diensten gingen wij na hoe vaak ze bereikbaar waren buiten de kantooruren. We bedachten volgend puntensysteem. Wanneer een dienst open is op zaterdag en twee avonden per week tot 18.30 uur open is, krijgt deze dienst een maximale score van 3. Wanneer een dienst slechts één avond tot 18.30 uur open is en op zaterdag krijgt ze een score van 2. Enzovoort.

Hasselt scoort laag op deze criteria. Bijna alle diensten behalen een score van 0. In de regel zijn de gemeentelijke administratieve diensten in Hasselt enkel geopend van maandag tot en met vrijdag van 9 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 16 uur. Op maandagavonden kan men bij de diensten wel terecht na afspraak. Dat is de enige mogelijkheid om op een dienst een beroep te doen buiten de kantooruren want ook op zaterdag blijven alle stadsdiensten gesloten.

De enige stadsdiensten die wel 's avonds en in het weekend open zijn, zijn de bibliotheken. Zowel bij de hoofdbibliotheek als bij de kleinere uitleenposten in de deelgemeenten is dat het geval.

Volledigheidshalve vermelden we hier nog dat er ook een dienst bevolking en een dienst burgerlijke stand voorzien is in de deelgemeenten Kermt, Kuringen, Sint-Lambrechts-Herk en Stevoort. Daar kan je terecht voor:

- het aanvragen en afhalen van bepaalde documenten bijvoorbeeld rijbewijs
- adreswijzigingen
- identiteitskaarten: afhalen, aangifte van verlies
- kinderpasjes (-12 jaar)
- plus 3-pas
- uittreksels uit de registers die nog bewaard zijn in de deelgemeenten
- vuilniszakken

We gingen ook de bereikbaarheid van de stadsdiensten per e-mail na. We drukken de bereikbaarheid uit in een percentage. 100% bereikbaarheid betekent dat elke dienst te bereiken is per e-mail.

De bereikbaarheid per e-mail is groter dan de fysieke bereikbaarheid. Nagenoeg elke stadsdienst heeft een eigen e-mailadres. Enkel de preventiedienst moet haar e-mailadres delen met dat van de politie.

- ▶ De fysieke toegankelijkheid van de Hasseltse stadsdiensten buiten de normale uren is zeer beperkt maar de mogelijkheid bestaat om op maandagavond een afspraak te maken met de bevoegde stadsdienst.
- ▶ Per e-mail zijn de Hasseltse stadsdiensten vlot bereikbaar.

Kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening

Eind 2000 testte Testaankoop de toegankelijkheid en bewegwijzering van de stadsdiensten. Hasselt behoorde met haar behaalde score tot de grote middengroep van de gemeenten.

Testaankoop ging eerst en vooral de openingstijden na. Zij trokken na gedurende hoeveel uren de gemeenteadministraties 's avonds en zaterdagvoormiddag open waren. Hasselt behaalde hierbij, net als de meeste gemeenten trouwens, een bedroevend resultaat. Hasselt kreeg hiervoor dan ook slechts een score van 1 punt op 10.

Testaankoop ging ook de affichering van de openingstijden na op een van buiten zichtbare plaats. Hier scoort Hasselt hoog met een score van 9. Men hoeft niet voor een gesloten deur komen te staan om te weten te komen of de diensten open of gesloten zijn. Eenmaal binnen zijn de loketten of kantoren zelf soms wel moeilijk te vinden. Dat levert Hasselt een matige score van 5 punten op.

Anders is het gesteld met de toegankelijkheid van de diensten voor personen met een handicap. Hasselt krijgt hier net als 29% van de gemeenten een onvoldoende van 1 op 10 omdat ze totaal geen voorzieningen treffen voor mensen met een handicap.

Op de eindbeoordeling, waarbij ook rekening gehouden werd met de netheid van de lokalen, behaalde Hasselt een score van 5 punten.

- ▶ Hasselt behaalt een eindbeoordeling van 5 op 10 voor de kwaliteit van haar stadsdiensten.
- ▶ Het ontbreekt in Hasselt volledig aan voorzieningen voor mensen met een handicap.

Klachten

Hasselt heeft geen ombudsman. Er is ook geen klachtenlijn of klachtenregistratie. Met klachten moeten Hasselaars bij de betreffende stadsdiensten terecht. De achterliggende filosofie van het stadsbestuur is dat elk lid van het stadspersoneel de functie van ombudsman moet opnemen. In hoeverre deze filosofie slaagt, blijft een open vraag aangezien de klachten noch hun opvolging geregistreerd worden.

De enige registratie die wel gebeurt is die van de werklijn. Dit groene nummer kan men tijdens kantooruren bellen wanneer er zich een probleem voordoet met betrekking tot de wegen, bermen, parken, parkeerplaatsen of groenvoorzieningen. Het kan gaan om losliggende tegels in de stoep, beschadigde verkeersborden enzovoort. De beller ontvangt na zijn telefoontje een bevestiging met vermelding welk gevolg aan de melding gegeven is. Er is ook een digitale meldingskaart voorzien op de website van de stad.

In 1999 kwamen er 1.104 klachten binnen. 97,4% klachten werden behandeld waarvan 60,2% door de dienst Groen en Wegen en 22,1% door de reinigingsdienst. 2,9% van de werken werd niet uitgevoerd omdat deze werken een privé-karakter hadden of omdat er geen zichtbare problemen vast te stellen waren.

Deze klachten werden als volgt in uitvoering genomen:

- ▶ 43% werd uitgevoerd door eigen stadsdiensten binnen de week.
- ▶ 36,8% werd uitgevoerd door eigen stadsdiensten op middellange termijn.
- ▶ 17,2% van de op drachten werden voor uitvoering overgemaakt aan derden.
- ▶ Hasselt heeft geen ombudsman.
- ▶ Er is geen formele klachtenregistratie.

2 11 Werklijn: ontvangen meldingen voor diensten, 1999

Bron: Centrale Uitvoeringsdiensten Stad Hasselt

	N	%
Groen en Wegen	665	60,2
Reinigingsdienst	245	22,1
Interelectra	92	8,3
Signalisatie	43	4,0
Overige diensten	59	5,3
totaal	1104	100,0

2 12 Werklijn: uitvoering van diensten, 1999

Bron: Centrale uitvoeringsdiensten stad Hasselt

	N	%
Eigen stadsdiensten	881	79,9
Nutsmaatschappijen	107	9,7
Aannemers	66	6,0
Bruggen en Wegen	18	1,5
Niet uitgevoerd	32	2,9
totaal	1104	100,0

2 13 Openingspagina van de website van de stad Hasselt

Bron: www.hasselt.be (14.05.2002)

2 14 Inhoudsanalyse van de website van de stad Hasselt, 2000

Bron: Jo Steyaert, KUL

	Hasselt	Genk	13 steden
Gemeenschap	1	3	6,1
Interactiviteit	1	5	1,2
Informatie	3	6	2,7
E-diensten	0	0	3,1
Democratie	1	3	3,9

Iedere dimensie heeft als maximumscore 7

Hasselt op het internet

Hasselt wil als stad op het internet een voornaam rol spelen met haar project 'internet voor allen'. Voorts heeft de stad ook een website die in februari 2001 een facelift kreeg.

'Internet voor allen'

Met het project 'Internet voor allen' krijgt elke Hasselaar gratis internettoegang.

Inwoners die thuis een computer, modem en telefoonaansluiting hebben maar geen internet, kunnen een gratis installatie cd-rom op het internet krijgen (communicatiekosten dienen wel nog betaald te worden). Inwoners zonder computer kunnen op dertien locaties terecht waar internet-zuilen gratis toegang tot internet leveren.

Elke inwoner van Hasselt kan een eigen e-mailadres bepalen: *voornaam.naam@hasselaar.be*. Via een publieke webmail <http://webmail.hasselaar.be> kan iedereen e-mails verzenden en ontvangen.

Daarnaast krijgt elke inwoner 100 MB persoonlijke webruimte. Zo kan iedere Hasselaar een eigen website aanmaken onder het webadres <http://www.naam.hasselaar.be>.

Dit project draagt ertoe bij dat de Hasseltse stadsdiensten virtueel beter bereikbaar worden.

- ▶ Het project 'internet voor allen' wil alle Hasselaars toegang bieden tot het internet.

De website van de stad

De stad Hasselt beschikt sinds 1998 over een website (<http://www.hasselt.be>). In 2000 voerde Steyaert een onderzoek uit naar de graad van informatieverstrekking, de dienstverlening en het organiseren van inspraak in het beleid via de website. Steyaert onderscheidde vijf dimensies waaraan hij een score op 7 punten toekende.

De eerste graad meet de inbreng van de lokale gemeenschap. Is er webruimte voor lokale verenigingen, bewoners enz.? De tweede graad gaat de interactiviteit na. Kunnen de gebruikers reacties kwijt bij de bevoegde diensten? De derde graad meet de gemeentelijke administratieve informatie. Biedt de site een wegwijs in de wirwar van stedelijke diensten? De vierde graad gaat de online dienstverlening na. Vooral de aanwezigheid van een e-loket op de site is hier belangrijk. De vijfde graad meet de mate waarop de site gebruikt wordt voor deelname aan de democratische besluitvorming: referenda of opiniepeilingen.

De toenmalige Hasseltse website scoort erg slecht op deze criteria met een score van 0 wat de e-diensten betreft, een score van 1 op de graden gemeenschap, interactiviteit en democratie. Enkel op het vlak van informatie behaalde Hasselt een matige score van 3.

In februari 2001 werd de Hasseltse website echter volledig vernieuwd waardoor de resultaten van het onderzoek van Steyaert verouderd zijn. De website is nu zowel gericht op inwoners van de stad als op bezoekers. Op de openingspagina kan men voor de inwonerspagina's kiezen of voor de bezoekerspagina's.

De bezoekerspagina's zijn er in het Nederlands, in het Engels, in het Frans en in het Duits. De bezoekerspagina's zijn beperkter dan de bewonerspagina's. De stad stelt zichzelf voor op het vlak van politiek, toerisme en ontspanning, cultuur, sport, mobiliteit, economie, onderwijs, duurzaamheid en toegankelijkheid. De thema's toerisme en ontspanning en cultuur zijn het breedst uitgewerkt aangezien deze vooral de redenen zijn waarom men Hasselt wil bezoeken. Hierbij schetst men de historische ontwikkeling en de geografische ligging van Hasselt en gaat men in op de toeristische bezienswaardigheden die Hasselt te bieden heeft. Hiertoe behoort ook het grote winkelarsenaal.

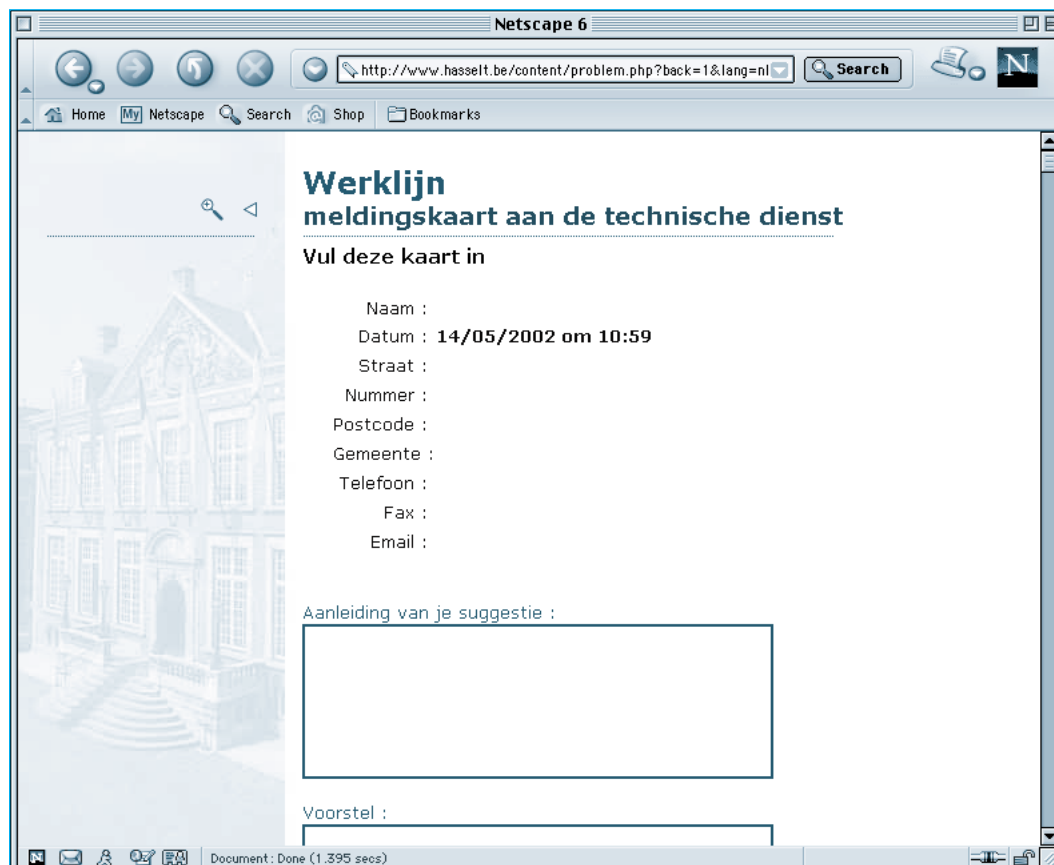
2 15 Het virtueel loket op de website van de stad Hasselt.

Bron: www.hasselt.be (14.05.2002)

2 16 Digitale meldingskaart van de werkljn op de website van de stad Hasselt.

Bron: www.hasselt.be (14.05.2002)

De bewoners vinden in de bewonerspagina's naast de algemene informatie die licht overeenkomt met die op de bezoekerspagina's een uitgebreide informatie over het stadsbestuur en de stadsdiensten. Alle stadsdiensten staan erin beschreven met hun functie, hun reël en hun virtueel adres. Alle stadsdiensten beschikken immers over een e-mailadres. Verder bestaat er sinds het bestaan van de nieuwe website ook een virtueel loket. Daar kan je attesten bestellen, een adreswijziging doorgeven, formulieren afdrukken, gratis folders en brochures bestellen, iets melden aan de werklĳn, materiaal uitlenen en allerhande suggesties of vragen doorgeven aan de medewerkers van de stad Hasselt.

- ▶ Sinds 1998 beschikt de stad Hasselt over een website.
- ▶ Op de website is een multifunctioneel virtueel loket opgenomen.

3 Een bruisende stad?

In dit hoofdstuk stellen we ons de vraag of Hasselt een bruisende stad is. We gaan dit na aan de hand van indicatoren op drie vlakken: demografie, economie, sport en cultuur.

Op demografisch vlak neemt Hasselt als stad een eerder afwijkende positie in. De bevolking in andere steden neemt immers in aantal af. De centrumsteden kennen gemiddeld een natuurlijk saldo van 0,3 en een negatief migratiesaldo van -1,1. De beperkte natuurlijke aangroei in de steden is dus onvoldoende groot om de wegtrekkende bevolking te vervangen.

Hasselt kent ondanks haar stedelijk karakter een grotere inwijking dan uitwijking. Het migratiesaldo van 1,2 ligt op het Vlaamse gemiddelde. Bovendien kent Hasselt ook een relatief hoog natuurlijk saldo. Het saldo van 2,1 ligt ver boven het stedelijke en het Vlaamse gemiddelde. Dit relatief hoge saldo dankt Hasselt aan haar leeftijdsstructuur. In Hasselt wonen veel mensen van middelbare leeftijd. De stad kent een weinig vergrijsde bevolking maar ook de groene druk is niet groot.

Op economisch vlak heeft Hasselt zich niet naar een echte industriestad ontwikkeld. Toch kent Hasselt een secundariseringsgraad van 21,3. Deze graad is vergelijkbaar met de overige centrumsteden (21,6). Maar Hasselt is vooral een dienstestad. Haar tertiariseringsgraad van 91,1 is de hoogste van alle centrumsteden.

Op handelsvlak heeft het Hasselts winkelarsenaal een hinterland van 311.000 klanten uit heel de provincie. Dit dankt Hasselt vooral aan haar groot aanbod aan shopping- en conveniencegoederen waarvoor klanten bereid zijn ver van huis uit winkelen te gaan.

Op toeristisch vlak groeide het aantal overnachtingen in Hasselt op vijf jaar tijd met 7%. De overige centrumsteden kennen echter een groeicijfer van gemiddeld 38%.

Met het oog op de toekomst is de economische vernieuwing van een stad belangrijk. Het aantal startende bedrijven in Hasselt is de laatste jaren niet zo erg gedaald als in de rest van Vlaanderen. Toch stijgt ook het aantal faillissementen in Hasselt nog steeds terwijl dit aantal in de rest van Vlaanderen sinds 1997 daalt. Maar het aantal startende bedrijven maakt deze stijging in het aantal faillissementen goed waardoor Hasselt een ratio oprichtingen/faillissementen van 5,36 kent die op gelijke voet staat met het stedelijk gemiddelde (5,38).

De tewerkstelling in bedrijven uit nieuwe economische sectoren ligt in Hasselt hoog. De groei in de sector is niet zo groot als in heel Vlaanderen maar het absolute aantal jobs in deze sector is erg hoog tegenover andere steden.

Voor sportbeoefening kunnen de Hasselaars terecht in één van de 12 gemeentelijke sporthallen. Deze telden in het jaar 2000 ruim een half miljoen gebruikers.

De jongeren kunnen terecht in één van de 53 jeugdwerkinitiatieven. Ruim 3.000 jongeren doen dat in één van de Hasseltse jeugdbewegingen. Negen op tien onder hen zijn Hasseltse jongeren.

Wat het cultuuraanbod betreft, bleef het bezoekersaantal van de Hasseltse musea redelijk constant de voorbije jaren. Het belangrijkste Hasseltse museum is het Nationaal Jenevermuseum dat jaarlijks bijna 60.000 bezoekers over de vloer krijgt.

De Hasseltse bibliotheek telde in 1999 bijna 14.000 leden. Deze lenen jaarlijks ieder zo'n 30 documenten of audiovisueel materiaal.

Wat de culturele infrastructuur betreft, telt Hasselt relatief veel filmzalen, theaterzalen en zalen voor klassieke muziek. Hasselt heeft relatief weinig operazalen en ruimten voor popmuziek in vergelijking met de andere centrumsteden.

3 1 Jaarlijkse groei van de bevolking - Aantal, 1992-1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	196	176	436	29771
1993	318	60	- 2930	22394
1994	88	171	- 4406	19084
1995	- 30	146	- 5650	14251
1996	96	194	- 4450	18467
1997	220	188	- 3721	13558
1998	5	130	- 2000	14456
1999	281	188	- 286	13413

3 2 Jaarlijkse groei van de bevolking - Saldo per 1.000 inwoners, 1992-1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	2,9	2,9	0,3	5,1
1993	4,7	1,0	- 2,0	3,8
1994	1,3	2,8	- 3,0	3,3
1995	- 0,4	2,4	- 3,8	2,4
1996	1,4	3,1	- 3,0	3,1
1997	3,3	3,0	- 2,5	2,3
1998	0,1	2,1	- 1,4	2,4
1999	4,1	3,0	- 0,2	2,3

Demografie

Een demografisch bruisende stad is een stad waar veel kinderen geboren worden, waar mensen willen komen wonen, waar jonge gezinnen naartoe trekken. Jammer genoeg is dit in tijden van vergrijzing en stadsvlucht nog zelden het geval in de steden.

In deze paragraaf zetten we een aantal demografische gegevens op een rijtje.

Bevolkingsevolutie

Een van de belangrijkste demografische gegevens is de bevolkingsevolutie. Deze schetsen we in een eerste paragraaf. De bevolkingsevolutie is het resultaat van enerzijds de natuurlijke aangroei van de bevolking en anderzijds het migratiesaldo. Beide componenten komen in de twee daaropvolgende paragrafen aan bod.

Bevolkingsaantal

In Vlaanderen is het bevolkingsaantal de laatste tien jaar lichtjes gestegen met 3%. Opvallend is wel dat de jaarlijkse aangroei van de bevolking gestaag afneemt doorheen de jaren. Dat was vooral in het begin van de jaren '90 het geval. Sinds de tweede helft van de jaren '90 stabiliseert de jaarlijkse aangroei zich rond een groeisaldo van 2,3.

Het bevolkingsaantal in de Vlaamse steden slinkt lichtjes. In de eerste helft van de jaren '90 ging hun bevolkingsaantal drastisch achteruit van nog een kleine aangroei van 436 personen in 1992 tot een afname van 5.650 personen in 1995. Sindsdien is de jaarlijkse afname van de stedelijke bevolking minder groot. In 1999 kenden ze nog slechts een zeer beperkte afname van 286 personen oftewel een saldo van -0,2.

Hasselt telde op 1 januari 2000 68.058 inwoners. Dat is 1,15% van alle Vlamingen. Hasselt volgt niet de trend van de overige steden en kende in de laatste tien jaar op 1995 na steeds een positieve aangroei van de bevolking. De aangroei is echter net als in Vlaanderen zeer beperkt al kende Hasselt in 1999 een hoog groeisaldo van 4,1.

- ▶ De Hasseltse bevolking neemt nog jaarlijks in aantal toe. In 1999 kende zij een groeisaldo van 4,1. Dat is een hoger saldo dan Vlaanderen (2,3) en de centrumsteden (-0,2).

3 3 Evolutie van het aantal geboorten, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	766	898	18796	70075
1999	704	719	16364	61906

3 4 Evolutie van het geboortesaldo per 1.000 inwoners, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	11,4	14,6	12,7	12,1
1999	10,4	11,5	11,2	10,4

3 5 Evolutie van het aantal sterfgevallen, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	542	391	16409	56246
1999	560	483	15917	57411

3 6 Evolutie van het sterftesaldo per 1.000 inwoners, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	8,1	6,3	11,1	9,7
1999	8,3	7,7	10,9	9,7

3 7 Evolutie van de natuurlijke bevolkingsaan groei, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	224	507	2387	13829
1999	144	236	447	4495

3 8 Evolutie van het natuurlijk saldo, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	3,3	8,2	1,6	2,4
1999	2,1	3,8	0,3	0,8

Natuurlijke loop van de bevolking

De natuurlijk aangroei van de bevolking is het verschil tussen het aantal geboortes en het aantal sterftes. In Vlaanderen is dit verschil nog steeds positief al is het geboorteoverschot de laatste tien jaar drastisch verminderd. Elk jaar worden er minder kinderen geboren en neemt het aantal sterfgevallen toe. In 1999 bedroeg de natuurlijke aangroei nog 4.495. Dat is slechts een derde van de natuurlijk aangroei in 1992.

De natuurlijke aangroei in de steden daalde nog sterker. In 1999 was er nog slechts een vijfde van de natuurlijke aangroei in 1992 over. Het aantal sterfgevallen in de steden neemt licht af maar het aantal geboorten daalt te erg om het natuurlijk aangroeisaldo op te krikken.

Hasselt volgt de algemene trend. Het geboortesaldo daalde de afgelopen tien jaar lichtjes tot 10,4 geboortes per 10.000 inwoners. Dit saldo situeert zich op het Vlaams gemiddelde maar iets onder het saldo van de centrumsteden (11,2). Het Hasselts sterftesaldo ligt lager dan het Vlaamse en het stedelijke. Het Hasselts saldo bedraagt 8,3 tegenover 9,7 in Vlaanderen en 10,9 in de centrumsteden. Het natuurlijk saldo bedroeg in Hasselt in 1999 nog 2,1. Dat is significant meer dan 0,8 in Vlaanderen en 0,3 in de centrumsteden.

- ▶ Hasselt kent een jaarlijkse natuurlijke aangroei van 2,1 nieuwe Hasselaars per 1.000 inwoners. Dit saldo is aanmerkelijk groter dan de aangroei in Vlaanderen (0,8) en in de centrumsteden (0,3).

3 9 Evolutie van het aantal inwijkingen, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	2425	1624	57022	233094
1999	2709	1786	61651	251436

3 10 Evolutie van het immigratiesaldo per 1.000 inwoners, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	36,4	26,5	38,4	40,4
1999	40,0	28,5	42,2	42,4

3 11 Evolutie van het aantal uitwijkingen, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	2452	1955	58960	217296
1999	2629	1843	63278	244049

3 12 Evolutie van het emigratiesaldo per 1.000 inwoners, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	36,8	31,9	39,8	37,7
1999	38,8	29,4	43,3	41,2

3 13 Evolutie van het netto aantal migraties, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	- 27	- 331	- 1938	15798
1999	80	- 57	- 1627	7387

3 14 Evolutie van het migratiesaldo per 1.000 inwoners, 1992, 1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	- 0,4	- 5,4	- 1,3	2,7
1999	1,2	- 0,9	- 1,1	1,2

Migratie

Wat de migratieaantallen betreft is Vlaanderen steeds minder een immigratieland. Opvallend is wel dat zowel de inwijkings- als de uitwijkingsaantallen toenemen. Er wordt steeds meer gemigreerd maar de emigratie nam de laatste tien jaar sterker toe dan de immigratie zodat het migratieaantal in 1999 nog minder dan de helft bedraagt van dat van 1992 en is teruggelopen tot een saldo van 1,2.

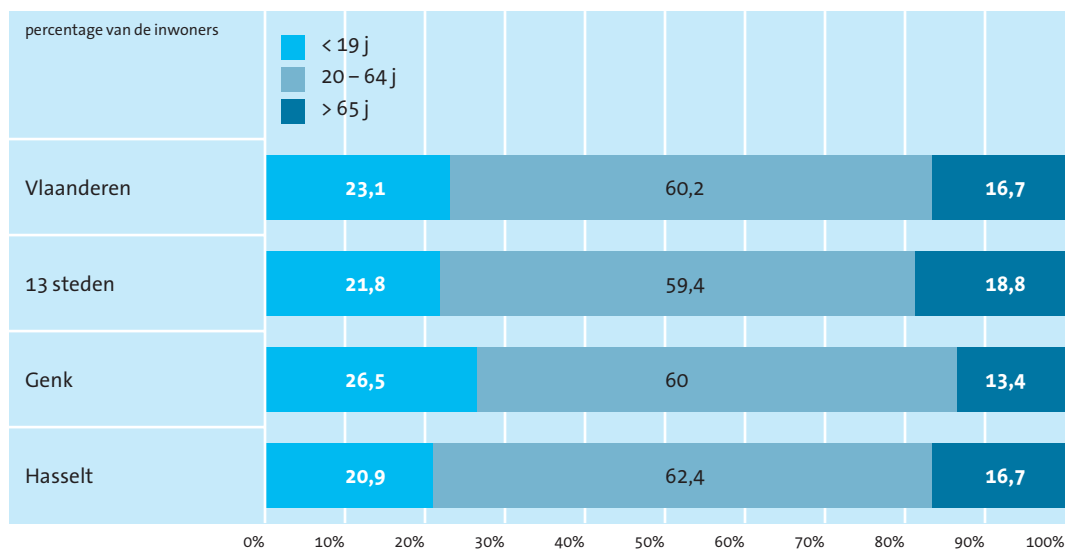
In de centrumsteden wordt ook steeds meer gemigreerd maar al van in het begin van de jaren '90 kennen de steden een negatief migratiesaldo van -1,1.

Hasselt houdt het midden tussen de Vlaamse en de stedelijke trend. Zowel emigratie als immigratie stijgen maar leverden in de jaren '90 nu eens een positief en dan weer een negatief migratiesaldo op. Zo bleef wat de migratie betreft de Hasseltse bevolking bijna constant de laatste tien jaar. Het migratiesaldo in 1999 was positief: 1,2. Dit ligt op het Vlaams gemiddelde.

- ▶ Hasselt kent nu eens een positief en dan weer een negatief migratiesaldo. Het gaat echter steeds om een klein saldo. In 1999 was het migratiesaldo positief: 1,2. Dit saldo ligt op het Vlaams gemiddelde en hoger dan dat van de centrumsteden (-1,1).

3 15 Leeftijdverhoudingen, 2000

Bron: NIS

3 16 Grije druk, 2000

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
2000	39,2	33,9	44,9	40,5

3 17 Groene druk, 2000

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
2000	36,8	48,4	40,4	42,1

3 18 Afhankelijkheidsratio, 2000

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
2000	76,0	82,3	85,3	82,5

3 19 Doorstromingscoëfficiënt, 1991, 2000

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	1,19	1,47	1,05	1,15
2000	1,02	1,38	1,01	1,03

Groen of grijs?

Als we op zoek gaan naar een verklaring waarom Hasselt een relatief hoog natuurlijke loop van haar bevolking kent, valt het op dat de Hasseltse bevolking relatief veel mensen van middelbare leeftijd telt. 62,4% van de Hasselaars is tussen 20 en 64 jaar. De grootte van deze groep verklaart het relatief lage sterftecijfer in Hasselt maar blijkt anderzijds niet te zorgen voor een behoorlijk geboorteoverschot. Hasselt combineert dus een relatief lage grijze druk met een lage groene druk.

De grijze druk geeft de verhouding weer tussen het aantal 60-plussers en de potentiële beroepsbevolking (de totale bevolking van 20 tot 60 jaar). Met 39,2% kent Hasselt geen grote grijze druk. De overige centrumsteden kennen een grijze druk van gemiddeld 44,9%. Het vergrijzingfenomeen zal zich in Hasselt op termijn wel voordoen wanneer de grote groep op middelbare leeftijd de leeftijd van 60+ bereikt.

De grote vraag is of de jonge generatie klaar staat om deze leemte op te vullen. Het geboorteoverschot blijkt hiervoor niet voldoende te zijn. De groene druk die het aantal jongeren meet tegenover de bevolking van middelbare leeftijd, is relatief klein: 36,8% tegenover 40,4% in de overige centrumsteden.

Dit alles maakt dat de afhankelijkheidsratio die de verhouding weergeeft tussen de bevolking jonger dan 19 en ouder dan 64 tot de bevolking op actieve leeftijd, in Hasselt met een waarde van 76% vrij laag is.

- ▶ De Hasseltse bevolking kent een relatief groot aantal mensen van middelbare leeftijd. Zowel de groene als de grijze druk zijn hierdoor laag.

Doorstroming op de arbeidsmarkt

Vergroening en vergrijzing zijn belangrijk voor de verjonging van de arbeidsmarkt. De doorstromingscoëfficiënt gaat na of de leeftijdsklassen die de arbeidsmarkt zullen verlaten, vervangen zullen worden door jonge instromers. Deze coëfficiënt is de verhouding tussen het aantal 10 tot 24-jarigen en de populatie 50 tot 64-jarigen. In Vlaanderen is dat met een coëfficiënt van 1,04 nog net het geval. In 1991 was dat nog 1,15. In de centrumsteden is er bijna geen overschot meer. De doorstromingscoëfficiënt bedraagt daar 1,01. Hasselt kent een coëfficiënt van 1,02.

- ▶ Hasselt kent een doorstromingscoëfficiënt van 1,02.

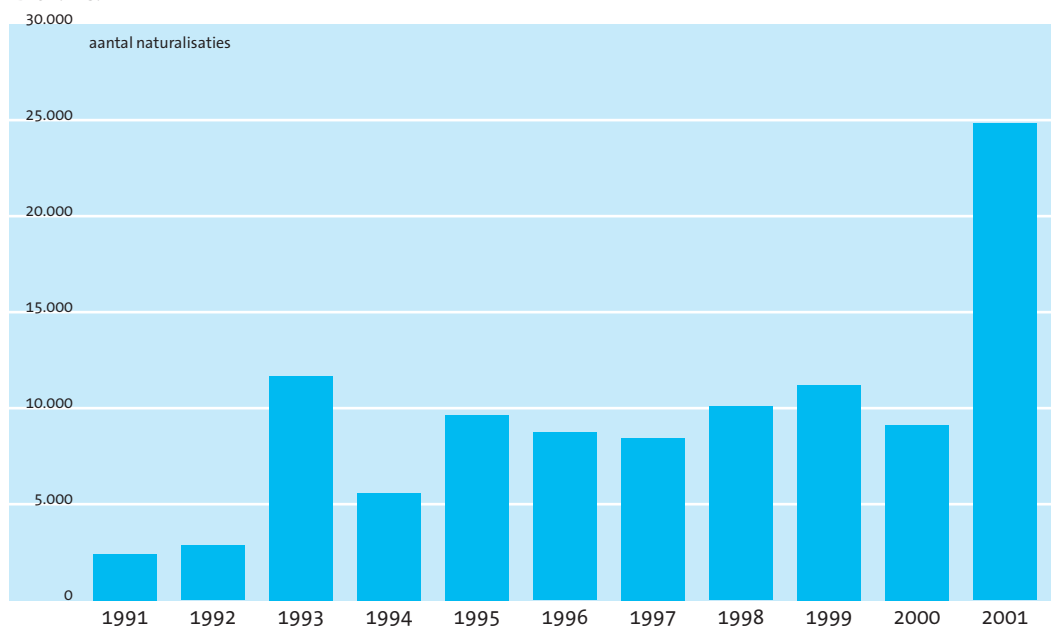
3 20 Evolutie van het aantal vreemdelingen (1991–2001)

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	2.457	18.341	112.744	258.848
1992	2.493	18.406	116.891	268.901
1993	2.558	16.477	119.145	273.272
1994	2.676	15.919	121.771	281.137
1995	2.578	15.026	120.652	283.117
1996	2.428	14.426	119.954	283.429
1997	2.509	13.870	121.016	288.307
1998	2.493	13.244	120.016	288.007
1999	2.400	12.793	119.137	289.065
2000	2.494	12.467	120.334	293.650
2001	2.540	11.348	111.319	280.962

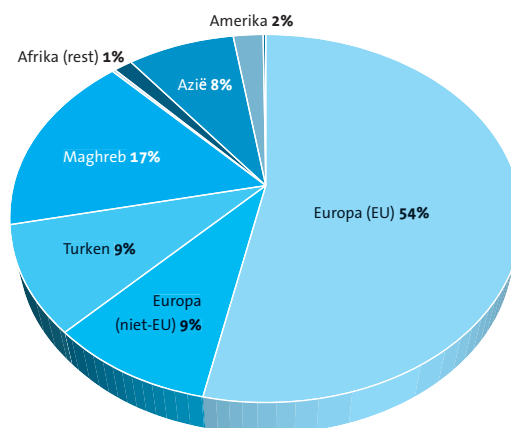
3 21 Evolutie van het aantal naturalisaties in het Vlaams Gewest (1991–2001)

Bron: NIS.

3 22 Hasselt: aantal vreemdelingen (%) naar nationaliteit, 2001

Bron: NIS

Vreemdelingen

Evolutie

In 2001 is 4,7% van de bevolking in het Vlaamse Gewest vreemdeling. Kijken we naar de evolutie van het aantal vreemdelingen tussen 1995 en 2001, dan zien we een daling voor het Vlaams Gewest. Indien men zich enkel zou concentreren op deze twee jaartallen zou dit een vertekend beeld kunnen geven. Gedurende de jaren is het aantal vreemdelingen in het Vlaamse Gewest immers toegenomen tot 293.650 vreemdelingen in 2000. Enkel in 2001 neemt het aantal vreemdelingen plots een forse duik tot 280.962. Dit betekent zoveel als een afname van 4,3% t.o.v. 2000. Waar dit aantal vreemdelingen voor de 13 centrumsteden fluctueert gedurende de jaren zal dit aantal ook in 2001 fors dalen, gelijkaardig als in het Vlaamse Gewest. Procentueel gezien een daling van 7,5%, of absoluut een afname van 9.015 vreemdelingen. De forse daling in 2001 is wellicht te wijten aan het grote aantal naturalisaties in het jaar 2000. Het aantal naturalisaties van 1991 tot 2001 zijn grafisch weergegeven. De cijfers worden steeds gegeven voor 1 januari van dat jaar. Dit wil zeggen dat ze zijn doorgevoerd in het jaar voordien. Opmerkelijk is de forse stijging van het aantal naturalisaties in 2001. 24.814 vreemdelingen verkregen toen de Belgische nationaliteit. Dit is een stijging van maar liefst 172%. Dit veroorzaakt een daling van het aantal vreemdelingen.

In Hasselt is 3,7% vreemdeling in 2001, in absolute cijfers is dit 2.540. Dit aantal fluctueert doorheen de tijd, in tegenstelling tot de 13 centrumsteden, en is terug gestegen sinds 2000. T.o.v. 1991 is het aantal vreemdelingen in Hasselt licht gestegen met 3%. Hasselt herbergt in 2001 2,3% van het aantal vreemdelingen in de 13 centrumsteden. In 1995 was dit maar 2,1%. Sinds 1995 is er een afname van 3.678 of 24,4%. Absoluut zijn er in 2001 nog 11.348 vreemdelingen aanwezig. Dit maakt nog maar 18% uit van de totale bevolking.

- ▶ Hasselt vertoont een fluctuerend cijfer wat het aantal vreemdelingen betreft. Sinds 2000 stijgt het aantal vreemdelingen opnieuw.

Nationaliteit

Het taartdiagram geeft het procentueel aantal vreemdelingen naar nationaliteit weer in Hasselt voor 2001. Het grootste aandeel (54%) wordt ingenomen door leden van de Europese Unie (die geen Belg zijn). Verder komen 17% van de vreemdelingen uit Maghreb-landen. 9% van de vreemdelingen is afkomstig van Turkije, wat te vergelijken is met het procentueel aandeel voor het Vlaams Gewest (10%). In het algemeen vertoont dit diagram goede overeenkomsten met het gemiddelde voor het Vlaams Gewest.

- ▶ Het overgrote gedeelte van het aantal vreemdelingen in Hasselt is afkomstig van andere landen van de Europese Unie.
- ▶ Het taartdiagram voor Hasselt is goed vergelijkbaar met dat van het Vlaams Gewest.

3 23 Liggingsplan KMO- en industriegebieden in Hasselt, 1999

Bron: Stad Hasselt

3 24 Evolutie van de secundariseringsgraad (in%), 1993–1998

Bron: RSZ

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1993	21,2	54,5	23,2	17,1
1994	20,1	53,7	22,5	16,7
1995	19,4	53,8	22,5	16,6
1996	19,1	53,5	22,3	16,3
1997	20,3	53,3	22,1	16,0
1998	21,3	52,9	21,6	16,0

3 25 Evolutie van de tertiariseringsgraad (in%), 1993–1998

Bron: RSZ

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1993	78,1	36,0	58,7	32,0
1994	79,4	38,5	59,3	32,3
1995	80,2	38,9	60,6	33,1
1996	81,2	37,8	61,3	33,7
1997	86,1	41,2	63,5	34,9
1998	91,1	42,9	65,2	36,1

Economie

In deze paragraaf schetsen we de economische bedrijvigheid in Hasselt. Eerst komt de nijverheid aan bod. Daarna gaan we dieper in op de voor Hasselt zeer belangrijke dienstensector. Ten slotte besteden we aandacht aan de economische vernieuwing in de stad.

Nijverheid

Omstreeks 1955 kwam de industrialisatie in Hasselt echt op gang maar de nijverheid bleef bescheiden. In Hasselt zijn er 33 KMO-zones. Die beslaan 4.572.100 km². Dat is ongeveer 4,5% van de totale oppervlakte van Hasselt. De twee belangrijkste industriezones zijn de industrieterreinen Hasselt-Kanaal en Hasselt-Kiewit. Zij liggen in het noorden van de stad en zijn om verkeerstechnische redenen aangelegd aan het Albertkanaal en langs de spoorweg in Kiewit. Naast deze twee bedrijventerreinen bestaan er nog een aantal kleinere zones zoals aan de Herkenrodesingel, de Rode Berg en in Kuringen.

Al bij al is Hasselt ondanks haar jeneververleden geen nijverheidsstad geworden. Maar Hasselt is industrieel niet onontwikkeld. Daarvan getuigt de secundariseringsgraad van 21,3. Deze graad is vergelijkbaar met die van de centrumsteden (21,6) en ligt boven het Vlaams gemiddelde (16,0). Maar door de overweldigende aanwezigheid van de dienstensector in Hasselt (cf. infra) komt de industrie in Hasselt ten onrechte al te vaak in de schaduw van de dienstensector te staan.

- ▶ Hasselt is geen nijverheidsstad. Toch kan je Hasselt met een secundariseringsgraad van 21,3 niet industrieel onontwikkeld noemen.

Diensten

Hasselt is sinds het de provinciehoofdplaats werd vooral een dienstencentrum geworden. De stad kent een tertiëriseringsgraad van 91,1. Dat is de hoogste graad van alle centrumsteden. Deze kennen een gemiddelde graad van 65,2. In heel Vlaanderen is dat slechts 36,1. De tertiëriseringsgraad in Hasselt neemt net als in heel Vlaanderen en de centrumsteden nog steeds toe.

- ▶ Hasselt is een dienstestad. Zij kent een tertiëriseringsgraad van 91,1. Dat is de hoogste graad van alle centrumsteden.

3 26 Aantal handelspanden naar handelsbestemming, 1997

Bron: BBM

	N	%
Winkelbestemming	1033	48,5
Panden met dienstverlenende functie	859	40,3
Leegstaande panden	240	11,3
Totaal	2132	100,0

3 27 Aantal winkels naar winkelfunctie, 1997

Bron: BBM

	N	%
Convenience	200	19,4
Shoppingwinkels	501	48,5
Specialty goederen	332	32,1
Totaal	1033	100,0

3 28 Verkoopoppervlakte (m²) naar winkelfunctie, 1997

Bron: BBM

	N	%
Convenience	38501	23,1
Shoppingwinkels	74976	45,1
Specialty goederen	52876	31,8
Totaal	166353	100,0

3 29 Aantal winkels naar branche, 1997

Bron: BBM

	N	%
Voeding en geneesmiddelen	200	19,4
Persoonsverzorging	29	2,8
Kleding en schoeisel	292	28,3
Huishouding en woninginrichting	150	14,5
Hobby, sport en vrije tijd	251	24,3
Vervoermiddelen	71	6,9
Artikelen voor ambacht en kantoor	40	3,9
Totaal	1033	100,0

3 30 Verkoopoppervlakte (m²) naar branche, 1997

Bron: BBM

	N	%
Voeding en geneesmiddelen	38501	23,1
Persoonsverzorging	1222	0,7
Kleding en schoeisel	33312	20,0
Huishouding en woninginrichting	55900	33,6
Hobby, sport en vrije tijd	21075	12,7
Vervoermiddelen	10402	6,3
Artikelen voor ambacht en kantoor	5941	3,6
Totaal	166353	100,0

3 31 Aantal winkels met dienstverlenende functie naar dienstverlenende functie, 1997

Bron: BBM

	N	%
Horeca	381	44,4
Persoonsverzorging	189	22,0
Vrije tijd	33	3,8
Onderhoud kleding en schoeisel	34	4,0
Diensten aan vervoermiddelen	49	5,7
Financiële instellingen en aanverwante	162	18,9
Andere	11	1,3
Totaal	859	100,0

We gaan in onderstaande tekst dieper in op zes dimensies binnen de dienstensector: handel, toerisme, administratie, onderwijs, bank- en verzekeringswezen en medische verzorging.

Handel

Als handelscentrum heeft Hasselt een invloedssfeer die zich uitstrekt over de hele provincie. Dat blijkt uit een onderzoek naar de koopstromen door het Bureau voor Bedrijfsadvies en Marketing (BBM) in 1996. Er werden twee vormen van koopgedrag onderzocht. Enerzijds is er de koopbinding. Dit is de mate waarin consumenten zich voor hun inkopen wenden tot de eigen gemeente. Anderzijds is er de kooptoevloed. Dit is de mate waarin een gemeente kopers uit andere gemeenten aantrekt. Hasselt is op beide vlakken nummer één in de provincie voor wat de globale verrekening van convenience-, shopping- en specialtygoederen betreft. Het onderzoek toont aan dat Hasselt een duidelijke aantrekkingskracht uitoefent op zowel de eigen bewoners als op de inwoners van andere Limburgse gemeenten.

De regionale uitstraling van Hasselt wordt in de eerste plaats bewerkstelligd door het kernwinkelapparaat binnen de Groene Boulevard. Het Hasseltse handelscentrum heeft zich historisch vanuit een lineair patroon ontwikkeld. De Koning Albertstraat, de Hoogstraat en de Demerstraat vormen één lange winkelstraat die de binnenstad als het ware doormidden snijdt. Daarnaast groeide het winkelaanbod ook op de verschillende zijvertakkingen van deze commerciële as.

Hasselt beschikt in het centrum ook over een aantal winkelgalerijen. De drie grootste (Galerij De Ware Vrienden, de Twee Torenwijk en het Nippon Center) sluiten op elkaar aan en bevorderen zo de rondgang doorheen de kern van het centrum.

Naast het kernwinkelapparaat in het centrum van de stad, beschikt Hasselt over een aantal winkelbedrijven met grote oppervlakte aan de rand van de stad langs de Grote Ring en langs de Kuringersteenweg en de Genkersteenweg.

Het Bureau voor Bedrijfsadvies en Marketing telde in 1996 in het totaal 2.132 Hasseltse handelspanden. Bijna de helft daarvan (49%) heeft een winkelbestemming, 40% heeft een dienstverlenende functie waar ook de horeca in begrepen is. Het overige 11% van deze panden staat leeg.

Van de 1.033 winkels verkoopt 19% conveniencegoederen. Conveniencegoederen zijn goederen die zeer frequent aangekocht worden zoals algemene voeding. Dit percentage van één op vijf is bijzonder laag. In het centrum bevinden zich zeer weinig voedingwinkels, superettes en dergelijke.

49% van de winkels zijn shoppingwinkels. Shoppinggoederen worden periodisch of seizoensgebonden aangekocht. Voorbeelden zijn kleding, geschenkartikelen, bloemen,... Consumenten besteden bij de aankoop heel wat aandacht aan kijken, kiezen en vergelijken. Ze gaan ervoor 'uit winkelen'.

32% van de winkels verkoopt 'specialty goederen'. Dit zijn producten die slechts zeer zelden gekocht worden en waarvan de aankoop een grote impact heeft op het gezinsbudget. Consumenten trekken er vaak ver op uit om deze goederen te kopen. Voorbeelden zijn meubelen, tapijten, gordijnen, juwelen,...

Deze verdeling naar winkelfunctie verklaart voor een groot deel de aantrekkingskracht van de Hasseltse handelskern voor andere Limburgse consumenten. Het hoge gehalte aan shoppinggoederen en specialtygoederen kunnen immers consumenten van ver buiten Hasselt aantrekken.

We kunnen het winkelarsenaal ook bekijken met het oog op een verdeling naar branche. Daarin valt vooral het aandeel van de branche kleding en schoeisel op (28%). Samen met de branche hobby, sport en vrije tijd (24%) maakt dit de helft van het aantal winkels uit.

Wanneer we de verkoopoppervlakte beschouwen neemt de branche huishouding en woninginrichting een derde van de totale winkeloppervlakte voor haar rekening. Hiervan bestaan er dus minder winkels maar van een grotere oppervlakte. Kleding en schoeisel behelzen een vijfde van de oppervlakte en komen in de branchehiërarchie na de voedingsbranche die 23% van de totale winkeloppervlakte uitmaakt.

3 32 Aantal horecazaken in de Hasseltse binnenstad naar type, 1999

Bron: Patrick De Grootte, LUC

	N	%
Café-taverne	158	43,5
Tea-room	25	6,9
IJssalons	8	2,2
Snackbars	25	6,9
Frituren	27	7,4
Restaurants	100	27,5
Traiteurs	20	5,5
Totaal	363	100,0

3 33 Evolutie van het aantal overnachtingen, 1992–2000

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1992	96732	113915	3452410	15605281
1993	83471	88250	3632928	16383331
1994	85321	97796	3731498	16269044
1995	89372	106834	3768722	17127680
1996	88055	118293	4005448	17232374
1997	94398	103682	4294530	16815616
1998	99422	121036	4651146	16758672
1999	103891	120110	4772685	16952604

Binnen de handelspanden met een dienstverlenende functie neemt de horeca met 44% de grootste plaats in. Daarna volgen persoonsverzorging met 22% en financiële instellingen met 19%. Binnen de horeca nemen vooral de cafés en taveernes (44%) en de restaurants (28%) een belangrijke plaats in.

- ▶ Het Hasselts winkelarsenaal bestaat vooral uit shopping- en specialtygoederen. Hiermee trekt Hasselt klanten vanuit heel de provincie aan.

Toerisme

Wie naar Hasselt komt om de stad te bezoeken vindt in Hasselt een aantal natuurlandschappen en culturele bezienswaardigheden. We zetten even de voornaamste toeristische plaatsen op een rijtje.

De belangrijkste natuurgebieden in Hasselt zijn het domein Kiewit en de Borggraaf. Het domein Kiewit is een openbaar natuurdomein met wandelpaden en verschillende tuinen en parken. De Borggraaf ligt ook in Kiewit en is een groene ruimte met viscomplexen. In het centrum van de stad bevindt zich geen enkele groene ruimte binnen de Kleine Ring. Tussen de singels zijn er wandelparkjes bij het Cultureel Centrum en bij het Kapermolenpark.

In Hasselt is ook bouwkunst te bewonderen. Hasselt heeft een Begijnhof. Daarnaast beschikt Hasselt nog over een aantal kastelen, kloosters, kerken en kapellen. In het stadscentrum zijn vooral neoclassicistische bouwwerken terug te vinden.

Een andere toeristische trekpleister zijn de Hasseltse musea. Hasselt telt acht musea: het nationaal jenevermuseum, het stedelijk modemuseum, het provinciaal centrum voor beeldende kunsten, het stedelijk museum Stellingwerff-Waerdenhof, het stedelijk beiaardmuseum, het literair museum, het gedachtenismuseum Pater Valentinus Paquay en het Hollywood movie museum.

In de sport- en ontspanningssector beschikt Hasselt over een aantal sportclubs en sportcentra. De sportfaciliteiten met de meeste toeristische aantrekkingskracht zijn de schaatsbaan De Schaverdijn, het fitnesscentrum Begijnhof (Sportopolis) en het openluchtzwembad Kapermolen. Ook het vliegveld van Kiewit is een publiekstrekker bij de organisatie van bepaalde evenementen.

Ten slotte is het stadscentrum zelf misschien nog de grootste toeristische troef van Hasselt met haar winkelstraten, de galerijen en het horeca-aanbod. Verder worden de Grenslandhallen gebruikt voor allerlei manifestaties, beurzen en activiteiten. Op cultureel vlak speelt het Cultureel Centrum de belangrijkste rol met zijn eigen schouwburg, feestzaal, foyers en verscheidene vergaderzalen.

De voornaamste evenementen in Hasselt zijn de zevenjaarlijkse Virga Jessefeesten, de jeneverfeesten, het jaarlijkse Dwars door Hasselt, de vette dinsdag jaarmarkt, de carnavalstoet met Halfvasten en de septemberkermis.

Het toerisme brengt overnachtingen in de stad met zich mee. Het aantal overnachtingen per jaar in Vlaanderen steeg in de laatste tien jaar met 9%. De centrumsteden kenden een veel grotere groei. In 1999 overnachtten maar liefst 38% meer mensen in de steden dan in 1992. Het aantal overnachtingen in de steden maakt hiermee 28% uit van alle overnachtingen in Vlaanderen. Hasselt kent slechts een zeer beperkte groei in vergelijking met de centrumsteden. In Hasselt steeg het aantal overnachtingen sinds 1992 met 7% tot ruim 100.000.

- ▶ Het aantal overnachtingen in Hasselt steeg sinds 1992 met 7%.
In de centrumsteden overnachtten in 1999 gemiddeld 38% meer mensen dan in 1992.

Administratie

Als administratieve hoofdplaats van de provincie kent Hasselt een redelijk sterke concentratie van overheidsdiensten. Binnen de overheidssector zijn volgende subsectoren in Hasselt aanwezig: rijksbestuur, reinigingsdiensten, beheer en begraafplaatsen, provinciebestuur, openbare veiligheid en orde en rechtswezen. Ten slotte staat aan het station het Vlaams Huis in de steigers.

3 34 Evolutie van het aantal startende bedrijven, 1990–2000

Bron: Graydon

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1990	501	282	10371	33993
1991	481	264	10168	33168
1992	486	289	9885	33403
1993	541	301	10208	34637
1994	521	337	9951	34091
1995	520	301	9985	35087
1996	478	282	9490	33834
1997	470	326	8910	31636
1998	474	300	9216	31848
1999	396	270	7682	27229
2000	413	221	7717	26890

3 35 Evolutie van het aantal faillissementen, 1990–2000

Bron: Graydon

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1990	29	17	766	1724
1991	45	25	850	1961
1992	53	28	1083	2435
1993	52	36	1168	2839
1994	56	42	1361	3148
1995	58	31	1497	3548
1996	67	42	1653	3810
1997	67	29	1723	4020
1998	64	49	1511	3699
1999	68	39	1412	3545
2000	77	29	1434	3501

3 36 Evolutie van de ratio oprichtingen-faillissementen, 1990–2000

Bron: Graydon

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1990	17,3	16,6	13,5	19,7
1991	10,7	10,6	12,0	16,9
1992	9,2	10,3	9,1	13,7
1993	10,4	8,4	8,7	12,2
1994	9,3	8,0	7,3	10,8
1995	9,0	9,7	6,7	9,9
1996	7,1	6,7	5,7	8,9
1997	7,0	11,2	5,2	7,9
1998	7,4	6,1	6,1	8,6
1999	5,8	6,9	5,4	7,7
2000	5,4	7,6	5,4	7,7

Onderwijs

De stad Hasselt is een belangrijk onderwijscentrum. De onderwijsvoorzieningen worden gebruikt door jongeren uit de hele provincie. Op het Hasseltse grondgebied bestaat een ruim aanbod van gemeentelijk, provinciaal, katholiek en gemeenschapsonderwijs:

- 24 kleuter- en lagere scholen
- 3 scholen buitengewoon onderwijs
- 17 secundaire scholen

Wat het hoger onderwijs betreft bevinden zich verscheidene afdelingen van de Provinciale Hogeschool Limburg (PHL), de Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim) en de Hogeschool Limburg (HL) op Hasselts grondgebied. Een belangrijke scholenconcentratie van hoger onderwijs bevindt zich echter niet in Hasselt maar net over de grens met de gemeente Diepenbeek. Hier bevindt zich de universitaire campus van het Limburgs Universitair Centrum (1969 studenten op 1 februari 2001). Op deze campus vestigden zich doorheen de jaren een aantal studierichtingen van de opgenoemde hogescholen.

Bank- en verzekeringswezen

Ook de ruime aanwezigheid van de bank- en verzekeringssector dankt Hasselt aan haar status van provinciehoofdplaats. Verscheidene banken hebben in Hasselt een regionale zetel of provinciale dienst voor Limburg gevestigd.

Zorgverstrekking

Hasselt beschikt over twee ziekenhuizen: het Salvatorziekenhuis (1924) en het Virga-Jeszeziekenhuis (1962). Daarnaast telt Hasselt ook enkele rustoorden zoals Katarinadal, Residentie Vinkenbosch, Salvatorrusthuis, Sint-Elisabethrusthuis en Zonnestraat.

Economische vernieuwing

Hasselt is vooral een dienstencentrum maar industrieel niet onontwikkeld. Maar is Hasselt een bruisende stad? We gaan dit na aan de hand van twee indicatoren: het aantal startende bedrijven en de tewerkstelling in nieuwe bedrijven.

Startende bedrijven

Als we naar het aantal startende bedrijven kijken, merken we dat in heel Vlaanderen het aantal startende bedrijven op jaarbasis met een vijfde afgenomen is sinds 1990. In de centrumsteden is er zelfs een daling van een kwart ten opzichte van 1990. Hasselt volgt deze dalende trend maar niet zo erg als de centrumsteden. In 2000 werden 413 bedrijven opgericht. Dat is 17,6% minder dan in 1990.

Het aantal startende bedrijven is slechts één aspect van economische vernieuwing in een stad. Deze cijfers zeggen niet veel zonder het aantal faillissementen te beschouwen. Deze zijn in tegenstelling tot het aantal oprichtingen enorm toegenomen. In Vlaanderen verdubbelde het jaarlijkse aantal faillissementen sinds 1990. Het absolute dieptepunt was 1997 met 4.020 faillissementen. De centrumsteden volgen deze trend. Zij kenden in 1997 ook een dieptepunt met 1.723 faillissementen. Sindsdien neemt het aantal faillissementen opnieuw voorzichtig af. In de jaren '90 maakten de centrumsteden gemiddeld 42% uit van alle faillissementen in Vlaanderen. Hasselt kende een grotere stijging van het aantal faillissementen dan de rest van Vlaanderen. In 2000 gingen 77 bedrijven op de fles. Dat is 2,66 keer meer dan in 1990. Het aantal faillissementen is sinds 1990 ook bijna aanhoudend blijven stijgen. Sinds 1997 volgde geen neerwaartse trend zoals in de rest van Vlaanderen.

3 37 Evolutie van de tewerkstelling in nieuwe bedrijven, 1993–1999

Bron: RSZ

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1993	2769	212	23592	46003
1994	2413	218	22608	45614
1995	2230	198	22746	47068
1996	2477	166	23376	48845
1997	2993	198	23833	51491
1998	3395	161	23475	53844
1999	3107	188	25690	57569

Een blik op de verhouding van het aantal startende bedrijven tegenover het aantal faillissementen leert dat deze ratio de laatste tien jaar enorm gedaald is door het dalend aantal oprichtingen en het stijgend aantal faillissementen. In Vlaanderen en de centrumsteden daalde deze ratio met 60% sinds 1990. Vlaanderen kent traditioneel een hogere ratio dan de steden. In 2000 kende Vlaanderen een ratio van 7,68 tegenover 5,38 in de centrumsteden. Hasselt kende een ratio van 5,36 in 2000. De Hasseltse ratio is dus ongeveer gelijk aan het stedelijk gemiddelde. Toch situeerde Hasselt zich tien jaar geleden nog een stuk boven dit gemiddelde. Hasselt kende het afgelopen decennium echter een sterkere daling van de ratio als gevolg van de sterkere toename van het aantal faillissementen in Hasselt.

- ▶ Het aantal startende bedrijven in Hasselt daalt terwijl het aantal faillissementen stijgt. Toch kent Hasselt nog een ratio oprichtingen/ faillissementen van 5,36 die op gelijke voet staat met het stedelijk gemiddelde (5,38).

Tewerkstelling in 'nieuwe' bedrijven

Een andere indicator voor economische vernieuwing is de tewerkstelling in de stad in zogenaamde 'nieuwe' bedrijven. Dit zijn bedrijven uit de IT-, en multimediasector. In Vlaanderen steeg de tewerkstelling in deze bedrijven met een kwart tussen 1993 en 1999. Er werken nu ruim 57.500 mensen in deze sector.

In de centrumsteden groeide deze sector niet sinds 1993 om vervolgens in 1999 een klein inhaalsprongetje te maken. We constateren een groei van 9% dat laatste jaar. Maar de totale groei kan niet aan de Vlaamse groei tippen.

Hasselt is in vergelijking met de overige steden erg actief in de IT- en multimediasector. In 1999 stelden deze bedrijven 3.107 personen tewerk. Dat is 12% meer dan in 1993. Bovendien maken deze 3.107 personen maar liefst 12% uit van het totaal aantal tewerkgestelden in de nieuwe sectoren in de centrumsteden. Enkel de grootsteden Antwerpen en Gent stellen in absolute cijfers meer mensen tewerk in deze sectoren.

- ▶ De 3.107 jobs in de Hasseltse IT- en multimediasector is het grootste aantal van alle regionale steden. Alleen de grootsteden Antwerpen en Gent stellen meer mensen tewerk in deze nieuwe bedrijven.

3 38 Evolutie van het aantal gebruikers van de gemeentelijke sportzalen in Hasselt, 1997-2000

Bron: Sportdienst Hasselt

	1997	1998	1999	2000
Sporthal Runkst	132950	139325	120151	108434
Sporthal Kiewit	69283	70948	75980	71304
Sporthal Kuringen	77443	76345	77084	68791
Sporthal Kermt	19023	18549	15851	16685
Sporthal Spalbeek	12822	12453	11077	11330
Gemeenteschool Kuringen	27445	23704	26790	21230
Gemeenteschool Rapertingen	19739	20568	20001	15288
Sporthal Stevoort	35541	34033	35529	35110
Sporthal St.-Lambrechts-Herk	21479	23900	24975	22282
Sporthal Normaalschool	11074	11450	13176	12553
Sporthal KA2	20124	20131	21056	25425
Sporthal Alverberg	115609	111407	118587	112673
Totaal	562532	562813	560257	521105
Per 1.000 inwoners	8,33	8,30	8,27	7,66

3 39 Het aantal leden van de jeugdbeweging in Hasselt, 1998

Bron: Jeugddienst Hasselt

	Hasselaars	Totaal
Chiro	690	756
Scouts	1133	1348
KSJ, KSA, VKSJ	1130	1161
Totaal	2953	3265

Sport en cultuur

In deze paragraaf schetsen we de activiteit op het sociocultureel vlak. Eerst gaan we in op de sportmogelijkheden in de stad. Daarna komen de activiteiten die zich richten op jongeren aan bod. Ten slotte nemen we het cultuuraanbod onder de loep.

Sport

Hasselt beschikt zowel over overdekte sportinfrastructuur als over sportinfrastructuur in de open lucht. Zo zijn er 10 openlucht sportcentra, 4 overdekte zwembaden, het openlucht- en recreatie-zwembad Kapermolen, een golfterrein met 27 holes, 20 tennisterreinen, minigolf, klimmuren, maneges, watersportmogelijkheden op het Albertkanaal, een jachthaven en een overdekte ijs-schaatsbaan. Wie indoor aan sport wil doen, kan terecht in 12 sporthallen. De stad Hasselt bezit 4 grote (Alverberg - Runkst - Kuringen - Kiewit) en 2 kleine hallen (Kermt - Spalbeek). Daarnaast huurt de stad sporthallen van verschillende Hasseltse scholen (Normaalschool - Rapertingen - K.A. II - Elckerlyc - Mariaburcht - Gemeenteschool Kuringen). De 12 sporthallen telden in het jaar 2000 521.105 gebruikers. Dit is een lichte daling tegenover de voorgaande jaren.

In 2000 telden de 12 gemeentelijke sporthallen ruim een half miljoen gebruikers.

Jongeren

Hasselt telt 53 jeugdwerkinitiatieven.

Vooreerst zijn er de traditionele jeugdbewegingen zoals Chiro, Scouts, KLJ, KSA, KSJ en VKSJ. In 1998 telden deze bewegingen in Hasselt 3.265 leden. Negen op tien onder hen zijn Hasselaars. De Scouts vormen de grootste jeugdbeweging, op de voet gevolgd door de KLJ/KSA/KSJ/VKSJ. De Chiro vormt de kleinste groep.

Verder organiseert de jeugddienst van Hasselt een aantal kinderactiviteiten zoals de Grabbelton, de Speelpleinwerking St.-Michiel en de Roefeldag. Andere initiatieven zijn de Doecheque, het Huis van het Kind en de Hasseltse kinderroute.

Ook voor de doelgroep van de jongeren heeft Hasselt initiatieven ontwikkeld zoals de Hang-out, Kompas, het Cityteam, No-limit.

Om de jeugd te betrekken bij de politieke besluitvorming bestaat de jeugdraad en de kinderge-meenteraad.

Ter ondersteuning van de verschillende initiatieven geeft de stad Hasselt een aantal infoblaadjes uit zoals de Kinderstadsgids, de Gids jeugdorganisaties, Prietpraad en Kurieuzeneus.

- ▶ Hasselt telt 53 jeugdwerkinitiatieven.
- ▶ De jeugdbewegingen in Hasselt tellen 3.265 leden.

3 40 Evolutie van het aantal museumbezoekers, 1990–1998

Bron: Patrick De Groot, LUC

	Jenever- museum	Mode- museum	Stellingwerff- Waerdenhoff	Beiaard- museum	Museum voor Beeldende Kunst
1990	38673	14229	15603	3763	5750
1991	46236	12725	13907	4461	5359
1992	48093	17170	13682	4057	5295
1993	51304	gesloten	12988	4928	2946
1994	62525	gesloten	17314	4827	5606
1995	62038	18682	16112	5756	/
1996	59802	28682	18699	4125	13733
1997	54135	27826	14510	3066	17518
1998	58847	32198	14908	2534	/

3 41 Ontleningen in de stadsbibliotheek, 1999

Bron: Jaarverslagen Hasselt

Uitleningen	417901
Leden	13718
Uitleningen per lid	30,5

Cultuur

Over cultuurvoorzieningen en cultuurparticipatie in Hasselt zijn er erg weinig cijfers voorhanden. Wij zetten de voorradige gegevens hier op een rijtje.

Musea

Hasselt telt acht musea. We laten ze kort de revue passeren.

- Het voornaamste museum in Hasselt is het Nationaal Jenevermuseum dat gevestigd is in de 19de-eeuwse stokerij Stellingwerf-Theunissen. In dit museum is alles terug te vinden over de geschiedenis en de productie van de jenever.
- Het Stedelijk Modemuseum is een documentatiecentrum over de mode- en kostuumgeschiedenis.
- Het Provinciaal Centrum voor Beeldende Kunsten is een museum zonder permanente of vaste collectie. Het wil een toelichting geven bij hedendaagse kunst en cultuur. Het doet dat met experimentele en museumvoorstellingen met het accent op nieuwe en vernieuwende mediatechnieken.
- Het Stedelijk Museum Stellingwerff-Waerdenhof (het stadsmuseum) geeft een beeld van de geschiedenis van Hasselt als centrumstad in het graafschap Loon en het prinsbisdom Luik, en als hoofdplaats van Belgisch Limburg.
- Het Stedelijk Beiaardmuseum in de toren van Sint-Quintinskathedraal belicht de werking en de geschiedenis van de beiaard.
- Het Literair Museum houdt vier permanente tentoonstellingen rond literatuur in Limburg en daarbuiten.
- Het Gedachtenismuseum Pater Valentinus Paquay, beter bekend als het Heilig Paterke, stelt verschillende voorwerpen tentoon uit het ouderlijk huis van pater Valentinus en uit zijn kloosterlijk bestaan.
- Het Hollywood Movie Museum bevat collecties van persoonlijke voorwerpen van internationale filmsterren. De wassen beelden in het museum zijn aangekleed met originele outfits.

Van een aantal Hasseltse musea worden bezoekersaantallen bijgehouden. Het populairste museum is het Nationaal Jenevermuseum met 58.847 bezoekers in 1998. Sommige musea kenden een uitgesproken groei van bezoekers in de jaren '90 zoals het Jenevermuseum en het Stedelijk Modemuseum. Algemeen blijven de bezoekersaantallen redelijk constant doorheen de jaren met een lichte stijging in de jaren van de Virga Jessefeesten.

- ▶ Het nationaal jenevermuseum is met bijna 60.000 bezoekers per jaar het belangrijkste museum in Hasselt.

Galerijen

Voorts telt Hasselt 19 galerijen en tentoonstellingszalen.

Bibliotheek

De Hasseltse stadsbibliotheek telde in 1999 13.718 leden. Deze leden leenden 417.901 documenten waaronder 369.415 boeken, tijdschriften en documentatie en 48.486 audio-cd's. Dat zijn dus zo'n 30,5 uitleningen per lid per jaar.

3 42 Kerncijfers van het aantal sociale ontmoetingsruimten, 2000

Bron: Colpaert, e.a.

	Hasselt	Genk	13 steden
Dans	3	2	66
Theater	7	5	240
Klassieke muziek	10	1	130
Opera	1	1	50
Popmuziek	6	5	201
Expo	11	2	226
Film	16	1	187

3 43 Kerncijfers van het aantal sociale ontmoetingsruimten per 10.000 inwoners, 2000

Bron: Colpaert, e.a.

	Hasselt	Genk	13 steden
Dans	0,44	0,32	0,45
Theater	1,11	0,03	0,40
Klassieke muziek	1,47	0,16	0,89
Opera	0,15	0,16	0,34
Popmuziek	0,88	0,80	1,38
Expo	1,62	0,32	1,55
Film	2,35	0,16	1,28

Sociale ontmoetingsruimten

Sociale ontmoetingsruimten zijn overdekte plaatsen waar minstens twee keer per jaar een culturele activiteit plaatsvindt. De databank van De Tijd maakt een indeling van deze ruimten naar hun bestemming.

Hasselt telt vooral veel filmzalen: meer dan 2 per 10.000 inwoners. Verder kunnen de Hasselaars ook beschikken over minstens één zaal voor theater, klassieke muziek en exposities per 10.000 inwoners. Zalen voor dans, opera en popmuziek geraken niet aan de ratio van 1 op 10.000 inwoners.

In vergelijking met de centrumsteden zijn er behalve filmzalen ook relatief veel theaterzalen en zalen voor klassieke muziek in Hasselt. Wat het aantal danszalen en expohallen betreft, scoort Hasselt op het Vlaams gemiddelde. Hasselt telt relatief minder operazalen en ruimten voor popmuziek dan de andere Vlaamse steden.

- ▶ Hasselt telt relatief veel filmzalen, theaterzalen en zalen voor klassieke muziek.
- ▶ Hasselt telt relatief weinig operazalen en ruimten voor popmuziek.

4 Een veilige en gezonde stad?

In dit hoofdstuk gaan we na in hoeverre Hasselt een veilige stad is. We onderzoeken dit op drie vlakken. Allereerst besteden we aandacht aan verkeersveiligheid. We gaan het jaarlijks aantal ongevallen na en onderzoeken de ernst ervan. Het tweede veiligheidsaspect waaraan we aandacht besteden is de criminaliteit in de stad. We analyseren de geregistreerde misdaadgegevens. Ten slotte kunnen we ook niet voorbijgaan aan het onveiligheidsgevoel in de stad. We gaan na hoe onveilig Hasselaars zich voelen en in hoeverre dit hun gedrag beïnvloedt.

Aan het eind van dit hoofdstuk komt ook aan bod hoe gezond de Hasseltse mannen en vrouwen zijn.

In het Hasseltse verkeer gebeurden in 1999 650 ongevallen. Kenmerkend bij deze ongevallen is dat er steeds relatief veel slachtoffers vallen: gemiddeld 1,4 per ongeval. Dat is meer dan het Vlaams en stadsgemiddelde. Het aantal doden en zwaargewonden dat in Hasselt per ongeval valt, is het hoogste van alle centrumsteden. Maar er vallen ook relatief veel lichtgewonden in vergelijking met Vlaanderen en de andere steden.

Onder de verkeersslachtoffers zijn er in Hasselt relatief weinig zachte weggebruikers (29,3%). In Vlaanderen is dit 35,5% en in de centrumsteden zelfs 42,0%. Maar als er zachte weggebruikers bij ongevallen in Hasselt betrokken geraken, zijn ze er vaak erg slecht aan toe: één op vijf is zwaargewond of komt om het leven. In Vlaanderen is dat 18,4% en in de centrumsteden 12,5%.

Het aantal gepleegde criminele feiten nam in 2000 af. In Hasselt worden 8,8 misdrijven per 1.000 inwoners per maand geregistreerd. Dat is veel in vergelijking met Vlaanderen (5,7) maar het is evenveel als het gemiddelde in de centrumsteden (8,8).

De Hasseltse delicten bestaan net als in de rest van de steden voor het merendeel uit diefstallen en afpersing. Op de tweede plaats volgt bezit, gebruik en handel in verdovende middelen. Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit nemen de derde plaats in.

Aan het algemeen onveiligheidsgevoel in Hasselt kende de Veiligheidsmonitor in 1998 een score van 2,9 op 10 toe waarbij een hogere score wijst op een groter onveiligheidsgevoel. Hiermee scoort Hasselt 0,4 punten hoger dan het Vlaams gemiddelde. Dat plaatst Hasselt in de middenmoot wat de scores van de steden betreft.

Hasselaars voelden zich in 1997 erg onveilig in vergelijking met de rest van Vlaanderen. Sindsdien is dit onveiligheidsgevoel echter niet toegenomen zoals in de rest van Vlaanderen. In 2000 voelde 63,4% van de Hasselaars zich zelden of nooit onveilig. Dat is ongeveer evenveel als in Vlaanderen (62,8%).

Mijdingsgedrag doet zich in Hasselt net als in de rest van Vlaanderen vooral voor met betrekking tot de kinderen. Zij mogen vaak ergens niet naartoe omdat men vreest voor hun veiligheid. Toch valt op dat het mijdingsgedrag over het algemeen afgenomen is sinds 1997.

De Hasseltse vrouwen sterven opvallend minder dan andere Vlaamse vrouwen ten gevolge van ziekte. In het aantal vervoersongevallen met dodelijke afloop zijn de Hasseltse vrouwen daarentegen oververtegenwoordigd.

De mortaliteitsratio's van de Hasseltse mannen zijn vergelijkbaar met de Vlaamse gemiddelden. Alleen maagdarmkanker komt onder Hasselaars significant vaker voor dan bij de rest van de Vlamingen.

4 1 Evolutie van het aantal verkeersongevallen, 1991–1999*Bron: NIS*

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	764	542	11213	36908
1992	730	596	10214	35968
1993	680	562	9695	35129
1994	694	565	9487	34179
1995	630	583	9110	32487
1996	661	467	8857	31505
1997	656	521	9127	33050
1998	669	613	9160	33581
1999	650	649	9138	34353

4 2 Evolutie van het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen, 1991–1998*Bron: NIS*

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	25,3	27,1	19,1	30,0
1992	25,8	23,7	18,8	29,0
1993	26,9	23,7	17,6	28,6
1994	25,7	28,0	18,7	28,6
1995	22,7	26,6	17,5	26,6
1996	22,7	21,6	16,0	25,4
1997	29,1	21,9	17,4	24,5
1998	24,7	16,3	16,0	22,9

Verkeersveiligheid

In het hoofdstuk over de bereikbaarheid van de stad maakten we al een schets van de verkeersinfrastructuur in Hasselt. Hier stellen we ons de vraag of Hasselt er in de afgelopen tien jaar verkeersveiliger op geworden is. We schetsen achtereenvolgens het aantal ongevallen, de ernst van de ongevallen en de gevolgen voor de zachte weggebruiker.

Ongevallen

In 1999 gebeurden er in Vlaanderen 34.353 ongevallen waarvan 9.138 in de centrumsteden. Bijna één ongeval op vier vindt dus plaats in de steden.

Het totaal aantal ongevallen in Vlaanderen daalde met 12% tussen 1991 en 1996 maar sindsdien nam het aantal opnieuw toe tot 93% van het aantal van 1991.

De centrumsteden volgen deze trend. Zij telden in 1996 ook een minimum aan ongevallen dat 21% lager lag dan vijf jaar voordien. Maar sindsdien is het aantal ongevallen weer gaan stijgen tot 81% van het niveau van 1991.

Hasselt kende ook deze dalende trend die sterker was dan de Vlaamse maar minder sterk dan de daling in de centrumsteden. Al bij al daalde het aantal ongevallen tussen 1991 en 1999 met 15%. In 1999 gebeurden in Hasselt nog 650 ongevallen. Dat is iets minder dan twee per dag.

- ▶ In Hasselt gebeurden in 1999 650 ongevallen. Dat is iets minder dan twee per dag.

Doden en zwaargewonden

Het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen is in Vlaanderen sterk gedaald. In heel Vlaanderen vielen er in 1991 30 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen en in 1998 nog 22,9. Dat is een daling met een kwart.

In de steden vallen er relatief minder doden en zwaargewonden in verkeersongevallen. In 1998 waren dat er 16,0 per 100 ongevallen. Dat is bijna een derde minder dan in heel Vlaanderen. In de centrumsteden deed zich ook een dalende trend voor sinds 1991 maar minder sterk dan in Vlaanderen.

De dalende trend die Vlaanderen en de centrumsteden kenden, ging echter helemaal aan Hasselt voorbij. Waar Hasselt in 1991 nog een lager aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen kende dan het Vlaamse gemiddelde (maar toen reeds boven het gemiddelde van de centrumsteden), kende het anno 1998 met 24,7 doden en zwaargewonden per 100 ongevallen een aantal dat boven het Vlaamse gemiddelde en ver boven het gemiddelde van de centrumsteden ligt. Het aantal is zelfs het maximum van de centrumsteden. Per vier ongevallen valt er in Hasselt een dode of zwaargewonde.

- ▶ Hasselt kent met 24,7 het grootste aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen van alle centrumsteden.

4 3 Evolutie van het aantal lichtgewonden, 1991–1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	890	682	12707	40350
1992	815	788	11685	39948
1993	791	727	11061	38927
1994	843	701	10895	37939
1995	747	728	10559	36626
1996	806	627	10337	35691
1997	837	684	10840	38367
1998	819	877	10939	39446
1999	801	941	10936	40295

4 4 Evolutie van het aantal zwaargewonden, 1991–1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	190	129	1931	9973
1992	177	129	1733	9456
1993	174	124	1567	9061
1994	167	143	1604	8819
1995	139	145	1472	7873
1996	144	88	1273	7204
1997	186	110	1453	7358
1998	153	92	1306	6838
1999	127	97	1250	6714

4 5 Evolutie van het aantal verkeersdoden (binnen 30 dagen), 1991–1999

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	3	18	213	1097
1992	11	12	187	990
1993	9	9	140	987
1994	11	15	170	966
1995	4	10	122	771
1996	6	13	140	787
1997	5	4	132	751
1998	12	8	161	855
1999	4	3	137	806

Aantal lichtgewonden

Tussen 1991 en 1996 daalde het aantal lichtgewonden in Vlaanderen en de centrumsteden. De daling van het aantal ongevallen in die periode is hier niet vreemd aan. Maar net als het aantal ongevallen is ook het aantal lichtgewonden sinds 1996 opnieuw beginnen stijgen. In Vlaanderen benaderde dit aantal in 1999 zelfs het niveau van 1991. De centrumsteden doen het beter. In 1999 ligt het aantal lichtgewonden 14% lager dan het niveau van 1991.

Hasselt kende een forse daling van het aantal lichtgewonden in het begin van de jaren '90. In de latere jaren schommelde dit aantal slechts lichtjes van jaar tot jaar. In 1999 lag het aantal lichtgewonden in Hasselt 10% lager dan in 1991.

Aantal zwaargewonden

Het aantal zwaargewonden lag in 1999 een derde lager dan in 1991. Dit is zowel het geval in Vlaanderen, in de centrumsteden, als in Hasselt. Deze afname gebeurde vrij geleidelijk over de jaren heen.

Aantal verkeersdoden

Ook het aantal verkeersdoden daalde in Vlaanderen. Op het eind van de jaren '90 lag dit aantal ruim een kwart lager dan in 1991. In de centrumsteden is deze evolutie nog sterker merkbaar. Hier is sprake van een daling met 36%. Toch is deze trend zowel in Vlaanderen als in de steden vooral het gevolg van een daling in de eerste helft van de jaren '90.

Hasselt telde in het afgelopen decennium 65 verkeersdoden. Dat zijn er ruim 7 per jaar. Er is hierin noch een stijgende noch een dalende trend waar te nemen.

- ▶ Zowel het aantal lichtgewonden als het aantal zwaargewonden daalden in Hasselt.
- ▶ Het aantal verkeersdoden in Hasselt schommelt rond het aantal van 7 per jaar.

4 6 Evolutie van de ernstigheidsgraad van de ongevallen, 1991–1999*Bron: NIS*

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	17,8	17,7	14,4	21,5
1992	18,7	15,2	14,1	20,7
1993	18,8	15,5	13,4	20,5
1994	17,4	18,4	14,0	20,5
1995	16,1	17,6	13,1	19,1
1996	15,7	13,9	12,0	18,3
1997	18,6	14,3	12,8	17,5
1998	16,8	10,2	11,8	16,3
1999	14,1	9,6	11,3	15,7

4 7 Evolutie van het aantal verkeersslachtoffers per 100 ongevallen, 1999*Bron: NIS, SEIN-bewerking*

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Lichtgewonden	123,2	145,0	119,7	117,3
Doden en zwaargewonden	20,2	15,4	15,2	21,9
Totaal	143,4	160,4	134,9	139,2

4 8 Evolutie van het aantal zachte verkeersslachtoffers, 1991–1999*Bron: NIS*

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1991	358	199	6048	17256
1992	327	192	5375	16238
1993	303	216	5122	15829
1994	312	236	5131	15730
1995	310	236	5105	15413
1996	323	208	4889	14844
1997	302	204	5066	15845
1998	280	247	5073	16093
1999	273	246	5170	16959

4 9 Aandeel van de zachte verkeersslachtoffers in het totaal aantal slachtoffers, 1999*Bron: NIS*

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Lichtgewonden	27,1	22,6	41,4	34,4
Doden en zwaargewonden	42,7	33,0	46,6	41,4
Totaal	29,3	23,6	42,0	35,5

Ernst van de ongevallen

Samen met het aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen, daalt ook de ernstigheidsgraad van de ongevallen. Deze graad meet het aantal doden en zwaargewonden per 100 verkeersslachtoffers.

Vooraf in Vlaanderen daalde de ernstigheidsgraad van de ongevallen sterk tot 15,7. Deze daling van een kwart sinds 1991 is vooral te danken aan het feit dat het aantal doden en zwaargewonden gevoelig daalde terwijl het aantal lichtgewonden dat niet deed.

In de centrumsteden daalde zowel het aantal doden en zwaargewonden (met 35%) als het aantal lichtgewonden (met 15%). Daardoor kennen zij een minder sterke daling van het ernstigheidsgraad dan heel Vlaanderen ook al daalde het totale aantal slachtoffers sterker. De gemiddelde graad van 11,3 voor de centrumsteden in 1999 ligt gevoelig lager dan de Vlaamse graad.

Hasselt volgt de dalende trend van de centrumsteden, zij het minder uitgesproken. De Hasseltse ernstigheidsgraad van 14,1 ligt boven die van de centrumsteden maar onder het Vlaamse gemiddelde. Hasselt kent dus geen opvallend hoge ernstigheidsgraad ondanks het hoge aantal doden en zwaargewonden per 100 ongevallen (cf. supra).

Dit is te verklaren doordat er naast het groot aantal doden en zwaargewonden ook relatief veel lichtgewonden vallen bij de Hasseltse ongevallen. In Hasselt vielen er in 1999 per 100 ongevallen 143 slachtoffers waarvan 123 lichtgewonden en 20 doden en zwaargewonden. Dat is telkens meer dan zowel het Vlaamse als het stedelijke gemiddelde.

- ▶ Hasselt kent een ernstigheidsgraad van 14,1. Deze ligt boven het gemiddelde van de centrumsteden maar onder het Vlaams gemiddelde.

De zachte weggebruiker

Wanneer we kijken naar het aantal zachte weggebruikers dat het slachtoffer werd van een ongeval, zien we dat hun aantal in Vlaanderen licht daalde in het begin van de jaren '90 om vervolgens weer te stijgen tot het oorspronkelijk aantal van 1991. In 1999 werden 16.959 zachte weggebruikers het slachtoffer van een ongeval. 81,6% onder hen was lichtgewond, 16,5% geraakte zwaargewond en 1,8% liet het leven.

In de steden merken we wel een daling van het aantal zachte weggebruikers dat betrokken was bij een ongeval al stijgt hun aantal weer licht sinds 1996. Al bij al ligt het aantal toch 15% lager dan in 1991. In 1999 werden 5.170 zachte weggebruikers het slachtoffer van een ongeval in de steden. Dat is 30,5% van het Vlaamse totaal.

Hasselt kende een gevoelige verlaging van het aantal zachte weggebruikers als slachtoffer van een ongeval. Van 1991 tot 1999 daalde hun aantal bijna elk jaar. Het aantal lag in 1999 een kwart lager dan in 1991. Zowel het aantal licht- als het aantal zwaargewonden daalde gevoelig.

In Hasselt vormen de zachte weggebruikers slechts een bescheiden aandeel in het totaal aantal slachtoffers. 'Slechts' 29,3% van alle verkeersslachtoffers in Hasselt in 1999 was zachte weggebruiker. In Vlaanderen is dat 35,5% en in de centrumsteden zelfs 42,0%. Hasselt heeft dit lage percentage vooral te danken aan het lage cijfer van de lichtgewonde zachte weggebruikers. Slechts 27,1% van alle lichtgewonden is zachte weggebruiker. In Vlaanderen is dat 34,4% en in de centrumsteden maar liefst 41,4%. Het aandeel van de dode en zwaargewonde zachte weggebruikers in het totaal aantal slachtoffers ligt in Hasselt niet zoveel lager dan in de andere centrumsteden. 42,7% van de doden en zwaargewonden in het Hasseltse verkeer was zachte weggebruiker tegenover 46,6% in de centrumsteden en 41,4% in Vlaanderen.

4 10 Evolutie van het aantal fietsslachtoffers, opgesplitst naar licht-, zwaargewonden en doden (1991-1999)

Bron: NIS

	totaal	lichtgewond	zwaargewond	dood	totaal	lichtgewond	zwaargewond	dood	totaal	lichtgewond	zwaargewond	dood	totaal	lichtgewond	zwaargewond	dood
1991	167	122	44	1	82	62	17	3	2144	1819	294	31	6799	5235	1420	144
1992	142	111	31	0	75	64	10	1	1943	1674	247	22	6465	5011	1330	124
1993	136	105	31	0	77	68	9	0	1875	1626	241	8	6438	5007	1309	122
1994	152	120	30	2	101	76	23	2	2000	1727	249	24	6531	5114	1286	131
1995	158	128	29	1	104	89	14	1	2025	1780	232	13	6490	5166	1226	98
1996	154	127	26	1	69	59	8	2	1888	1672	192	24	6115	5006	1004	105
1997	130	93	35	2	79	61	17	1	1898	1666	210	22	6471	5306	1069	96
1998	126	96	30	0	99	87	12	0	1747	1570	159	18	6163	5096	954	113
1999	115	95	20	0	96	83	11	2	1779	1592	169	18	6375	5317	954	104
	Hasselt				Genk				13 steden				Vlaanderen			

4 11 Evolutie van de slachtoffers onder de voetgangers, opgesplitst naar licht-, zwaargewonden en doden, 1991-1999

Bron: NIS

	totaal	lichtgewond	zwaargewond	dood	totaal	lichtgewond	zwaargewond	dood	totaal	lichtgewond	zwaargewond	dood	totaal	lichtgewond	zwaargewond	dood
1991	53	34	19	0	30	18	11	1	1093	805	245	43	2619	1701	774	144
1992	37	21	13	3	28	16	11	1	908	664	212	32	2335	1527	688	120
1993	37	22	14	1	30	23	4	3	871	665	177	29	2188	1484	607	97
1994	35	23	10	2	26	16	10	0	830	621	192	17	2110	1412	605	93
1995	31	19	12	0	38	24	12	2	801	632	148	21	1971	1382	515	74
1996	34	22	11	1	37	29	5	3	774	620	133	21	1947	1380	486	81
1997	35	23	12	0	26	15	11	0	696	527	149	20	1852	1331	465	56
1998	28	18	8	2	28	26	1	1	682	549	111	22	1950	1454	417	79
1999	35	21	14	0	30	25	5	0	645	521	112	12	1895	1403	411	81
	Hasselt				Genk				13 steden				Vlaanderen			

Fietsers

Het totaal aantal fietsers dat in Vlaanderen gewond geraakte of de dood vond in een verkeersongeval daalde licht in het voorbije decennium met 6%. De centrumsteden kenden een behoorlijke daling met 17%. Hasselt kende de sterkste daling met 31%.

In Vlaanderen daalde vooral het aantal fietsers die zwaargewond raakten (daling van 33%) of de dood vonden (daling van 28%). Het aantal lichtgewonde fietsers bleef nagenoeg constant.

In de centrumsteden daalde het aantal lichtgewonden wel significant met 12%. Het aantal zwaargewonden en doden onder de fietsers daalde sterker dan in Vlaanderen, respectievelijk met 43% en 58%.

Hasselt kende de sterkste daling. Het aantal lichtgewonden liep terug met 22%. Het aantal zwaargewonde fietsers liep met meer dan de helft terug (55%).

Voetgangers

In Vlaanderen merken we sinds 1991 bijna ieder jaar een daling in het aantal voetgangers dat gewond geraakte in een verkeersongeval. Tussen 1991 en 1999 daalde dit aantal met 28% tot 1.895 gewonde en dode fietsers per jaar. In de centrumsteden daalde dit aantal nog sterker met 41%. Hasselt doet het beter dan het Vlaams gemiddelde maar iets minder goed dan de centrumsteden: Hasselt kende een daling van 34%.

In Vlaanderen is de daling in de verkeersslachtoffers bij voetgangers het sterkst bij de zwaargewonden en doden. Deze kennen een daling van meer dan 40%. Het aantal lichtgewonden daalde minder sterk met 18%.

Ook in de centrumsteden is de daling onder de zwaargewonden en doden het sterkst. Het aantal zwaargewonden liep tussen 1991 en 1999 terug met 54% en het aantal doden zelfs met 72%. Het aantal lichtgewonden liep minder sterk terug maar de daling van 35% is groter dan die in Vlaanderen.

Hasselt kent een minder sterke daling van het aantal zwaargewonde fietsers. Het niveau in 1999 lag slechts 26% lager dan in 1991. Bij de lichtgewonden kent Hasselt een daling die vergelijkbaar is met de centrumsteden.

4 12 Verdeling van het aantal zachte verkeersslachtoffers over vervoerstype, 1999

Bron: NIS, SEIN-bewerking

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Voetganger	12,8	12,2	12,5	11,2
Fietser	42,1	39,0	34,4	37,6
Bromfietser	34,4	37,4	43,3	37,3
Motorrijder	10,6	11,4	9,8	14,0
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

4 13 Ernstigheidsgraad van ongevallen met zachte weggebruikers volgens vervoerstype, 1999

Bron: NIS, SEIN-bewerking

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Voetganger	40,0	16,7	19,2	26,0
Fietser	17,4	13,5	10,5	16,6
Bromfietser	17,0	9,8	9,8	13,9
Motorrijder	20,7	21,4	22,8	28,7
Totaal	20,5	13,4	12,5	18,4

4 14 Evolutie van het aantal criminele feiten, 1999–2000

Bron: APSD

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1998	6813	5113	165798	428402
1999	7419	5416	172249	426793
2000	7199	5477	154842	405144

4 15 Criminaliteitsgraad, 1999–2000

Bron: APSD

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1998	8,4	6,8	9,4	6,0
1999	9,1	7,2	9,8	6,0
2000	8,8	7,3	8,8	5,7

Alle categorieën onder de loep

Binnen de groep zachte weggebruikers zijn vooral de fietsers en bromfietsers het slachtoffer van ongevallen. In Vlaanderen nemen deze groepen beide ongeveer 37% van de zachte verkeersslachtoffers voor hun rekening. In de centrumsteden zijn het vaker bromfietsers en minder fietsers. In Hasselt is de situatie omgekeerd. Hier vormen fietsers 42,1% van het totaal aantal zachte weggebruikers dat het slachtoffer is van een ongeval. Dit hogere percentage is mogelijk te wijten aan een groter aantal fietsers in Hasselt.

Maar deze cijfers zeggen niet veel zonder de ernst van de ongevallen te beschouwen. We zetten de ernstigheidsgraad per type van zachte weggebruiker op een rijtje. Daarin doen we enkele opmerkelijke vaststellingen. Eén op vijf zachte weggebruikers die in Hasselt het slachtoffer zijn van een ongeval, is zwaar of dodelijk gewond. In Vlaanderen is dat 18,4%, in de centrumsteden 12,5%. Zowel voor de voetgangers als voor fietsers en bromfietsers is de ernstigheidsgraad in Hasselt ongeveer dubbel zo groot als in de centrumsteden. De voetgangers lopen het grootste gevaar op zware verwondingen: vier op tien slachtoffers van een ongeval in Hasselt is zwaargewond of laat het leven.

- ▶ Onder de verkeersslachtoffers zijn er in Hasselt relatief weinig zachte weggebruikers (29,3%). In Vlaanderen is dit 35,5% en in de centrumsteden zelfs 42,0%.
- ▶ De zachte weggebruikers die in Hasselt het slachtoffer worden van een verkeersongeval zijn er vaak erg aan toe: één op vijf is zwaargewond of komt om het leven.

Criminaliteit

Gegevens over criminaliteit in een stad moeten met de nodige omzichtigheid geanalyseerd worden. Cijfergegevens over het aantal gepleegde misdrijven zijn immers nooit volledig overeenkomstig de realiteit. Enkel misdrijven die de politiediensten effectief vaststellen, kunnen geregistreerd worden. Er is steeds een 'dark number' van misdrijven dat de politiediensten niet kennen. Dit dark number zou wel eens in de grootte van één op twee misdrijven kunnen liggen.

In deze paragraaf schetsen we eerst de algemene criminaliteitsgraad. Daarna schetsen we het aantal gepleegde misdrijven per categorie.

Criminaliteitsgraad

Het aantal criminele feiten in Vlaanderen neemt sinds 1998 lichtjes af. In 2000 bedraagt het aantal 95% van het aantal in 1998. In de centrumsteden nam het aantal criminele feiten in 1999 nog toe met 4% om vervolgens in 2000 met 10% te dalen. Globaal neemt het aantal feiten in 2000 in de centrumsteden dus lager dan in 1998. Hasselt volgt deze stedelijke trend. In 1999 was er een stijging van 9% en in 2000 een daling van 3%. In Hasselt maakt de daling in 2000 de stijging van 1999 dus niet goed en daardoor kent Hasselt een hoger aantal feiten in 2000 dan in 1998.

De criminaliteitsgraad beschrijft het gemiddeld aantal criminele feiten per 1.000 inwoners per maand. Vlaanderen kende in 2000 een criminaliteitsgraad van 5,7. De criminaliteit in de steden ligt beduidend hoger met een graad van 8,8. De stadsvlucht in combinatie met de grote dagelijkse instroom van mensen in de steden omwille van hun centrumfunctie zijn hier niet vreemd aan.

Hasselt ligt met een criminaliteitsgraad van 8,8 precies op het gemiddelde van de centrumsteden.

- ▶ Het aantal criminele feiten in Hasselt daalde in 2000.
- ▶ In Hasselt worden 8,8 criminele feiten per 1.000 inwoners per maand geregistreerd. Dat is evenveel als het stedelijk gemiddelde.

4 16 Aantal misdrijven en criminaliteitsgraden, opgesplitst naar de voornaamste misdrijfsubrieën, 1999–2000

Bron: APSD

Diefstal en afpersing		Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Aantal	1999	4289	2398	88133	191767
	2000	4639	2504	85278	192600
Criminaliteitsgraad	1999	5,3	3,2	5,0	2,7
	2000	5,7	3,3	4,9	2,7

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit		Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Aantal	1999	449	481	13292	32866
	2000	464	441	10147	28127
Criminaliteitsgraad	1999	0,6	0,6	0,8	0,5
	2000	0,6	0,6	0,6	0,4

Bedrogmisdrijven tegen de eigendom		Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Aantal	1999	228	207	9766	27380
	2000	185	165	7935	23793
Criminaliteitsgraad	1999	0,3	0,3	0,6	0,4
	2000	0,2	0,2	0,5	0,3

Verdovende middelen		Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Aantal	1999	540	309	6736	24387
	2000	442	362	5996	22508
Criminaliteitsgraad	1999	0,7	0,4	0,4	0,3
	2000	0,5	0,5	0,3	0,3

Milieumisdrijven		Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
Aantal	1999	51	77	3264	
	2000	61	93	1699	
Criminaliteitsgraad	1999	0,1	0,1	0,2	
	2000	0,1	0,1	0,1	

Misdrijven

Het zonet beschreven aantal criminele feiten of de criminaliteitsgraad zeggen weinig over welke soorten misdrijven het gaat. Daarom deelden we het aantal feiten in zes categorieën in. We bespreken de categorieën volgens orde van grootte in de centrumsteden.

Diefstal en afpersing

In Vlaanderen bleef het aantal diefstallen nagenoeg gelijk. In de centrumsteden was een lichte daling merkbaar van 3%. Hasselt kende echter een stijging van 8%.

In Vlaanderen gebeuren er gemiddeld 2,7 diefstallen per 10.000 inwoners per maand. De criminaliteitsgraad in de centrumsteden wat diefstallen betreft ligt aanmerkelijk hoger: 4,9. Hasselt kent een graad van 5,7. Dat is de op twee na hoogste graad van de centrumsteden.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

Deze misdrijven omvatten een brede waaier van persoonsmisdrijven: opzettelijke en onopzettelijke slagen en verwondingen, aanrandingen van de eerbaarheid, verkrachtingen, moord en doodslag.

In Vlaanderen daalde het aantal misdrijven van deze categorie met 14% in 2000. In de centrumsteden lag het aantal misdrijven tegen de lichamelijke integriteit bijna een kwart lager. In Hasselt lag dit aantal misdrijven 3% hoger dan in 1999.

De criminaliteitsgraad van dit soort misdrijven bedraagt in Vlaanderen 0,4. In de centrumsteden ligt de graad iets hoger: 0,6. Hasselt kent ook een criminaliteitsgraad van 0,6.

Bedrogmisdrijven tegen de eigendom

Onder deze groep misdrijven verstaan we verduistering en bedrieglijke verberging, oplichting en bedriegerij, misbruik van vertrouwen, heling, postcheque zonder dekking, bankbreuk en misbruik van voorkennis.

Het aantal van deze feiten daalde in Vlaanderen met 13%. In de steden en Hasselt bedroeg de daling 19%.

De criminaliteitsgraad van bedrogmisdrijven tegen de eigendom bedroeg in Vlaanderen 0,3. In de centrumsteden was dat traditioneel is hoger: 0,5. Hasselt kent een graad van 0,2.

Verdovende middelen

De cijfers in verband met verdovende middelen moeten nog meer dan de vorige met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Deze groep delicten wordt immers zelden of nooit bij de politie aangegeven naar aanleiding van een klacht maar voornamelijk pro-actief door de politie opgespoord. Deze groep delicten is dan een loutere weerspiegeling van de activiteiten van de politiediensten.

In Vlaanderen daalde deze misdrijven in 2000 met 8%. In de centrumsteden bedroeg de daling 11%. Hasselt kent de sterkste daling. Bezit, gebruik, fabricage en handel in verdovende middelen lag 18% lager dan in 1999.

De criminaliteitsgraad met betrekking tot verdovende middelen ligt in Vlaanderen en de centrumsteden op 0,3. In Hasselt ligt de graad iets hoger: 0,5.

Milieu

Deze problematiek wint aan belangrijkheid maar blijft beperkt. Bovendien daalt het aantal milieumisdrijven in de centrumsteden. In Hasselt deed zich in 2000 echter nog een stijging voor van 20%.

De criminaliteitsgraad van milieumisdrijven ligt overal laag: 0,1.

- ▶ De criminele feiten in Hasselt bestaan voor het merendeel uit diefstallen. Op de tweede plaats volgen misdrijven tegen de lichamelijke integriteit. Drugmisdrijven nemen de derde plaats in.

4 17 Globale score onveiligheidsgevoel, 1997–1998*Bron: Federale Veiligheidsmonitor*

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
1997	3,0	3,4	2,2
1998	2,9	3,4	2,5

4 18 Voorkomen van algemeen onveiligheidsgevoel, opgesplitst naar mate van voorkomen, uitgedrukt als een % van de bevolking, 1997–2000*Bron: Federale Veiligheidsmonitor*

	H	G	V	H	G	V	H	G	V
Altijd	2,4	2,8	1,9	2,4	2,4	2,1	2,6	2,4	2,0
Vaak	6,9	6,3	5,1	7,3	7,5	5,7	6,7	8,5	8,3
Soms	26,1	26,5	19,6	26,2	33,7	20,9	27,3	27,3	26,9
Zelden	32,5	31,7	29,2	28,5	23,2	27,1	37,1	31,6	32,3
Nooit	32,1	32,7	44,2	35,7	32,3	44,2	26,3	30,2	30,5
	1997			1998			2000		

H = Hasselt, G = Genk, V = Vlaanderen

1 Dit bevolkingsonderzoek werd op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken uitgevoerd door de Algemene Politiesteundienst, afdeling Politiebeleidsondersteuning in samenwerking met de provinciegouverneurs. De resultaten die hier gebruikt worden vloeien voort uit de telefonische enquête van 1997, 1998 en 2000. De federale enquêtes omvatten telkens een steekproef van 6000 mensen. Die steekproef is representatief voor de Belgische bevolking van 15 jaar en ouder. Deze representativiteit wordt gegarandeerd doordat op toevallige wijze een voldoende aantal respondenten wordt bevraagd en de monitor maakt gebruik van bijsturingen om deze populatie zo representatief mogelijk te maken. Voor de lokale Veiligheidsmonitoren werden enkelvoudige toevalssteekproeven getrokken op het niveau van een gemeente of interpolitiezone. Vervolgens gebeurde er een herweging of poststratificatie, volgens de leeftijd en het geslacht van de respondenten.

Onveiligheidsgevoel¹

Criminaliteit en onveiligheid worden vaak in één adem genoemd. Nochtans zijn beide concepten verschillend. Criminaliteit verwijst naar een objectief gegeven: het bestaan van misdrijven in de samenleving. Onveiligheid verwijst naar een subjectief gegeven: een gevoel dat leeft onder de mensen. Niemand ontkent het verband tussen beide begrippen maar analyse leert dat onveiligheid niet alleen voortkomt uit de criminaliteit die men ervaart. Vandaar dat we in dit hoofdstuk ook aandacht besteden aan het onveiligheidsgevoel van de burgers.

De Veiligheidsmonitor is het belangrijkste onderzoek dat peilt naar de gevoelens van onveiligheid. In deze enquête is een algemene vraag opgenomen naar het algemeen onveiligheidsgevoel. De antwoorden worden omgezet in een score tussen 0 en 10 waarbij een hogere score een groter onveiligheidsgevoel aanduidt. Hierbij scoorde Vlaanderen in 1998 2,5. Hasselt scoorde als stad hoger met een score van 2,9. Uit de Veiligheidsmonitor blijkt dat vooral jongeren en ouderen zich onveilig voelen.

Verder is in de Veiligheidsmonitor aan de respondenten ook de volgende vraag voorgelegd: “Gebeurt het dat u zich onveilig voelt?”. De respondenten konden antwoorden met “altijd”, “vaak”, “soms”, “zelden” of “nooit”.

Ruim 10,0% van de Vlamingen zegt zich altijd of vaak onveilig te voelen. Drie jaar daarvoor was dat nog 7,0%. Het onveiligheidsgevoel neemt dus toe. Tegelijkertijd voelen ook steeds minder mensen zich zelden of nooit onveilig. In 1997 waren er dat nog 73,4%. In 2000 nog 62,8%. Het onveiligheidsgevoel in Vlaanderen neemt toe.

Hasselt kent deze evolutie van toenemende onveiligheid niet. Toch moet hierbij opgemerkt worden dat de Hasselaars zich in 1997 reeds even onveilig voelden als de Vlamingen nu. Hasselt kende in 1997 dus een relatief hoog onveiligheidsgevoel. Sindsdien is dat echter niet toegenomen zoals in de rest van Vlaanderen zodat Hasselt zich momenteel situeert iets onder het Vlaamse gemiddelde: 9,3% voelt zich altijd tot vaak onveilig en 63,4% zelden tot nooit.

- ▶ Aan het algemeen onveiligheidsgevoel in Hasselt kende de Veiligheidsmonitor een score van 2,9 op 10 toe. Dat is een score in de middenmoot van de Vlaamse steden.
- ▶ Het onveiligheidsgevoel in Vlaanderen is de laatste jaren gestegen maar niet in Hasselt. 9,3% van de Hasselaars voelt zich vaak tot altijd onveilig. Dit percentage ligt iets lager dan het Vlaamse gemiddelde.

2 Mensen die wij omschrijven als mensen met mijdingsgedrag zijn degenen die in een bepaalde situatie altijd of vaak mijdingsgedrag vertonen. Degenen die wij omschrijven als mensen zonder mijdingsgedrag zijn degenen die zelden of nooit een situatie proberen te vermijden.

Mijdingsgedrag²

Een groot onveiligheidsgevoel heeft tot gevolg dat mensen onveilige plaatsen, gewoonten en situaties zullen trachten te vermijden. De Veiligheidsmonitor legde de respondenten vijf stellingen voor en vroegen of ze altijd, vaak, soms, zelden of nooit het volgende gedrag vertoonden:

- bepaalde plekken in de gemeente mijden omdat men het niet veilig vindt
- vermijden om open te doen voor onbekenden omdat men het niet veilig vindt
- waardevolle spullen wegbrengen naar een plaats die men veiliger vindt dan het eigen huis
- bij duisternis vermijden weg te gaan van huis
- vermijden om de kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat men vreest voor hun veiligheid

We laten nu bovenstaande stellingen rond mijdingsgedrag de revue passeren in orde van voorkomen in Vlaanderen.

4 19 Evolutie van het mijdingsgedrag voor bepaalde situaties, opgesplitst naar mate van voorkomen, 1997–2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

Vermijden om de kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat men vreest voor hun veiligheid

	Hasselt	Genk	Vlaanderen	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Altijd/vaak	42,7	52,8	45,2	40,4	41,7	34,9
Soms	26,2	27,7	23,9	30,6	28,1	27,4
Zelden/nooit	31,1	19,5	30,9	29,0	30,2	37,7
	1997			2000		

Waardevolle spullen wegbrengen naar een plaats die men veiliger vindt dan het eigen huis

	Hasselt	Genk	Vlaanderen	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Altijd/vaak	24,9	28,9	28,1	25,6	25,4	30,9
Soms	25,9	20,8	18,6	12,5	10,9	15,7
Zelden/nooit	49,2	50,3	53,3	62,0	63,7	53,4
	1997			2000		

Vermijden om open te doen voor onbekenden omdat men het niet veilig vindt

	Hasselt	Genk	Vlaanderen	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Altijd/vaak	48,8	52,5	49,1	26,7	25,5	25,9
Soms	12,8	9,7	9,0	23,1	24,2	20,0
Zelden/nooit	38,4	37,8	41,9	50,2	50,3	54,24
	1997			2000		

Bij duisternis vermijden weg te gaan van huis

	Hasselt	Genk	Vlaanderen	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Altijd/vaak	23,6	26,0	20,7	16,2	19,2	16,5
Soms	14,1	14,0	9,7	12,3	13,2	12,4
Zelden/nooit	63,2	60,0	69,6	71,5	67,5	71,1
	1997			2000		

Bepaalde plekken in de gemeente mijden omdat men het niet veilig vindt

	Hasselt	Genk	Vlaanderen	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Altijd/vaak	13,9	22,6	9,5	16,5	21,6	12,9
Soms	22,2	29,8	15,7	19,1	26,3	13,2
Zelden/nooit	70,0	47,7	74,9	64,4	52,1	73,9
	1997			2000		

Vermijden om de kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat men vreest voor hun veiligheid

Vlamingen vertonen het grootste mijdingsgedrag met betrekking tot hun kinderen. Ze beschermen ze tegen onveiligheid. Bijna 35% van de Vlamingen vermijdt altijd of vaak de kinderen ergens naartoe te laten gaan omdat ze vrezen voor hun veiligheid. Opvallend is dat dit cijfer sinds 1997 sterk is afgenomen. Toen vermeerde nog 45,2% altijd of vaak om de kinderen ergens naartoe te laten gaan als men het niet veilig vond.

Waardevolle spullen wegbrengen naar een plaats die men veiliger vindt dan het eigen huis

Dat Vlamingen bang zijn voor inbraken, blijkt uit het feit dat ruim 30% van de Vlamingen altijd of vaak waardevolle spullen op een veilige plaats buitenshuis opbergen. Eén op vijf doet dit zelfs altijd. Dit mijdingsgedrag is constant gebleven doorheen de laatste jaren.

Ruim één op vier Hasselaars vertoont dit mijdingsgedrag vaak of altijd.

Vermijden om open te doen voor onbekenden omdat men het niet veilig vindt

In 1997 deed 40% van de Vlamingen de deur nooit open voor onbekenden. Ondertussen is dat aantal teruggelopen tot 16%. Toch houdt anno 2000 nog steeds één op vier Vlamingen de deur altijd of vaak gesloten voor onbekenden. In 1997 was dat nog de helft. Dit mijdingsgedrag is de laatste jaren dus met de helft of meer teruggelopen.

In Hasselt doet zich identiek dezelfde trend voor. Met 26,7% van de Hasselaars die altijd of vaak de deur gesloten houden, komt dit mijdingsgedrag in Hasselt zelfs vaker voor dan het wegbrengen van waardevolle spullen.

Bij duisternis vermijden weg te gaan van huis

Het merendeel van de Vlamingen is niet te bang om zich na zonsondergang nog op straat te begeven. Slechts 16,5% zegt altijd of vaak binnen te blijven na het vallen van de avond.

Voor de Hasselaars gelden ongeveer dezelfde verhoudingen als voor de Vlamingen. 71,5% vermijdt zelden of nooit om 's avond weg te gaan van huis. Sinds 1997 is er ook een daling merkbaar. Toen vermeerde nog bijna een kwart van de Hasselaars het huis te verlaten na zonsondergang.

Bepaalde plekken in de gemeente mijden omdat men het niet veilig vindt

Bijna 13% van de Vlamingen mijdt vaak of altijd plekken in de gemeente omdat men het onveilig vindt. Dat is een stijging sinds 1997 met ruim 3%.

In Hasselt komt dit mijdingsgedrag vaker voor: 16,5% van de Hasselaars mijden vaak of altijd plekken die men gevaarlijk vindt. Dit mijdingsgedrag komt in Hasselt dan ook net iets vaker voor dan het bij duisternis vermijden weg te gaan van huis.

- ▶ Het mijdingsgedrag is afgenomen sinds 1997.
- ▶ Mijdingsgedrag doet zich vooral voor met betrekking tot de kinderen. Zij mogen vaak ergens niet naartoe omdat men vreest voor hun veiligheid.

4 20 Mortaliteitsratio's voor de periode 1990–1999, opgesplitst naar geslacht.

Bron: WVC

Bij vrouwen	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Alle oorzaken	88,5	99,6	100
Borstkanker	89,7	89,7	100
Alle kwaadaardige kankers	90,0	95,7	100
Maagdarmkanker	94,8	95,7	100
Hart- en vaatziekten	89,4	105,9	100
Ziekten ademhalingsstelsel	76,5	88,8	100
Kanker luchtwegen en longen	96,9	123,6	100
Ziekten maag, darm, lever en pancreas	96,0	90,3	100
Vervoersongevallen	127,8	129,3	100

Bij mannen	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Alle oorzaken	96,9	112,2	100
Alle kwaadaardige kankers	101,4	102,0	100
Maagdarmkanker	111,6	107,7	100
Hart- en vaatziekten	94,8	110,1	100
Ziekten ademhalingsstelsel	98,7	197,7	100
Kanker luchtwegen en longen	107,1	97,8	100
Ziekten maag, darm, lever en pancreas	86,7	100,5	100
Vervoersongevallen	99,9	111,3	100

Een gezonde stad?

We gaan de gezondheid van de inwoners van Hasselt na aan de hand van enkele mortaliteitsratio's. De standardized mortality rate (SMR) geeft de verhouding weer van het waargenomen aantal sterfgevallen in een bepaalde stad tot het aantal sterfgevallen dat men verwacht op basis van de gegevens van het Vlaams Gewest. We splitsen de resultaten uit naar geslacht. Eerst komen de vrouwen aan bod, daarna de mannen.

Vrouwen

Wanneer we alle overlijdens beschouwen waarbij een ziekte aan de basis lag, zien we dat er in Hasselt 10% minder vrouwen sterven ten gevolge van een ziekte dan in de rest van Vlaanderen.

Wat borstkanker betreft, doen de Hasseltse vrouwen het goed. Voor elke tien Vlaamse vrouwen met borstkanker zijn er maar negen Hasseltse. Hetzelfde geldt voor andere kwaadaardige kankers en hart- en vaatziekten. Aan ziekten van het ademhalingsstelsel sterven in Hasselt het minste vrouwen van alle centrumsteden. Deze SMR bedraagt in Hasselt slechts 76,5.

De enige ratio die ver boven 100 ligt, betreft de vervoersongevallen. De ratio van 127,8 is de op één na hoogste in Vlaanderen.

- ▶ De Hasseltse vrouwen sterven opvallend minder dan andere Vlaamse vrouwen ten gevolge van ziekte. In het aantal vervoersongevallen met dodelijke afloop zijn de Hasseltse vrouwen daarentegen oververtegenwoordigd.

Mannen

De Hasseltse mannen scoren in het algemeen rond het Vlaamse gemiddelde. De enige echte uitschieter is het aantal overlijdens ten gevolge van maagdarmkanker. In vergelijking met Vlaanderen, sterven er 11% meer Hasseltse mannen aan maagdarmkanker. Ook longkanker komt onder Hasseltse mannen iets vaker voor met een ratio van 107,1.

- ▶ De mortaliteitsratio's van de Hasseltse mannen zijn vergelijkbaar met de Vlaamse gemiddelden. Alleen maagdarmkanker komt onder Hasselaars significant vaker voor dan bij de rest van de Vlamingen.

5 Een leefbare stad?

In dit hoofdstuk stellen we ons de vraag hoe leefbaar Hasselt is. Deze leefbaarheid gaan we na aan de hand van een aantal indicatoren. We onderzoeken hoe duur het wonen is in Hasselt, hoe hoog het inkomen van de Hasselaars ligt, de werkloosheid onder jongeren, hoe groen Hasselt is, wat Hasselt aan historisch erfgoed te bieden heeft en hoe leefbaar de verschillende buurten zijn.

De Hasseltse bouwgronden zijn relatief goedkoop. De verkoopprijs van 41,7 euro per m² is de op één na goedkoopste van de centrumsteden.

Grote woningen zijn relatief het goedkoopst in Hasselt. Hiervoor betaal je in Hasselt gemiddeld ruim 200.000 euro. Daarmee is Hasselt de op één na goedkoopste centrumstad. Het minste geld betaal je voor een Hasselts appartement ook al is dat gemiddeld 3.000 euro duurder dan in andere centrumsteden.

Hasselt is een heel nette stad om in te wonen. Uit een enquête van Test Aankoop kwam Hasselt met een score van 9 op 10 als properste stad van Vlaanderen naar voor.

Het mediaan inkomen in Hasselt bedraagt 19.110 euro. Dat is het op één na hoogste van alle Vlaamse centrumsteden. Dit bedrag ligt 480 euro boven de Vlaamse mediaan.

De interkwartiele coëfficiënt is sterk in waarde gestegen in de periode 1991–1998. Dit wil zeggen dat de inkomensspreiding groter geworden is. De waarde van de interkwartiele asymmetrie is ook gestegen. Door deze twee evoluties te combineren kan men besluiten dat de grotere inkomensspreiding vooral te wijten is aan een verdere spreiding van de inkomens boven het mediaaninkomen. Deze vaststellingen gelden voor Vlaanderen maar zijn nog meer uitgesproken voor Hasselt.

Deze bevindingen worden ondersteund door een analyse van de relatieve grootte van de verschillende inkomensgroepen. De hoogste en laagste inkomensgroepen nemen relatief in aantal toe.

In Hasselt is het aantal werkloze jongeren tussen 1993 en 2000 fors gedaald met 42,7%. Hasselt volgt hiermee de trend van Vlaanderen en de centrumsteden.

Hasselt kent met 94 ha relatief weinig groengebied. Driekwart van dit groen is gebied voor dagrecreatie. Het huishoudelijk afval in Hasselt neemt gestaag toe.

Het Hasselts historisch erfgoed bestaat uit 72 beschermde eenheden. Dat is 2,4% van het cultureel erfgoed van de steden. Bijna negen op tien beschermde eenheden zijn monumenten.

Vlamingen en Hasselaars ondervinden vooral hinder van de verkeersproblematiek in hun buurt. Onaangepaste snelheid, lawaaihinder en agressie in het verkeer zet veel kwaad bloed. Hoewel verloedering in Vlaanderen als tweede vaakst voorkomend probleem in de buurten wordt aangeduid, ervaart men toch de vermogensdelicten als een groter probleem. Hasselaars menen zelfs dat diefstallen vaker voorkomen dan verloedering.

Stevoort is de rijkste deelgemeente van Hasselt op basis van het gemiddeld inkomen. Spalbeek (dat tot de deelgemeente Kermt behoort) is het armste deelgebied. Hasselt als deelgemeente zelf wordt gekenmerkt door een zeer hoog gemiddeld inkomen ver van het centrum. Het gaat hier vooral om de residentiële wijk Kiewit in het noorden en ook Henegouw in het zuidoosten. Hoe dichterbij men naar het centrum gaat, hoe lager de inkomens liggen. In het stadscentrum en vlak buiten de Grote Ring liggen de inkomens het laagst.

5 1 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van een m² bouwgrond (in euro), 1990, 1999

Bron: STADIM

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1990	22,5	16,0	28,2	23,2
1999	41,7	36,2	56,9	48,2

Wonen in de stad

Wonen is niet goedkoop. Maar bouwgronden en woningen kosten niet overal in Vlaanderen evenveel. Vooral in de steden kan de woningkost nogal oplopen. Soms zelfs zo erg dat wonen in de stad niet meer leefbaar wordt. In deze paragraaf nemen we de bouwgrond- en woningprijzen in Hasselt onder de loep en gaan we na hoe proper Hasselt is.

Bouwgrondprijzen

De bouwgronden zijn in Vlaanderen de laatste tien jaar meer dan verdubbeld in prijs. In 1990 betaalde iemand die een stuk grond wou kopen in Vlaanderen nog gemiddeld 23,2 euro per m². In 1999 is die prijs opgelopen tot 48,2 euro.

Ook de bouwgrondprijzen in de centrumsteden kenden een verdubbeling op tien jaar tijd. De prijzen liggen er bovendien gemiddeld hoger dan in de rest van Vlaanderen. Voor een vierkante meter bouwgrond betaalde je in 1999 gemiddeld 56,9 euro. Dat is 8,7 euro meer dan in de rest van Vlaanderen.

De Hasseltse bouwgrond is de op één na goedkoopste van alle centrumsteden. Enkel buurgemeente Genk is nog goedkoper. Tien jaar geleden situeerde de prijs van de Hasseltse bouwgrond aan 22,5 euro per m² zich nog rond het Vlaams gemiddelde maar in 1999 ligt de prijs met 41,7 euro per m² beneden het Vlaamse en ver beneden het stadsgemiddelde. De bouwgrondprijzen stegen in Hasselt dus niet zo spectaculair als in de rest van Vlaanderen: 'slechts' met 86% in plaats van met 108%.

- ▶ De Hasseltse bouwgrond is met 41,7 euro per m² de op één na goedkoopste van de centrumsteden.

Woningprijzen

De gemiddelde woningprijzen in Vlaanderen stegen in het algemeen niet zo spectaculair als de bouwgrondprijzen. Er zijn wel verschillen waar te nemen tussen de verkoopprijzen van appartementen, van kleine en middelgrote woningen en van grote woningen. We zetten ze op een rijtje.

5 2 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van appartementen (in euro), 1990, 1999

Bron: STADIM

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1990	53683	57115	54064	62877
1999	78909	68326	75670	85604

5 3 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen (in euro), 1990, 1999

Bron: STADIM

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1990	53656	50707	44371	47777
1999	84917	84774	74844	80900

5 4 Evolutie van de gemiddelde verkoopprijzen van grote woningen (in euro), 1990, 1999

Bron: STADIM

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaams Gewest
1990	156247	122672	179654	161865
1999	201946	265817	260312	248566

Appartementen

De gemiddelde verkoopprijs van appartementen in Vlaanderen steeg de laatste tien jaar met 36% tot 85.604 euro. In de centrumsteden betalen kopers zo'n 10.000 euro minder. De verkoopprijzen van Hasseltse appartementen lagen tien jaar geleden nog onder het stedelijk gemiddelde maar door een stijging van de verkoopprijzen met bijna 50% is Hasselt nu iets duurder dan de doorsnee centrumstad. Een Hasselts appartement kost gemiddeld 78.909 euro.

- ▶ Een Hasselts appartement kost gemiddeld 78.909 euro. Deze prijs ligt iets boven het stedelijk gemiddelde.

Kleine en middelgrote woningen

De verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen stegen het sterkst van de drie categorieën woningen in de laatste tien jaar. In Vlaanderen en de centrumsteden werden deze woningen 69% duurder.

In Vlaanderen betaal je voor een kleine tot middelgrote woning gemiddeld 80.900 euro. In de centrumsteden is dat iets minder: 74.844 euro.

Hasselt is wat de kleine en middelgrote woningen betreft in de laatste tien jaar stellig duurder geweest dan Vlaanderen en de centrumsteden. De meerprijs is echter afgenomen omdat de stijging in de afgelopen tien jaar minder sterk was dan in de rest van Vlaanderen (58% tegenover 69%). Een kleine of middelgrote woning kost in Hasselt gemiddeld 84.917 euro. Dat is toch nog zo'n 10.000 euro meer dan in de steden.

- ▶ Een kleine of middelgrote woning kost in Hasselt gemiddeld 84.917 euro. Dat is ongeveer 10.000 euro meer dan in de steden.

Grote woningen

In Vlaanderen steeg de prijs van de grote woningen met 54% sinds 1990. Een grote woning kost nu gemiddeld 248.566 euro.

In de centrumsteden stegen de prijzen iets minder erg. Gemiddeld werden de grote woningen 45% duurder. Ze kosten nu 260.312 euro.

In Hasselt stegen de prijzen voor grote woningen met 29% sinds 1990. Een grote woning kost in Hasselt gemiddeld 201.946 euro. Daarmee is Hasselt de op één na goedkoopste centrumstad na Mechelen.

- ▶ Hasselt is met een gemiddelde prijs van 201.946 euro voor grote woningen de op één na goedkoopste centrumstad.

Anders bekeken

In Vlaanderen stegen de verkoopprijzen van kleine en middelgrote woningen het meest in de afgelopen tien jaar. De prijzen van appartementen stegen het minst maar nog steeds zijn de appartementen gemiddeld 5.000 euro duurder dan de kleine en middelgrote woningen. Tien jaar geleden was dat wel nog 15.000 euro.

In de centrumsteden zijn de prijzen van appartementen en kleine en middelgrote woningen vergelijkbaar. Beide kosten gemiddeld zo'n 75.000 euro. Deze zijn dus goedkoper dan het Vlaams gemiddelde. Voor de verkoopprijs van grote woningen in de steden is het omgekeerde het geval. Deze woningen zijn zo'n 11.500 euro duurder dan in gans Vlaanderen.

In Hasselt zijn de appartementen het goedkoopst. Toch ligt deze prijs zo'n 3.000 euro boven de prijs in de centrumsteden. Voor kleine en middelgrote woningen is Hasselt duurder dan Vlaanderen en de centrumsteden. Grote woningen zijn relatief het goedkoopst in Hasselt.

- ▶ Grote woningen zijn relatief het goedkoopst in Hasselt maar het minste geld betaal je voor een Hasselts appartement ook al is dat 3.000 euro duurder dan in andere centrumsteden.

5 5 Netheid in de stad, 2001

Bron: Test Aankoop, januari 2001

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Globaal	9	7	7
Openbare plaatsen	9	8	8
Residentiële wijken	9	7	7
Sociale wijken	9	6	6

Netheid

De netheid van de openbare ruimte is één van de belangrijkste aspecten van de kwaliteit van het leven in de stad. Niet alle gemeenten bestrijden het vuil even doeltreffend. Groepjes enquêteurs van Test Aankoop gingen in de 40 belangrijkste steden en gemeenten in België de netheid na. In elke gemeente onderzochten zij drie trajecten:

- een publiek parcours doorheen het drukste stadsgedeelte (openbare plaatsen)
- een weg doorheen een socio-economisch benadeelde buurt (sociale wijken)
- een weg doorheen een socio-economisch bevoordeelde buurt (residentiële wijken)

Een eerste vaststelling die Test Aankoop deed was dat de netheid van een agglomeratie afhangt van de bevolkingsdichtheid. Grotere agglomeraties moeten bijgevolg een grotere inspanning leveren om hetzelfde netheidniveau te behalen dan kleinere gemeenten.

Een tweede belangrijke vaststelling is dat wijken met inwoners van een hoger socio-economisch niveau gemiddeld schoner zijn dan kansarme buurten. Dat is vooral zo in de grote steden.

Een derde vaststelling is dat het belangrijkste probleem in de steden het sluikestorten is. Meer dan twee derde van de steden heeft ermee te maken. Graffiti, extreem verloederde plaatsen en hondenoep zijn in de helft van de agglomeraties problematisch.

In Hasselt wordt de openbare netheid, net als in de meeste gemeenten, rechtstreeks verzekerd door de gemeentediensten. Hasselt is wel één van de weinige steden waar geen huisvuilbelasting moet betaald worden.

Op basis van de resultaten van de Test Aankoopenquête kenden wij aan de steden een score toe op 10 punten. Een score van 5 is middelmatig, een score van 7 is goed en een score van 9 zeer goed.

De centrumsteden behalen een globale score van 7 punten. De openbare plaatsen zijn het properst: de score van 8 toont aan dat de steden de grootste inspanningen leveren om de binnenstad net te houden. Met een score van 7 volgen de residentiële wijken op de tweede plaats. De sociale achterstandswijken zijn het vuilst. Hier behalen de steden een score van 6. Dit is echter niet noodzakelijk het gevolg van minder dienstverlening.

Hasselt komt uit de Test Aankoopenquête als properste stad van Vlaanderen naar voor. Zowel de openbare plaatsen als de verschillende wijken krijgen een score van 9 punten.

- ▶ Hasselt is met een score van 9 punten op 10 de properste stad van Vlaanderen.

5 6 Evolutie van het mediaan inkomen in euro, 1991–1998

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
1991	16460	15220	15950
1992	17840	15900	17180
1993	18400	16340	17640
1994	18670	16620	18080
1995	18560	16440	17980
1996	18500	16460	18100
1997	18630	15920	18310
1998	19110	15950	18630

5 7 Evolutie van het interkwartiel verschil in euro, 1991, 1998

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
1991	14,0	11,4	14,0
1998	18,0	14,0	17,5

5 8 Evolutie van de interkwartiele coëfficiënt in euro, 1991, 1998

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
1991	84,9	74,7	87,6
1998	94,0	87,7	94,1

Een rijke stad?

In deze paragraaf beschouwen we het inkomen van Hasseltse bevolking. Eerst nemen we het mediaan inkomen onder de loep. Daarna onderzoeken we de inkomensspreiding rond deze mediaan. Ten slotte gaan we kort in op het aantal leefloontrekkers.

Mediaan inkomen

Het mediaan inkomen is het middelste inkomen van alle inwoners. In Vlaanderen bedroeg dat inkomen in 1998 18.630 euro. Dat is een stijging met 17% tegenover 1991. Hasselt bevindt zich al jaren boven de Vlaamse mediaan. Het mediaan inkomen bedraagt in Hasselt 19.110 euro. Dit is het op één na hoogste van alle Vlaamse steden. Ook hier deed zich een stijging voor van 16% sinds 1991.

- ▶ Het mediaan inkomen in Hasselt bedraagt 19.110 euro. Dat is het op één na hoogste van alle Vlaamse centrumsteden. Dit bedrag ligt 480 euro boven de Vlaamse mediaan.

Inkomensverdeling

De waarde van het mediaan inkomen is slechts een beperkte aanduiding van het inkomen van de bevolking in een stad. Het is belangrijk te weten hoe de inkomens verspreid liggen rond deze mediaan. Deze spreiding gaan we eerst na aan de hand van een aantal spreidingsmaten. Vervolgens nemen we de inkomensspreiding onder de loep aan de hand van inkomensgroepen.

Enkele spreidingsmaten

Het interkwartiel verschil geeft een idee van de spreiding van de inkomens rond de mediaan. Hoe kleiner dat verschil is, hoe dichter de inkomens rond het mediaan inkomen gegroepeerd zijn. Hasselt kent een interkwartiel verschil van 18.000 euro. Dat is net iets boven het Vlaamse gemiddelde. Ook de interkwartiele coëfficiënt van 94% (de verhouding tussen het interkwartiel verschil en de mediaan) is nagenoeg gelijk aan het Vlaamse gemiddelde. Deze maat is niet afhankelijk van de grootte van de mediaan zodat deze maat over verschillende jaren vergelijkbaar is. Hier zien we duidelijk dat de spreiding van de inkomens de laatste tien jaar toegenomen is. In Hasselt bedraagt deze toename zelfs bijna 10%.

- ▶ De inkomensspreiding is in Hasselt toegenomen maar situeert zich nog steeds rond het Vlaams gemiddelde.

5 9 Evolutie van het totaal aantal aangiften per inkomenscategorie, 1992, 1998

Bron: NIS

		Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
< 2.478,94 euro	1992	734	682	16401	62100
	1998	981	1450	23566	79284
2.478,94 – 6.197,34 euro	1992	1323	1309	33844	122124
	1998	1530	1841	35140	120421
6.197,34 – 12.394,68 euro	1992	5620	5744	149289	516816
	1998	5552	7034	150916	501769
12.394,68 – 17.352,55 euro	1992	5966	5883	141775	515320
	1998	6000	6374	139538	525884
17.352,55 – 24.789,35 euro	1992	6044	5392	132407	489994
	1998	6914	6166	150194	573977
> 24.789,35 euro	1992	8639	5193	171128	696387
	1998	11132	7204	211977	904051
Totaal	1992	28326	24203	644844	2402741
	1998	32109	30069	711331	2705386

5 10 Evolutie van het aandeel aangiften per inkomenscategorie, 1992, 1998

Bron: NIS

		Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
< 2.478,94 euro	1992	2,6	2,8	2,5	2,6
	1998	3,1	4,8	3,3	2,9
2.478,94 – 6.197,34 euro	1992	4,7	5,4	5,3	5,1
	1998	4,8	6,1	4,9	4,5
6.197,34 – 12.394,68 euro	1992	19,8	23,7	23,2	21,5
	1998	17,3	23,4	21,2	18,6
12.394,68 – 17.352,55 euro	1992	21,1	24,3	22,0	21,5
	1998	18,7	21,2	19,6	19,4
17.352,55 – 24.789,35 euro	1992	21,3	22,3	20,5	20,4
	1998	21,5	20,5	21,1	21,2
> 24.789,35 euro	1992	30,5	21,5	26,5	29,0
	1998	34,7	24,0	29,8	33,4

5 11 Evolutie van het aandeel aangiften per inkomenscategorie, 1998

Bron: NIS

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
< 6.197,34 euro	7,8	10,9	8,3	7,4
6.197,34 – 17.352,55 euro	36,0	44,6	40,8	38,0
> 17.352,55 euro	56,2	44,5	50,9	54,6

Inkomensgroepen

Een andere manier om de inkomensverdeling in een stad te schetsen is aan de hand van inkomensgroepen. We deelden de bevolking in zes groepen in naargelang de grootte van hun netto belastbaar inkomen.

In Vlaanderen vulden in 1998 2.705.396 mensen hun belastingsaangifte in. Dat is een stijging van 12% tegenover 1992. Opvallend hierbij is dat deze stijging niet gelijk verdeeld is over de verschillende inkomensgroepen heen. Het valt op dat de laagste en de hoogste inkomensgroepen sterker in aantal groeiden dan de groepen met middelgrote inkomens. De groep van de laagste inkomens groeide met 28%, de groep van de hoogste inkomens met 30%. De groepen van de middelgrote inkomens bleven nagenoeg even groot ondanks de toename van het aantal aangiften. Proportioneel nemen de extreme inkomens dus toe terwijl de middelgrote inkomens in verhouding afnemen.

In Vlaanderen vormen de 'hogere inkomens' de grootste groep. 54,6% van de Vlamingen kan rekenen op een netto belastbaar inkomen van meer dan 17.352,55 euro. De inkomensgroep tussen 6.197,34 euro en 17.352,55 euro vertegenwoordigt 38,0%. De lagere inkomens vertegenwoordigen 7,4%.

In de centrumsteden is het aantal aangiften tussen 1992 en 1998 met 10% gestegen. Ook hier is sprake van een toenemende spreiding van de inkomens. Maar waar in Vlaanderen de toename van de groep van de laagste inkomens nog gelijke tred houdt met de toename in de hoogste inkomens, is dat in de steden niet het geval. De groep van de laagste inkomens nam in de steden op zes jaar tijd maar liefst met 44% toe. De groep van de hoogste inkomens groeide met 24%. Ook hier doet zich dus een polarisering voor naar de extreme inkomens toe. De groep van de middelgrote inkomens wordt relatief kleiner.

In de centrumsteden is de groep van de grootste inkomens iets kleiner dan in heel Vlaanderen: 50,9%. De middelgrote inkomens nemen vergelijkbaar met Vlaanderen 40,8% in. De groep van de lagere inkomens is iets groter dan in Vlaanderen: 8,3%.

In Hasselt steeg het aantal aangiften tussen 1992 en 1998 met 12%. Ook hier groeiden de hoogste en laagste inkomensgroepen het sterkst. De hoogste inkomensgroep nam met 29% toe en de laagste met 34%. De groep van de middelgrote inkomens bleef nagenoeg even groot en nam ook in Hasselt proportioneel in belang af.

In Hasselt is het overwicht van de hogere inkomensgroepen nog groter dan in Vlaanderen. 56,2% van de Hasselaars heeft een inkomen van meer dan 17.352,55 euro. De middelgrote inkomens vertegenwoordigen 36,0%. De groep met de lagere inkomens is iets groter dan in Vlaanderen maar ligt met 7,8% onder het stadsniveau.

- De hoogste en de laagste inkomensgroepen groeien in Hasselt, net als in de rest van Vlaanderen, sterker dan de groepen van de middelste inkomens.

5 12 Evolutie van het aantal bestaansminimumtrekkers (1991–2000).

Bron: APS-databank

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
01/1991	298	227	12527	21900
01/1992	317	215	12065	21643
01/1993	310	203	12218	22109
01/1994	355	196	13652	24592
01/1995	389	243	14995	26799
01/1996	378	236	15667	28060
01/1997	406	218	16120	29217
01/1998	376	205	16464	29487
01/1999	375	197	16488	29394
01/2000	380	194	15598	27659

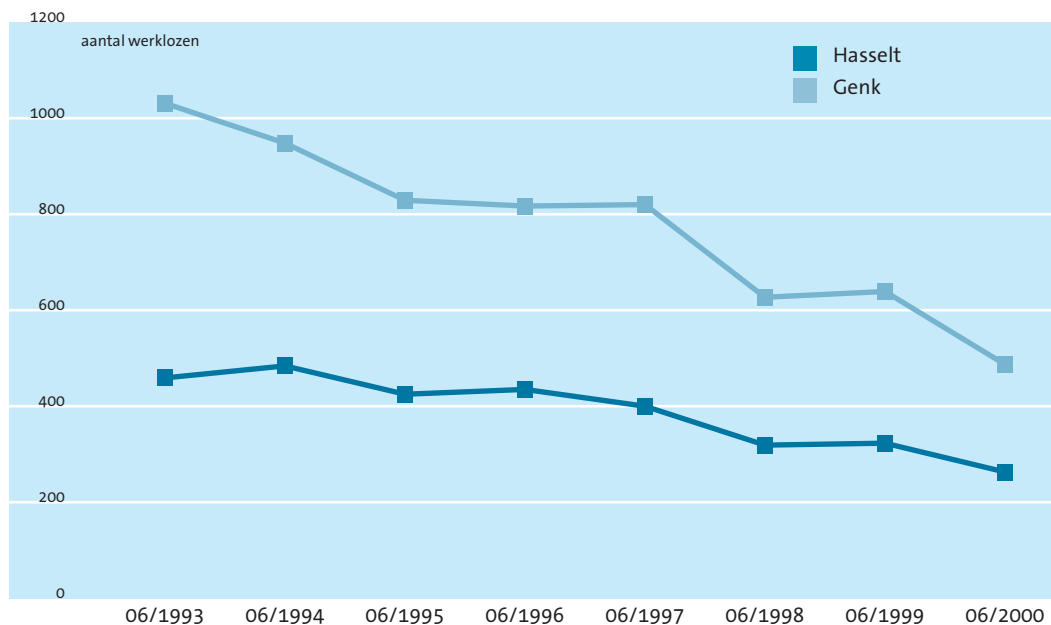
5 13 Evolutie van het aantal werkloze jongeren (1993–2000).

Bron: APS-databank

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
06/1993	459	1031	13272	39579
06/1994	484	948	13739	40749
06/1995	425	829	11331	34021
06/1996	435	817	11425	33635
06/1997	400	820	11190	32072
06/1998	319	627	9455	25997
06/1999	323	639	8752	23824
06/2000	263	487	7059	18309

5 14 Evolutie van het aantal werklozen <25j in Hasselt en Genk (1993–2000)

Bron: APS-databank

Leefloontrekkers

Het bestaansminimum, of leefloon sinds juni 2001, is een sociale uitkering die een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloontrekker behoort (samenwonend persoon, alleenstaand persoon, alleenstaand persoon met kinderen of samenwonende echtgenoten). In 1991 varieerde dit van 297,5 euro tot 595 euro. In 2000 schommelt dit bedrag tussen 359,6 euro en 719,3 euro.

Over de gehele lijn stijgt het aantal gerechtigden in Hasselt. In 2000 zijn er 380 leefloontrekkers in Hasselt, terwijl dat er in 1991 nog 298 waren. In 2000 wonen 56% van de leefloongerechtigden in een van de centrumsteden. Ongeveer 2,4% van het aantal leefloontrekkers in de centrumsteden woont in Hasselt in 2000. Vooral in de centrumsteden en in Vlaanderen kunnen we in 2000 spreken van een sterke daling.

- ▶ Het aantal leefloontrekkers is gestegen in Hasselt. Waar de centrumsteden en Vlaanderen een sterke daling kennen in 2000 merken we een zwakke stijging op in Hasselt.

Werkloze jongeren

In dit onderdeel wordt de werkloosheid onder jongeren besproken. Dit zijn werklozen jonger dan 25. De centrumsteden en Vlaanderen kennen een forse daling van het aantal werklozen: 47% en 54% vergeleken met 1993. Ook in Hasselt is het aantal tussen 1993 en 2000 gedaald met 42,7%. Deze daling gaat echter gepaard met enkele fluctuaties. Absoluut zijn er 263 werkloze jongeren in Hasselt.

Van het aantal werklozen woont 38,5% in één van de centrumsteden in 2000. In 1993 was dit percentage kleiner, namelijk 33,5%.

- ▶ Het aantal werkloze jongeren is fors gedaald in Hasselt en volgt hiermee de trend van de centrumsteden en Vlaanderen.
- ▶ Hoewel er minder werkloze jongeren zijn dan in 1993, wonen er in 2000 meer werklozen in een van de centrumsteden.

5 15 Aantal hectare recreatief groen, 2000

Bron: AROHM

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
Dagrecreatie	68	165	1609	6847
Verblijfrecreatie	0	0	249	5802
Recreatiepark	24	357	381	762
Dag & verblijfrecreatie	0	0	107	117
Jeugdcamping	3	9	12	105
Toeristische recreatieparken	0	0	48	216
Golfterreinen	0	64	64	852
Recreatief parkgebied	0	0	35	117
Reservegebied voor recreatie	0	33	44	140
Totaal	94	628	2549	15087

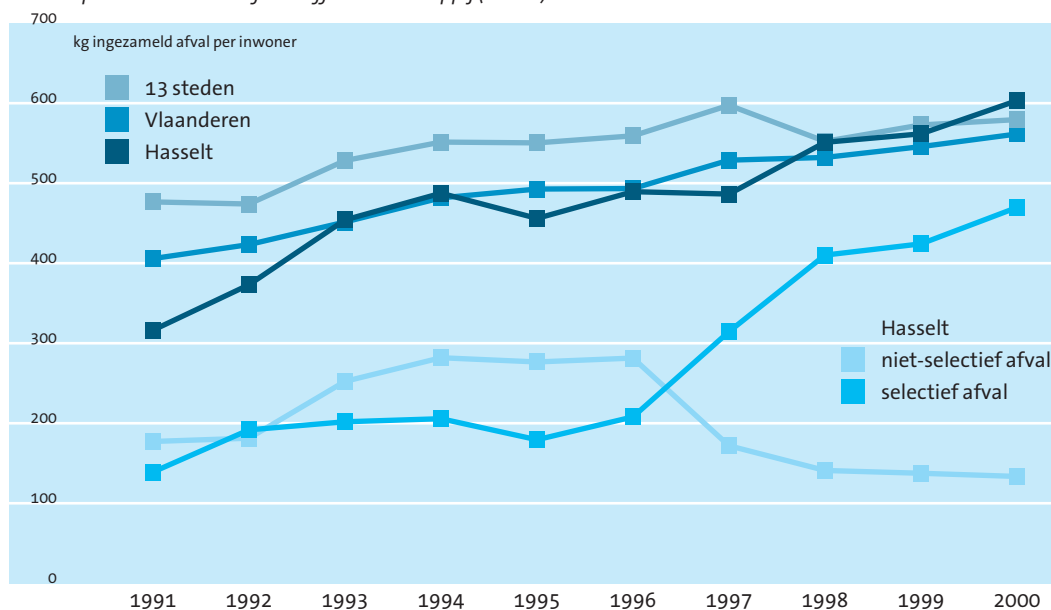
5 16 Aanbod totaal (selectief en niet-selectief) ingezameld huishoudelijk afval (kg/inw)

Bron: Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1991	316,3	331,9	476,6	405,8
1992	373,1	263,9	474,0	423,3
1993	454,1	424,5	528,3	451,5
1994	487,5	449,0	551,4	481,7
1995	456,0	381,8	550,4	492,7
1996	489,4	434,8	559,2	493,3
1997	486,4	454,7	597,4	528,8
1998	551,1	428,5	552,3	532,2
1999	561,7	467,9	572,8	545,7
2000	603,2	556,0	579,5	561,5

5 17 Evolutie van het ingezameld selectief en niet-selectief ingezameld afval en het totaal ingezameld afval

Bron: Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)

Een groene stad?

Recreatief groengebied

In een leefbare stad is plaats voor recreatie in de open lucht. Recreatief groengebied omvat gebieden voor sportterreinen, volkstuinten, parken, enz.

In 2000 was er in Vlaanderen ruim 15.000 ha voorzien als recreatief groengebied. Ruim drie vierde van deze oppervlakte wordt ingenomen door gebieden voor dag- en verblijfrecreatie.

De centrumsteden beschikken over bijna 2.550 ha recreatief groengebied. Gemiddeld is dat ongeveer 196 ha per stad. Opnieuw nemen gebieden voor dag- en verblijfrecreatie bijna drie vierde van deze oppervlakte in. Verder zijn hier ook de recreatieparken vermeldenswaard die 15% van de oppervlakte voor groene recreatie innemen.

Hasselt kent relatief weinig recreatief groen. Met slechts 94,3 ha situeert de stad zich in de laagste regionen van de centrumsteden. Ongeveer driekwart van dit groengebied is gebied voor dagrecreatie. De rest wordt voornamelijk ingenomen door recreatieparken.

- ▶ Hasselt kent relatief weinig recreatief groengebied. Driekwart van dit groen is gebied voor dagrecreatie.

Afval

Het huishoudelijk afval kan ingedeeld worden in twee groepen, n.l. het selectief en het niet-selectief huishoudelijk afval. De eerste groep omvat glas, papier & karton, kunststoffen, metalen, GFT, groenafval, bouw- en sloopafval, houtafval, kringloopvuil, tot en met klein gevaarlijk afval (KGA). Tot het niet-selectief afval behoort het algemeen huisvuil, het grofvuil en het gemeentevuil (straatvuil, veegvuil, marktafval, opruiming van sluikstorten, zwerfvuil e.d.). Deze huishoudelijke afvalstoffen worden via gemeentelijke inzamelkanalen verzameld.

De tabel geeft de evolutie weer van het totaal (selectief en niet-selectief) ingezameld huishoudelijk afval van 1991 tot 2000 in kg per inwoner voor, Hasselt, Genk, de centrumsteden en voor Vlaanderen. In 2000 werd er 561 kg afval per inwoner ingezameld in Vlaanderen, of zo'n 2,9% meer dan het jaar voordien. We zien een continue toename van het ingezameld afval in Vlaanderen. In 2000 werd er 38% meer huishoudelijk afval ingezameld dan in 1991.

Hasselt vertoont hetzelfde verloop dan Vlaanderen en de centrumsteden, met dit verschil dat de toename minder geleidelijk verloopt. Gedurende de jaren neemt het ingezameld afval bijna steeds toe. T.o.v. 1991 wordt er in 2000 90,7% meer afval ingezameld. Het laatste jaar is er een procentuele toename van zelfs 7,4%. Hasselt zamelde gedurende de jaren steeds minder afval in dan Vlaanderen en de centrumsteden, maar in 2000 werd dit overschreden: in absolute cijfers wordt er 603 kg per inwoner ingezameld. Ook vergeleken met het gemiddelde voor de centrumsteden ligt dit vrij hoog. De grafiek laat zien dat de centrumsteden gemiddeld meer afval inzamelen dan Vlaanderen.

De grafiek toont ook de evolutie van het selectief en niet-selectief afval afzonderlijk voor Hasselt. Opvallend is dat het niet-selectief afval in 1991 veel lager ligt dan bij andere gemeenten waardoor het totaal afval veel lager ligt dan het gemiddelde voor Vlaanderen. Het niet-selectief afval stijgt daarom nog tot in de helft van de jaren negentig. Pas in 1997 daalt het. Het selectief afval is toegenomen (sinds 1996). De toename van het selectief huishoudelijk afval is sterker dan de daling van het niet-selectief afval. Dit houdt een toename in van het totaal ingezameld huishoudelijk afval. In 1997 werd er meer selectief dan niet-selectief afval ingezameld. Dit is een positief gegeven dat erop wijst dat het afval meer en meer gescheiden ingezameld wordt, doch het totaal geproduceerd afval blijft nog toenemen.

- ▶ Het huishoudelijk afval in Hasselt neemt gestaag toe. Dit geldt ook voor de centrumsteden en Vlaanderen.

5 18 Overzicht van het cultureel erfgoed, 2000

Bron: AROHM

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
Monument	64	8	2688	6790
Landschap	2	5	108	268
Stadsgezicht	1	0	142	965
Dorpsgezicht	5	1	69	658
Roerend Patrimonium	0	0	2	6
Totaal	72	14	3009	8687

Cultureel erfgoed

Het cultureel erfgoed in Vlaanderen is een uiting van de Vlaamse identiteit uit het verleden. Men wil daarom waardevolle monumenten, landschappen, stads- en dorpsgezichten en ook roerend patrimonium bewaren voor de toekomst door ze te beschermen. Dit betekent niet de bestaande toestand bevriezen maar het erfgoed integreren in de hedendaagse maatschappij. Om beschermd te kunnen worden moeten er twee voorwaarden vervuld zijn. Ten eerste moet het erfgoed van algemeen belang zijn. Dit betekent dat het een waarde moet hebben voor het hele Vlaamse gewest. Ten tweede moet het erfgoed één of meer van de cultuurhistorische waarden bezitten. Beschermd erfgoed moet door de nodige onderhoudswerken in goede staat behouden worden.

In Vlaanderen bestond het totale erfgoed op 31 december 2000 uit 8.687 beschermde eenheden. 78,2% van deze zijn beschermde monumenten. De stadsgezichten nemen 11,1% in, dorpsgezichten 7,6%, landschappen 3,1% en roerend patrimonium 0,1%.

Van al deze beschermde eenheden staan er 3.009 in de centrumsteden. Dat is 34,6%. Negen op tien beschermde eenheden in de steden zijn monumenten.

Hasselt kent 72 beschermde eenheden. Dat is 2,4% van het cultureel erfgoed in de steden. Net als in de andere steden zijn het vooral monumenten die beschermd zijn (88%) maar Hasselt kent ook 2 beschermde landschappen, 1 stadsgezicht en 5 dorpsgezichten.

- ▶ Het Hasselts historisch erfgoed bestaat uit 72 beschermde eenheden. Dat is 2,4% van het cultureel erfgoed van de steden.

5 19 Frequentie van buurtproblemen (% Vaak), 1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Onaangepaste snelheid in het verkeer	42,0	41,4	42,1
Hondepoep op straat	30,6	29,7	26,6
Geluidsoverlast door verkeer	22,8	21,7	24,5
Inbraak in woningen of andere gebouwen	24,0	25,1	23,4
Agressief verkeersgedrag	25,6	32,4	23,1
Rommel op straat	15,8	20,6	16,6
Fietsendiefstal	18,3	23,6	16,1
Andere vormen van geluidsoverlast	8,8	16,9	11,8
Aanrijdingen	13,4	10,5	10,9
Diefstal uit auto's	18,9	23,8	9,0
Vernieling van telefooncellen, bushokjes	6,8	23,9	6,6
Overlast van groepen jongeren	6,0	15,7	6,2
Dronken mensen op straat	3,4	2,3	4,8
Bekladding van muren en/of gebouwen	4,0	5,5	3,7
Geweld	1,7	8,3	2,7
Bedreiging	1,1	3,2	2,3
Mensen worden op straat lastiggevallen	0,5	3,7	1,6

5 20 Buurtproblemen: frequentie per rubriek (% Vaak), 1998

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Verkeer	30,1	31,8	29,9
Verloedering	18,4	22,4	18,3
Vermogensdelicten	20,4	24,1	16,2
Dreiging	1,7	4,4	2,8

Leefbaarheid van wijken en buurten

Totnogtoe bespraken we steeds Hasselt als geheel en schetsten deze stad tegen de achtergrond van de centrumsteden en Vlaanderen. We mogen hierbij niet uit het oog verliezen dat Hasselt op zich ook uit verschillende regionale sectoren bestaat die erg van elkaar kunnen verschillen. Daarom gaan we in deze paragraaf dieper in op enkele gegevens met betrekking tot de wijken en buurten van Hasselt. Eerst gaan we in op enkele gegevens van de Veiligheidsmonitor met betrekking tot buurtproblemen. Daarna gaan we de inkomensverdeling in de verschillende wijken van Hasselt na.

Om zicht te krijgen op de problemen die de burgers ervaren in hun buurt werd in de Veiligheidsmonitor een vragenbatterij opgenomen die peilt naar buurtproblemen. In 2000 was de vraagstelling echter enigszins anders dan in 1997 en 1998. Beide resultaten kunnen dus niet vergeleken worden. Daarom bespreken we eerst de resultaten van 1998 en vervolgens die van 2000.

Frequentie van buurtproblemen

In de vragenlijst van 1998 werden aan de respondenten 17 situaties voorgelegd die zich in hun buurt kunnen voordoen. Men vroeg hen hoe vaak deze situaties zich voordoen: vaak, soms, bijna nooit of nooit.

Volgens de Vlamingen is onaangepaste snelheid in het verkeer buurtprobleem nummer één: 42,1% van de respondenten zegt dat dit in hun buurt vaak voorkomt. De overige problemen in de top vijf zijn: hondenpoep op straat, geluidsoverlast door verkeer, inbraak en agressief verkeersgedrag. Ongeveer één op vier respondenten zegt dat deze problemen vaak voorkomen in zijn of haar buurt. De prominente aanwezigheid van de verkeersproblematiek in deze top vijf is opvallend. De snelheid, de agressiviteit en het lawaai van het verkeer in de woonbuurt zijn drie van de vijf vaakst voorkomende buurtproblemen.

Hasselt kent dezelfde problemen in de top vijf als Vlaanderen. De volgorde is wel enigszins anders. Op de eerste plaats komt nog steeds onaangepaste snelheid in het verkeer (42%). Op de tweede plaats blijft hondenpoep staan met 30,6. Dat is 4% meer dan Vlaanderen (26,6%) ondanks de status van Hasselt als schoonste stad van het land. Agressief verkeersgedrag, inbraak en geluidsoverlast door verkeer vervolledigen de top vijf. Geluidsoverlast, zowel in het verkeer als andere vormen, scoren over het algemeen minder hoog in Hasselt dan in de rest van Vlaanderen. Diefstallen uit auto's scoort dan weer dubbel zo hoog als in de rest van Vlaanderen: 18,3% van de Hasseltse respondenten zegt dat dit in zijn buurt vaak voorkomt tegenover 9% van de Vlamingen. Alle vermogensdelicten in het lijstje scoren trouwens hoger in Hasselt dan in Vlaanderen. Delicten die te maken hebben met overlast en dreiging scoren lager dan in Vlaanderen.

- ▶ Net als in de rest van Vlaanderen vinden Hasselaars dat vooral het verkeersprobleem zich laat gelden in de buurten.
- ▶ De frequentie van vermogensdelicten scoort in Hasselt hoger dan in de rest van Vlaanderen.

5 21 Problematisch karakter van buurtproblemen (% Helemaal wel), 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Onaangepaste snelheid in het verkeer	22,3	23,8	22,8
Inbraak in woningen of andere gebouwen	16,2	16,2	20,6
Agressief verkeersgedrag	14,9	21,2	16,7
Diefstal uit auto's	12,4	15,1	12,5
Rommel op straat	11,0	17,3	12,3
Fietsendiefstal	13,8	10,3	11,7
Geluidsoverlast door verkeer	14,0	12,9	11,5
Autodiefstal	7,6	10,9	8,9
Andere vormen van geluidsoverlast	7,5	12,5	8,0
Vernieling van telefoonscellen, bushokjes	5,0	16,2	7,4
Geweld	2,6	7,7	6,4
Overlast verbonden aan druggebruik	3,8	11,9	5,6
Mensen worden op straat lastiggevallen	4,1	7,1	5,6
Aanrijdingen	4,8	7,7	5,5
Bedreiging	2,8	4,5	4,8
Overlast van groepen jongeren	3,6	5,8	4,2
Bekladding van muren en/of gebouwen	2,2	5,7	4,1

5 22 Buurtproblemen: problematisch karakter per rubriek (% Helemaal wel), 2000

Bron: Federale Veiligheidsmonitor

	Hasselt	Genk	Vlaanderen
Verkeer	17,1	19,3	17,0
Vermogensdelicten	12,5	13,1	13,4
Verloedering	6,6	11,5	8,2
Dreiging	3,5	5,8	5,2

Problematisch karakter van buurtproblemen

Ook de Veiligheidsmonitor 2000 legde aan de respondent 17 buurtsituaties voor maar stelde hem of haar de vraag of hij of zij elk van deze situaties helemaal wel, eerder wel, eerder niet of helemaal niet als een probleem ervaart in zijn of haar buurt.

Ondanks deze nieuwe vraagstelling blijven de Vlamingen onaangepaste snelheid in het verkeer het grootste probleem in hun buurt vinden. Maar inbraken zijn erg in de hiërarchie gestegen. Daarna volgen agressief verkeersgedrag, diefstal uit auto's, rommel op straat, fietsendiefstal en geluidsoverlast door het verkeer.

De wijziging in de vraagstelling leert ons dat men overlastsituaties minder problematisch ervaart ook al doen deze situaties zich vaker voor. Het omgekeerde geldt voor problemen als geweld en dreiging. Deze komen minder vaak voor in de buurt maar deze ervaart men wel meer als een probleem omwille van de ernst van deze gebeurtenissen.

Opnieuw bestaat de top zeven van buurtproblemen in Hasselt uit dezelfde als in Vlaanderen maar opnieuw is de volgorde licht anders. Onaangepaste snelheid staat nog bovenaan met 22,3% zoals in Vlaanderen maar de rest volgt op een afstandje: inbraak, agressief verkeersgedrag, geluidsoverlast door verkeer, fietsendiefstal, diefstal uit auto's en rommel op straat. Over het algemeen scoren alle buurtproblemen in Hasselt een stuk lager dan in de rest van Vlaanderen. Enkel fietsendiefstal en geluidsoverlast door verkeer scoren hoger.

- ▶ Verkeersproblemen ervaren de Hasselaars als het meest problematisch in hun buurt.
- ▶ Verloedering en dreiging ervaren Hasselaars als minder problematisch.

Inkomensverdeling

Eerder in dit hoofdstuk bespraken we al het mediaan inkomen in Hasselt en vergeleken het met andere steden. Nu nemen we een kijkje in de inkomensverdeling binnen Hasselt. Eerst gaan we in op de verschillen in gemiddeld netto belastbaar inkomen per aangifte in de verschillende statistische sectoren. Daarna doen we hetzelfde op het niveau van de deelgebieden.

Gemiddeld inkomen in de buurten

Henegouw in het zuidoosten van Hasselt is op basis van het gemiddeld inkomen in 1998 de rijkste buurt in Hasselt, op de voet gevolgd door de Heidestraat en Kiewit-Berkenveld in het noorden en Sterrebos in de deelgemeente Stevoort. Verder hebben nog Vosseberg, Nieuwe Heide en Doornebos een gemiddeld inkomen van meer dan 30.000 euro.

Onderaan het lijstje vinden we Ter Hilst en Kempische Poort net buiten de Grote Ring en Hasselt-Industriepark binnen de Grote Ring terug als armste buurten. Samen met Stort, Rode Rok en het oostelijk deel van Hasselt-centrum kennen zij een gemiddeld inkomen van minder dan 20.000 euro.

Een vergelijking met de inkomensverdeling in 1993 leert dat vooral gebieden rond het centrum een inkomensverlies leden en dat vooral gebieden aan de rand van de stad rijker werden.

- ▶ Henegouw, Heidestraat, Sterrebos en Kiewit-Berkenveld zijn de rijkste sectoren in Hasselt op basis van het gemiddeld inkomen.
- ▶ Kempische Poort, Ter Hilst en Hasselt-Industriepark zijn de armste sectoren.
- ▶ Het inkomensverschil tussen de rijkste en de armste sector bedraagt 20.131 euro per jaar.

Gemiddeld inkomen in de deelgebieden

Het Hasseltse deelgebied met het hoogste gemiddelde inkomen is Stevoort in het zuidwesten van de stad. De Stevoortenaars verdienen netto gemiddeld 25.629 euro per jaar. Kuringen is tweede in de rij met 24.646 euro en Sint-Lambrechts-Herk vervolledigt de top drie met 24.638 euro.

De deelgemeenten met het laagste gemiddeld inkomen zijn Stokrooie (23.885 euro), de hele kleine deelgemeente Wimmertingen (23.371 euro) en vooral Spalbeek met een gemiddeld inkomen van 22.485 euro. Het verschil tussen de deelgemeente met het hoogste en de deelgemeente met het laagste inkomen bedraagt 3.144 euro per jaar.

De deelgemeente Hasselt staat op de vijfde plaats in de rangorde van de acht deelgebieden met een gemiddeld inkomen van 23.963 euro. Opvallend zijn de grote verschillen binnen Hasselt. Als we alleen de buurten buiten de Grote Ring beschouwen, zien we dat deze wijken het hoogste gemiddeld inkomen kennen: 25.848 euro. De stadskern binnen de Kleine Ring kent dan weer het laagste gemiddeld inkomen: 20.665 euro. Het gebied tussen de twee stadsringen ligt tussen deze twee waarden in. Wat de deelgemeente Hasselt betreft kunnen we dus stellen dat de rijkdom in het algemeen toeneemt naarmate mensen verder van de stadskern wonen.

Het gemiddeld inkomen in Hasselt steeg tussen 1995 en 1999 met 1.230 euro of 5,4%. Binnen Hasselt zijn er echter grotere veranderingen waar te nemen. In Stokrooie steeg het gemiddeld inkomen het sterkst met 12,3%. Ook Stevoort gaat er sterk op vooruit met 10,8%. Verder stijgen ook Wimmertingen (6,9%) en Kuringen (6,1%) sterker dan het gemiddelde. Hasselt zelf kent een stijging van 2,5%. Dit percentage is het resultaat van een stijging van 3,8% buiten de Grote Ring, 2,0% tussen de stadsringen en een daling in het gemiddeld inkomen van 0,6% in het stadscentrum. Daarnaast is er nog één deelgebied waar het gemiddeld inkomen daalde sinds 1995: Spalbeek. De inkomens van de Spalbekenaars lagen in 1999 2,8% lager.

- ▶ Stevoort is de rijkste deelgemeente van Hasselt op basis van het gemiddeld inkomen. Spalbeek (dat tot de deelgemeente Kermt behoort) is het armste deelgebied. Hasselt als deelgemeente zelf wordt gekenmerkt door een zeer hoog gemiddeld inkomen buiten het stadscentrum.

6 Een leidinggevende stad?

In dit hoofdstuk gaan we na in hoeverre Hasselt een leidinggevende stad is. We evalueren haar centrumfunctie op twee vlakken: het onderwijs en de economie.

Op het vlak van onderwijs beschouwen we de aantrekkingskracht van de Hasseltse scholen op leerlingen van buiten Hasselt. Op economisch vlak brengen we de omzet, de investeringen en de toegevoegde waarde in kaart die de Hasseltse bedrijven genereren.

Op het vlak van het secundair onderwijs vervult Hasselt een belangrijke centrumfunctie. Hasselt kent voor de 12 tot 18-jarigen een 'school enrolment rate' van 176,4. 43% van de leerlingen die in Hasselt school lopen zijn dus afkomstig van buiten de stad. Deze ratio ligt hoger dan het gemiddelde in de centrumsteden (156,4).

In het schooljaar 1999–2000 volgden 2.335 Hasseltse jongeren hoger onderwijs. Dat is 3,4% van de Hasseltse bevolking. Dat is een procent meer dan het gemiddelde van de centrumsteden.

De Hasseltse economie realiseerde in 1998 een totale omzet van 2.414 miljard euro. Dit bedrag is 2,8% van de totale omzet in de centrumsteden.

Hasselt had net als andere steden te lijden onder de investeringscrisis in 1997. Het investeringsniveau herstelde zich in 1998 echter sterker dan in de andere centrumsteden. De Hasseltse bedrijven investeerden in 1998 126 miljard euro. Dit is 5,2% van de totale omzet.

Ook de in Hasselt gegenereerde toegevoegde waarde steeg in 1998 sterker dan in de rest van de centrumsteden. Deze lag in dat jaar 19% hoger dan in de rest van Vlaanderen. De toegevoegde waarde bedroeg in Hasselt in 1998 550 miljard euro. Dat is 3,1% van de toegevoegde waarde die de centrumsteden samen genereren.

6 1 School Enrolment Rate in % voor het schooljaar 1999–2000 opgesplitst naar leeftijd.

Bron: Departement Onderwijs

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
12-jarigen	120,9	89,8	114,6	80,0
13-jarigen	147,1	126,1	148,5	97,1
14-jarigen	173,0	129,5	159,8	98,3
15-jarigen	190,1	134,1	165,0	97,0
16-jarigen	196,1	133,0	174,0	95,6
17-jarigen	221,7	126,9	175,6	93,3
12-18-jarigen	176,4	123,1	156,4	93,6

School Enrolment Rate

Voltijds secundair onderwijs	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
12-18-jarigen	169,6	114,4	147,4	89,5

School Enrolment Rate - Deeltijds

beroepssecundair onderwijs	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
14-18-jarigen	3,5	1,6	2,9	1,1

School Enrolment Rate - Buitengewoon
secundair onderwijs

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
12-18-jarigen	3,2	7,2	6,2	3,0

6 2 Aantal personen die hogere studies begonnen, opgesplitst naar hogeschool en universitair onderwijs tijdens het schooljaar 1999–2000

Bron: Departement Onderwijs

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
Hogeschool	1451	1016	20691	98536
Universiteit	884	484	13868	56740
Totaal	2335	1500	34559	155276

6 3 Verhouding jongens/meisjes in hogere studies, 1999–2000

Bron: Departement Onderwijs

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
Meisjes	52,8	55,1	52,8	53,5
Jongens	47,2	44,9	47,2	46,5

Onderwijs

Een eerste sector waarin een stad een leidinggevende rol speelt is onderwijs. We stellen ons de vraag in hoeverre Hasselt deze centrumfunctie vervult. Eerst beschouwen we de gegevens voor het secundair onderwijs. Daarna komt het hoger onderwijs aan bod.

Secundair onderwijs

Een van de belangrijkste centrumfuncties die steden uitoefenen is de verstrekking van onderwijs aan jongeren uit de streek. Hoe meer jongeren van buiten de gemeente onderwijs volgen in de centrumstad, hoe meer de stad een centrumfunctie vervult. De grootte van deze centrumfunctie gaan we na aan de hand van de 'School Enrolment Rate' (SER). Deze ratio meet de verhouding van de schoolgaande jeugd in de scholen van de stad tegenover het aantal schoolplichtige jongeren in een stad. Wanneer deze ratio groter is dan 100 betekent dit dat veel jongeren van buiten de stad in de centrumstad onderwijs komen volgen.

De School Enrolment Rate voor het secundair onderwijs in Vlaanderen (12–18 jaar) bedraagt 93,6, m.a.w. 93,6% van alle jongeren tussen 12 en 18 volgt secundair onderwijs. Bij de 12-jarigen is dit slechts 80% omwille van een percentage kinderen die het zesde jaar lager onderwijs overdoen. Bij de 13 tot 15-jarigen volgt meer dan 97% secundair onderwijs. Bij de 16- en 17-jarigen loopt dit percentage weer lichtjes terug tot respectievelijk 95,6% en 93,3%.

De centrumsteden kennen een School Enrolment Rate van 156,4 voor de 12 tot 18-jarigen in het secundair onderwijs. 36% van de leerlingen die in de steden school lopen zijn dus afkomstig van buiten de stad. Bij de 12-jarigen is de leerlingengroep van buiten de stad het kleinst (SER=114,6) maar met de leeftijd neemt de SER toe tot een waarde van 175,6 bij de 17-jarigen. Het is duidelijk dat de centrumsteden een enorme centrumfunctie vervullen met betrekking tot de verstrekking van secundair onderwijs.

Hasselt neemt een nog meer toonaangevende plaats in wat het onderwijsaanbod in de streek betreft. Bij de 12 tot 18-jarigen kent Hasselt een SER van 176,4. 43% van de leerlingen in Hasseltse scholen zijn afkomstig van buiten Hasselt. Ook in Hasselt is de SER bij de 12-jarigen het kleinst (120,9) en neemt de SER toe met de leeftijd tot 221,7 bij de 17-jarigen. Meer dan de helft van de 17-jarige leerlingen die in Hasselt school lopen, zijn dus niet-Hasselaars.

- ▶ Hasselt kent voor de 12 tot 18-jarigen een school enrolment rate van 176,4. Deze ratio ligt hoger dan het gemiddelde in de centrumsteden (156,4).

Hoger onderwijs

In het schooljaar 1999–2000 studeerden ruim 155.000 Vlamingen aan een hogeschool of universiteit. De meeste studenten volgen hoger onderwijs aan een hogeschool, 36,5% kiest voor een universitaire opleiding. Meisjes studeren vaker dan jongens: 54,5% tegenover 46,5%.

- ▶ In het schooljaar 1999–2000 volgden 2.335 jongeren hoger onderwijs. Dat is 3,4% van de Hasseltse bevolking. Dat is een procent meer dan het gemiddelde in de centrumsteden.

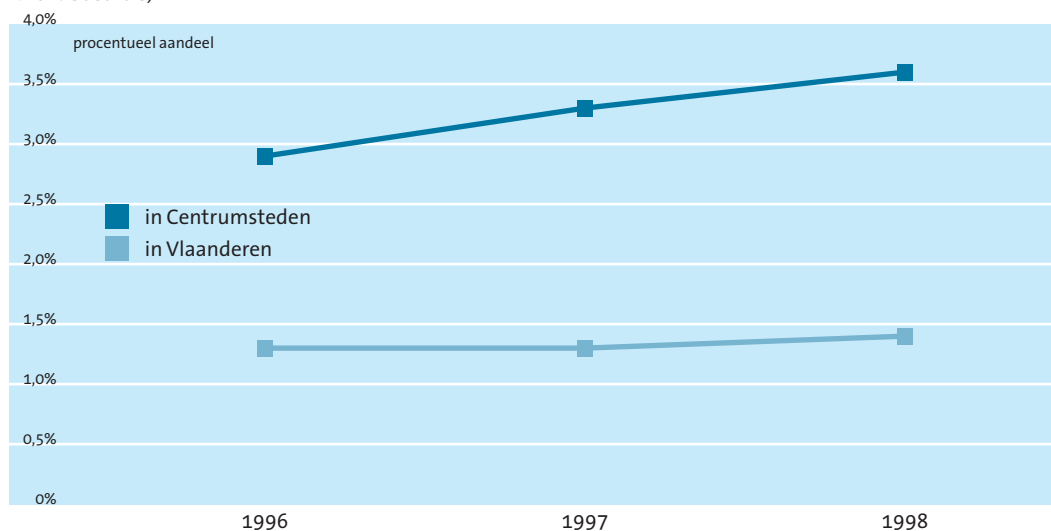
6 4 Omzet (in miljard euro), 1996–1998

Bron: Goethals, M

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1996	2383	1985	88002	200406
1997	2425	2073	89848	206402
1998	2414	2148	87163	208674

6 5 Omzet Hasselt: aandeel, 1996–1998

Bron: Goethals, M

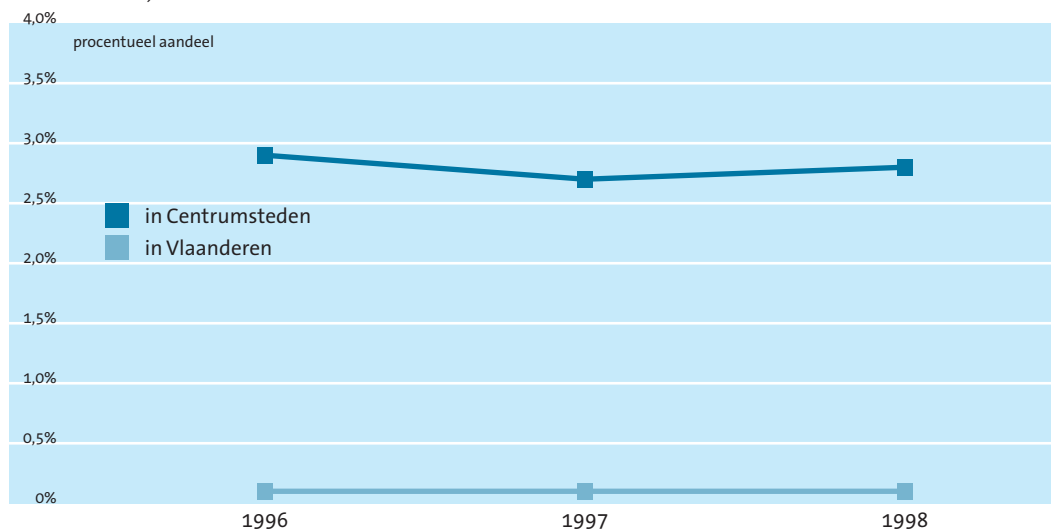
6 6 Investerings (in miljard euro), 1996–1998

Bron: Goethals, M

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1996	136	233	4779	10863
1997	114	123	3495	8601
1998	126	194	3521	8805

6 7 Investerings Hasselt: aandeel, 1996–1998

Bron: Goethals, M

6 8 Toegevoegde waarde (in miljard euro), 1996–1998

Bron: Goethals, M

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1996	465	494	16877	39376
1997	488	498	17137	40131
1998	553	485	17645	41269

Economie

Ook op economisch vlak vervullen steden een leidinggevende rol. In deze paragraaf gaan we de economische slagkracht van Hasselt na. We baseren ons hierbij op de jaarrekeningen die de bedrijven bij de Nationale Bank neerleggen. Eerst schetsen we de omzetcijfers, daarna gaan we in op de investeringsgraad en ten slotte schetsen we de evolutie van de toegevoegde waarde die in de steden gegeneerd wordt.

Omzet

De omzet is het resultaat van de verkoop van goederen en/of diensten aan derden in het kader van de normale activiteiten van het bedrijf.

In 1998 bedroeg de totale omzet in Vlaanderen 208.645 miljard euro. Dat is 4% meer dan twee jaar voordien.

De omzet in de centrumsteden bedroeg in 1998 87.163 miljard euro. Dat is een daling met bijna 1.000 miljard tegenover 1996. In 1998 maakte de omzet in de centrumsteden 42% uit van de totale omzet in Vlaanderen.

Hasselt behaalde tussen 1996 en 1998 ongeveer dezelfde omzet. Deze bedroeg in 1998 2.414 miljard euro. Dit is 2,8% van de totale omzet in de dertien centrumsteden.

- ▶ De Hasseltse economie realiseerde in 1998 een totale omzet van 2.414 miljard euro. Dit bedrag is 2,8% van de totale omzet in de centrumsteden.

Investeringsen

Wil men als bedrijf groeien dan zijn investeringen noodzakelijk. Maar investeringen zijn enkel gerechtvaardigd indien ze in de toekomst in voldoende meeropbrengsten resulteren. De mate van investeren is dan ook afhankelijk van de verwachtingen omtrent de toekomstige economische evolutie. Investeringsen zullen groter zijn wanneer men verwacht als bedrijf te kunnen groeien en de investeringen terug te verdienen. Wanneer men verwacht dat de marktvraag minder sterk zal groeien of zelfs dalen, zal men voorzichtiger zijn en minder investeren.

Wij bestuderen de investeringsgegevens van drie recente jaren: 1996, 1997 en 1998. Uit deze gegevens blijkt duidelijk hoe erg de investeringen kunnen fluctueren van jaar tot jaar. 1997 was een jaar waarin een vertrouwenscrisis leidde tot een daling van de investeringen ten gevolge van de crisis op de Aziatische markten. De investeringen in Vlaanderen daalden in 1997 met 21%. In 1998 stabiliseerden de investeringen zich op een waarde van 8.805 miljard euro. Vlaanderen besteedde in 1998 dus 4,2% van zijn omzet aan investeringen. In 1996 was dat nog 5,4%

In de centrumsteden deed zich hetzelfde fenomeen voor, zij het nog meer uitgesproken. In 1997 kenden de investeringen een daling van maar liefst 27%. In 1998 bleven ze op nagenoeg hetzelfde peil met een bedrag van ruim 3.520 miljard euro. Dit bedrag maakt 40% uit van alle investeringen in Vlaanderen. De ratio investeringen/omzet bedraagt in de centrumsteden 4,0%. Dit is vergelijkbaar met Vlaanderen.

Hasselt kende in 1997 ook een sterke afname van de investeringen met 17%. In 1998 herstelden de investeringen zich echter veel sterker dan in Vlaanderen en de overige centrumsteden tot op een niveau van 92% van het investeringsniveau van 1996. Het totale investeringsbedrag kwam zo op 126 miljard euro. Dit is 5,2% van de totale omzet. Dit percentage ligt aanmerkelijk hoger dan het gemiddelde van de centrumsteden en van Vlaanderen. De Hasseltse investeringen bedragen 3,6% van alle investeringen in de centrumsteden.

- ▶ De Hasseltse bedrijven investeerden in 1998 126 miljard euro. Dit is 5,2% van de totale omzet.

Toegevoegde waarde

Bedrijven genereren met hun werkzaamheden een toegevoegde waarde. Theoretisch gezien is de toegevoegde waarde het verschil tussen de waarde van de productie (omzet) en die van de intermediaire verbruiken; oftewel de waarde van de geproduceerde goederen en diensten, verminderd met de waarde van de in het productieproces gebruikte goederen en diensten. De toegevoegde waarde laat toe de bijdrage van ondernemingen aan de nationale welvaart te meten.

Vlaanderen realiseerde in 1998 een toegevoegde waarde van 41.269 miljard euro. Dat is een stijging van 5% tegenover 1996. De toegevoegde waarde bedraagt in Vlaanderen 20% van de totale omzet.

De centrumsteden realiseerden in 1998 een toegevoegde waarde van 17.645 miljard euro. Dit is net als in Vlaanderen een stijging van 5% tegenover 1996. Evenzo bedraagt de toegevoegde waarde in de centrumsteden net als in de rest van Vlaanderen 20% van de omzet. Ten slotte realiseren de centrumsteden 43% van de totale toegevoegde waarde in Vlaanderen.

Hasselt kende in tegenstelling tot Vlaanderen en de centrumsteden wel een sterke stijging in de toegevoegde waarde. In 1998 lag de toegevoegde waarde 19% hoger dan in 1996. Deze stijging in de toegevoegde waarde terwijl de omzet nagenoeg constant bleef, zorgt ervoor dat de toegevoegde waarde nu 22,9% van de omzet bedraagt. Dat is meer dan in Vlaanderen en de centrumsteden. De Hasseltse toegevoegde waarde maakt 3,1% uit van de toegevoegde waarde in de centrumsteden.

- ▶ De toegevoegde waarde bedroeg in Hasselt in 1998 550 miljard euro. Dat is 3,1% van de toegevoegde waarde die de centrumsteden samen genereren.

7 Een participatieve stad?

In dit laatste hoofdstuk gaan we kort de participatie na van de Hasselaars aan de politieke besluitvorming. Enerzijds richten we onze aandacht op de participatie bij verkiezingen. Anderzijds schetsen we de participatie van vrouwen aan de besluitvorming. Tenslotte gaan we in op het partijpolitieke landschap in Hasselt.

Hasselt is wat het aantal blanco stemmen voor de wetgevende verkiezingen betreft vergelijkbaar met de centrumsteden: 4,5% van de stemgerechtigden stemt blanco voor de Senaat, 4,8% voor de Kamer. Opvallend is dat de Hasselaars bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2000 vaker blanco stemden dan andere Vlamingen. Het percentage blanco stemmen van 4,7% situeert zich boven het stedelijke en het Vlaamse gemiddelde.

Wat de participatie van vrouwen aan de besluitvorming betreft, zijn in de Hasseltse administratie 21 vrouwen tewerkgesteld in niveau A en 38 mannen. De vrouwen zijn nog steeds in de minderheid maar ze kennen toch een vertegenwoordiging van ruim één op drie.

Ook in de politieke organen vormen vrouwen nog een minderheid. De gemeenteraad telt 16 vrouwen op 39 gemeenteraadsleden. Dat is 41%. De OCMW-raad kent minder vrouwelijke inbreng: de raad telt 3 vrouwen op 13 raadsleden.

De SP.A is in 2000 de grootste partij in Hasselt. Tweede en derde grootste zijn CVP en VLD.

7 1 Blanco stemmen: Gemeenteraad - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1994, 2000

Bron: Jo Buelens

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1994	3,6	3,9	4,7	4,3
2000	4,7	2,7	3,5	3,9

7 2 Blanco stemmen: Kamer - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1991, 1995, 1999

Bron: Jo Buelens

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1991	5,1	5,3	5,3	5,5
1995	5,6	5,8	5,4	6,5
1999	4,8	4,4	4,5	5,2

7 3 Blanco stemmen: Senaat - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1991, 1995, 1999

Bron: Jo Buelens

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1991	6,6	6,9	5,8	6,8
1995	6,4	6,5	5,7	7,4
1999	4,5	4,2	4,6	5,3

7 4 Geldige stemmen: Gemeenteraad - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1994, 2000

Bron: Jo Buelens

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1994	90,5	90,6	86,3	89,1
2000	88,8	91,6	87,2	89,7

7 5 Geldige stemmen: Kamer - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1991, 1995, 1999

Bron: Jo Buelens

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1991	90,6	91,1	87,9	87,9
1995	88,6	89,1	85,8	86,0
1999	88,9	87,0	86,3	86,9

7 6 Geldige stemmen: Senaat - Aandeel t.o.v. kiesgerechtigden, 1991, 1995, 1999

Bron: Jo Buelens

	Hasselt	Genk	13 steden	Vlaanderen
1991	89,1	89,4	87,3	87,4
1995	87,6	88,4	85,4	85,1
1999	89,2	87,2	86,2	86,8

Verkiezingen

Vermits in België stemplicht bestaat, is de enige manier om de participatie van de bevolking aan verkiezingen te meten, het tellen van de blanco stemmen bij verkiezingen. Blanco stemmen zijn stembiljetten waarop geen stem uitgebracht is.

Bij parlementsverkiezingen wordt vaker blanco gestemd dan bij gemeenteraadsverkiezingen. De kennisfactor van de lokale politiek en politici speelt hierin een belangrijke rol.

In Vlaanderen ligt het aantal blanco stemmers voor het Parlement iets boven de 5%. Voor de gemeenteraad is dat 3,9%.

In de steden wordt in het algemeen minder blanco gestemd dan in de rest van Vlaanderen. Voor het Parlement stemt 4,5% van de kiesgerechtigde blanco, voor de gemeenteraad 3,5%. Ondanks dit lagere percentage blanco stemmen ligt het aantal geldige stemmen wel ongeveer gelijk met het Vlaams gemiddelde. Er zijn twee mogelijke verklaringen. Ofwel stemmen stedelingen vaker ongeldig ofwel verzaken ze vaker aan de stemplicht. Ongeldige stemmen zijn meestal stembiljetten waarop de kiezer commentaar gegeven heeft. Doorgaans gaat het om kiezers die geen stem wilden uitbrengen. Ongeldige stemmen kunnen echter ook stembiljetten zijn waarop verkeerdelijk stemmen uitgebracht worden (bijvoorbeeld een stem voor twee partijen tegelijkertijd).

Hasselt is wat de blanco stemmen voor wetgevende verkiezingen betreft vergelijkbaar met de centrumsteden: 4,5% van de stemgerechtigden stemt blanco voor de Senaat, 4,8% voor de Kamer. Opvallend is dat de Hasselaars bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2000 vaker blanco stemden dan andere Vlamingen. Het percentage blanco stemmen van 4,7% situeert zich boven het stedelijke en het Vlaamse gemiddelde.

- ▶ Bij parlementsverkiezingen stemt 4,5 à 4,8% van de Hasselaars blanco. Dat is vergelijkbaar met het stedelijk gemiddelde.
- ▶ Hasselaars stemden vaker dan andere Vlamingen blanco bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2000.

7 7 Aantal leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten, 2000

Bron: Stad Hasselt

	N	%
Mannen	21	64,4
Vrouwen	38	35,6
Totaal	59	100,0

7 8 Evolutie van het aantal vrouwen, lid van de gemeenteraad, 1991–2000

Bron: Jaarverslagen Hasselt

	N	%
1991	6	15,4
1992	6	15,4
1993	6	15,4
1994	6	15,4
1995	11	15,4
1996	11	28,2
1997	11	28,2
1998	11	28,2
1999	10	25,6
2000	16	41,0

7 9 Evolutie van het aantal vrouwen, lid van de OCMW-raad, 1991–2000

Bron: Jaarverslagen Hasselt

	N	%
1991	4	30,8
1992	4	30,8
1993	5	38,5
1994	5	38,5
1995	3	23,1
1996	3	23,1
1997	3	23,1
1998	3	23,1
1999	3	23,1
2000	3	23,1

7 10 Percentage van het aantal stemmen per partij voor de gemeenteraadsverkiezingen voor 1988, 1994 en 2000

Bron: www.vub.ac.be

	1988	1994	2000
SP/SPA	34,3	33,7	51,4
CVP	40,2	33,4	21,3
PVV/VLD	11,9	14,6	14,5
VU/VU-ID	5,4	4,7	3,0
AGALEV	5,8	7,2	/
VLBLOK	/	5,3	7,8
Andere	2,4	1,2	1,9

Participatie van vrouwen

Een belangrijk aspect van participatie waaraan we meer aandacht willen besteden is de participatie van vrouwen aan de besluitvorming in de stad. Om deze participatie te meten tellen we het aantal vrouwen op beleidsniveau. Eerst gaan we het aantal leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten na. Daarna tellen we het aantal vrouwen in de gemeentepolitiek.

Leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten

Om een notie te krijgen van de participatie van vrouwen aan de leiding van de stedelijke administratie gingen we na hoeveel vrouwen in de stadsdiensten tewerkgesteld zijn in niveau A. Ambtenaren in niveau A zijn personen met een universitair of daarmee gelijkgesteld diploma. Het komt wel voor dat personeelsleden met een lager diploma op een hoger niveau werken en omgekeerd. Bovendien hebben niet alle personeelsleden in niveau A een leidinggevende functie. Maar het aantal vrouwen in niveau A is alleszins een aanduiding van de participatie van vrouwen in de leiding van de stadsdiensten.

In Hasselt zijn er 21 vrouwen tewerkgesteld in niveau A en 38 mannen. De vrouwen zijn dus nog steeds in de minderheid maar ze kennen toch een vertegenwoordiging van ruim één op drie.

- ▶ 35,6% van de tewerkgestellten in niveau A in de Hasseltse stadsdiensten zijn vrouwen.

Vrouwen in de gemeentepolitiek

Naast het aantal leidinggevende vrouwen in stedelijke diensten nemen we ook de vertegenwoordiging van vrouwen in de politieke organen onder de loep. Eerst beschouwen we de vrouwen in de gemeenteraad, daarna gaan we dieper in op de vertegenwoordiging van vrouwen in de OCMW-raad.

Gemeenteraad

De Hasseltse gemeenteraad telt 39 raadsleden. Van 1991 tot 1994 zetelden hierin slechts 6 vrouwen. De gemeenteraadsverkiezingen van 1994 brachten een heuse verbetering. Het aantal vrouwen in de gemeenteraad verdubbelde bijna tot 11. Sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 2000 is het aantal vrouwen nog gestegen tot 16 oftewel 41%.

In het schepencollege zijn de vrouwen minder sterk vertegenwoordigd. Twee van de acht schepenen zijn vrouwen. Bovendien zijn zowel de burgemeester als de waarnemend burgemeester mannen.

- ▶ De gemeenteraad telt 16 vrouwen op 39 gemeenteraadsleden. Dat is 41%.

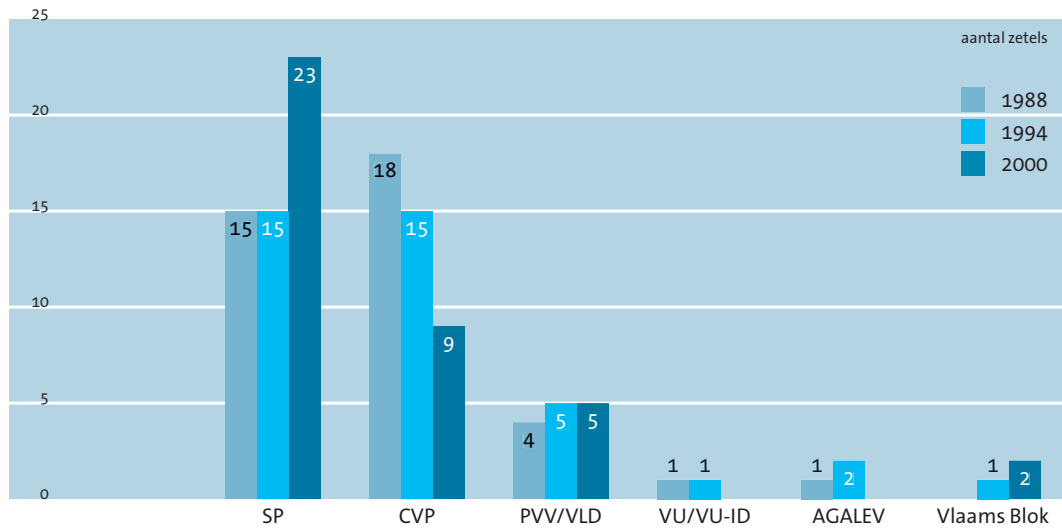
OCMW-raad

In de OCMW-raad zijn de vrouwen niet zo sterk vertegenwoordigd als in de gemeenteraad. Vóór de verkiezingen van 1994 waren de vrouwen het talrijkst. In 1993 en 1994 telde de OCMW-raad 5 vrouwen op 13 raadsleden. Sinds 1994 telt de raad nog 3 vrouwen (23%).

- ▶ De OCMW-raad telt 3 vrouwen op 13 raadsleden.

7 11 Zetelverdeling voor de gemeenteraadsverkiezingen (1988, 1994, 2000)

Bron: www.vub.ac.be

Samenstelling van de gemeenteraad

In de tabel zijn de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen in Hasselt voor 1988, 1994 en 2000 weergegeven. Enkel de zes grootste partijen worden gegeven, de andere kleinere partijen worden gezamenlijk onder 'andere' ondergebracht. Enkel de PVDA houdt stand als kleinere partij van 1988 tot 2000. Tegelijk zien we ook een afname van stemmen voor deze partijen in 1994, maar in 2000 neemt dit percentage weer toe. In 2000 zijn deze partijen nog goed voor 1,9% van de stemmen.

De grootste partij in Hasselt in 1988 was de CVP (40,2% van de stemmen). Vanaf 1994 wordt de SP de grootste partij, hoewel de beide partijen evenveel zetels behaalden (15). In 2000 blijft de SP de grootste partij die dan samen met Agalev opkomt als SPA. De partij behaalt dan de meerderheid van de stemmen: 51,4%, of 23 zetels. De CVP werd hierdoor tweede grootste partij en moest zo een 21% van de stemmen inleveren. In 2000 heeft ze nog slechts de helft van het aantal zetels van 1988.

Ook het Vlaams Blok nam in 2000 7,8% van de stemmen voor zijn rekening. Hiermee komt ze op de vierde plaats terecht en krijgt ze twee zetels toegewezen. Ook VU (die later VU-ID werd) kende een afname van 5,4% naar 3%. Met 3% van de stemmen kan ze geen zetel meer behalen. De VLD (vroeger PVV) blijft met het aantal stemmen en zetels ter plaatse trappelen. Ze blijft derde grootste partij.

- ▶ De SPA is de grootste partij in 2000 in Hasselt. Tweede en derde grootste zijn CVP en VLD.
- ▶ Het Vlaams Blok kende een grote toename van het aantal stemmen in Hasselt, de grootste afname staat op naam van de CVP.

Verklarende woordenlijst

Een bruisende stad?

Geboortesaldo

Geeft het aantal geboortes per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar

Sterftesaldo

Geeft het aantal overlijdens per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar

Natuurlijke aangroei

Geeft het geboortesaldo, verminderd met het sterftesaldo

Migratiesaldo

Geeft is het aantal inwijkingen verminderd met het aantal uitwijkingen per 1000 inwoners over een periode van één kalenderjaar

Groene druk

Geeft de verhouding tussen het aantal 0 tot 19-jarigen en het aantal 20 tot 59-jarigen. Het is een indicatie voor de verhouding tussen de actuele en de toekomstige beroepsbevolking.

Grijze druk

Geeft de verhouding tussen het aantal 60-plussers en het aantal 20 tot 59-jarigen

Afhankelijkheidsratio

Geeft de verhouding weer tussen het aantal 0 tot 19-jarigen plus het aantal 60-plussers ten opzichte van de actieve bevolking (20 tot 59-jarigen).

Doorstromingscoëfficiënt

Geeft de verhouding weer tussen het aantal jongeren (10 tot 24 jaar) ten opzichte van het aantal ouderen (50 tot 64 jaar).

Migratiesaldo

Het aantal inwijkingen min het aantal uitwijkingen over een periode van 1 jaar.

Conveniencegoederen

Goederen die zeer frequent aangekocht worden zoals algemene voeding.

Een veilige en gezonde stad?

Verkeersdode

Elke persoon die binnen 30 dagen na een verkeersongeval waarin hij betrokken geraakte overlijdt.

Zwaargewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt en waarbij een opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis noodzakelijk is.

Lichtgewonde

Elke persoon die in een verkeersongeval gewond geraakt zonder dood of opname van meer dan 24 uur in een ziekenhuis tot gevolg.

Ernstigheidsgraad

Deze graad meet het aantal doden en zwaargewonden per 100 verkeersslachtoffers.

Zachte weggebruikers

De fietsers, de voetgangers, de bestuurders van bromfietsen van het A- en B-type en de bestuurders van motorfietsen van zowel minder als meer dan 400 cc.

Criminaliteitsgraad

Deze graad beschrijft het gemiddeld aantal criminële feiten per 1000 inwoners per maand.

Diefstal en afpersing

De categorie diefstal en afpersing omvat zowel diefstallen zonder als met geweld en bedreiging. Diefstallen zonder geweld worden opgedeeld in gewone diefstal, zakkenrollerij, huisdiefstal en gebruiksdiefstal. Huisdiefstal is de gewone diefstal maar met een bijkomend element. De dader pleegt namelijk de diefstal in dienstverband (als bediende, dienstbode of werkman) in de woning waar hij werkt of waar hij zijn werkgever vergezelt. Bij een gebruiksdiefstal wordt de diefstal gepleegd om het gestolen goed te gebruiken. Beullens, M., Devroe, E., Ponsaers, P, *Een vergelijkend jaaroverzicht van de criminaliteit in 1996–1997*, op basis van geïntegreerde interpolitiële criminaliteitsstatistiek (GICS), handboek Politiediensten, dossier, uitgeverij Kluwer, 1998.

Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit

Hieronder vallen opzettelijke en onopzettelijke slagen en verwondingen, aanrandingen van de eerbaarheid, verkrachtingen, moord en doodslag.

Bedrogsmisdrijven tegen de eigendom

Onder deze misdrijven vallen verduistering en bedrieglijke verberging, oplichting en bedriegerij, misbruik van vertrouwen en aanverwante misdrijven, heling, postcheque zonder dekking, bankbreuk en misbruik van voorkennis.

Milieuovertredingen

Onder deze rubriek vallen de overtredingen op het vlak van afvalstoffen, geluidshinder, water, lucht-ruim en algemene preventie.

Verdovende middelen

Het gaat hier om bezit, gebruik en handel in verdovende middelen. Bij bezit gaat het zowel om onrechtmatig bezit als om aanschaffing door vervalsing van geneeskundige voorschriften. Het gebruik slaat niet enkel op de eigen persoon. Gebruik in groep, maar ook het gebruik voor anderen vergemakkelijken, aanzetten tot gebruik en onrechtmatig gebruik. Onder in- en uitvoer, fabricatie en handel vallen zowel in- en uitvoer zonder machtiging, onwettige bewerking en vervaardiging als verkopen zonder machtiging en vereniging of overeenkomst voor de zwendel.

Mijdingsgedrag

Mensen die we omschrijven als mensen met mijdingsgedrag zijn degenen die in een bepaalde situatie altijd of vaak mijdingsgedrag vertonen. Degenen die we omschrijven als mensen zonder mijdingsgedrag zijn degenen die zelden of nooit een situatie proberen te vermijden.

Veiligheidsmonitor

Is het belangrijkste onderzoek dat peilt naar de gevoelens van onveiligheid. Dit bevolkingsonderzoek werd op initiatief van de Minister van Binnenlandse Zaken uitgevoerd door de Algemene Politie-eurondienst, afdeling Politiebeleidsondersteuning in samenwerking met de provinciegouverneurs. De resultaten die hier gebruikt worden vloeien voort uit de telefonische enquête van 1997, 1998 en 2000. De federale enquêtes omvatten telkens een steekproef van 6.000 mensen. Deze steekproef is representatief voor de Belgische bevolking van 15 jaar en ouder.

Mortaliteitsratio

Een waarde van 100 geeft aan dat er tijdens de periode 1990–1999 in de aangegeven stad evenveel waargenomen sterfgevallen waren bij een bepaalde ziekte als men verwacht op basis van de gegevens van het Vlaams Gewest. Er werd gestandaardiseerd voor leeftijdsstructuur.

Een leefbare stad?

Mediaaninkomen

Het inkomen van de middelste waarneming na rangschikking volgens toenemend inkomen.

Interkwartiel verschil

Geeft het verschil tussen het hoogste en het laagste inkomen van de aangiften die 50 % rond de mediaan beslaan. Deze maat geeft een idee van de spreiding van de inkomens rond de mediaan

Interkwartiele coëfficiënt

Is de verhouding tussen het interkwartiel verschil en de mediaan

Bestaansminimum (of leefloon)

Een sociale uitkering die een minimuminkomen waarborgt aan personen met weinig of geen bestaansmiddelen. Het bedrag is afhankelijk van de categorie waartoe de leefloontrekker behoort (samenwonend persoon, alleenstaand persoon, alleenstaand persoon met kinderen of samenwonende echtgenoten).

Een leidinggevende stad?

School Enrolment Rate

Deze ratio meet de verhouding van de schoolgaande jeugd in de scholen van de stad tegenover het aantal schoolplichtige jongeren in een stad. Wanneer deze ratio groter is dan 100 betekent dit dat veel jongeren van buiten de stad in de centrumstad onderwijs komen volgen.

Omzet

Het resultaat van de verkoop van goederen en/of diensten aan derden in het kader van de normale activiteiten van het bedrijf.

Toegevoegde waarde

Theoretisch gezien is de toegevoegde waarde het verschil tussen de waarde van de productie (omzet) en die van de intermediaire verbruiken, ofwel de waarde van de geproduceerde goederen en diensten verminderd met de waarde van de in het productieproces gebruikte goederen en diensten. De toegevoegde waarde laat toe de bijdrage van ondernemingen aan de nationale welvaart te meten.

Bibliografie

- Aussems, P.J.M., van den Dries, W.A.M., e.a.
Kleine atlas voor de geschiedenis van beide Limburgen
Provincie Limburg, Culturele Aangelegenheden,
Hasselt & Maastricht, 1989
- Bogaerts, S., Cornet, S., Renders, E., Van Meerbeeck, A. & De Coninck, G (eindred.)
Veiligheidsmonitor 2000. Analyse van de federale enquête
Federale Politie, Directie van de geïntegreerde werking van de politie, Departement 'Politieondersteuning', Brussel
- Bussels, M., Grauwels, J., Houtman, E., Leynen, H., Molemans, J. & Van Ballaer, R.
Hasselt 750 jaar stad 1232–1982
Gemeentekrediet van België, 1982
- Collen, J., De Grootte, P., De Rynck, Ch., Ilsbroux, F. & Nielsen, Ch.
Onderzoeksrapport Toerisme 1999/1. Project Toerisme Hasselt 2000. Deel I. Vraag-aanbod-analyse
Departement Economie – Recht, Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen, Limburgs Universitair Centrum, Diepenbeek, 1999
- Deboutse, X. & Heyerick, A.
Enquête over de netheid van steden en gemeenten
Test-aankoop magazine, 439 (2001/1), p. 6–10
- De Lijn
Busonderzoek Hasselt
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Diepenbeek, 1998
- De Grootte, P., Molderez, I. & Nielsen, Ch.
Onderzoeksrapport Toerisme 1999/1. Project Toerisme Hasselt 2000. Deel V. Aanbevelingen
Departement Economie – Recht, Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen, Limburgs Universitair Centrum, Diepenbeek, 1999
- Diriken, P.
Geogids Hasselt. Toeristisch-recreatieve atlas van Limburg. Kempen-Haspengouw
Geotoerisme / De Blauwe Vogel, Hasselt & Sint-Truiden, 1989
- Dochy, S. & Labis, S.
Het gemeentelijk gemis
Test-aankoop magazine, 436 (2000/10), p. 6–12
- Houben, J.-P. & Reynders, H.
Stad Hasselt. Jaarverslagen 1991–1999
Schepencollege, Hasselt, 1999
- Houben, Y. & De Grootte, P. (promotor)
De bipool Hasselt-Genk: realiteit of utopie?
Licentiaatsthesis, Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen, Limburgs Universitair Centrum, Diepenbeek, 1996–1997
- Lambrechts, D. & Donné, V. (eindred.)
Mobiliteitsplan Hasselt. Fase 3 Beleidsplan
Samen Anders Mobiel, Stad Hasselt & Langzaam Verkeer vzw, 2000
- Onkelinx, R. & Stevaert, S.
Commercieelstrategisch plan Mercurius
Stad Hasselt, 1997
- Sels, D. & De Grootte, P. (promotor)
Mobiliteit in de Vlaamse stadskern met Hasselt als gevalstudie
Licentiaatsthesis, Faculteit Toegepaste Economische Wetenschappen, Limburgs Universitair Centrum, Diepenbeek, 1998–1999
- X., (2001)
Website van de stad Hasselt
<http://www.hasselt.be>

Project Stedenbeleid

Administratie Binnenlandse Aangelegenheden
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Administratie Planning en Statistiek
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

